

АРТУРО ПЕРЕС-РЕВЕРТЕ КАПИТАН АЛАТРИСТЕ

Част 1 от „Приключенията на капитан Алатристе“

Превод от испански: Боряна Дукова, 2004

chitanka.info

*На дядовците и бабите ми
Себастиан, Амелия, Пепе и Кала:
За живота, книгите и паметта.*

*Тъй приказката се създава:
Как водеше ни онзи капитан,
Ранен бе тежко и на прага на
смъртта.*

*Какъв човек бе онзи капитан,
Да знаехте вий само, господа!*

*Едуардо
Маркина „Във
Фландрия
слънцето
залезе“*

I.

КРЪЧМАТА „ДЕЛ ТУРКО“

Не беше нито най-честният, нито най-благочестивият, но беше смел мъж. Казваше се Диего Алатристе-и-Тенорио и се беше сражавал в старите легиони^[1] по време на войните във Фландрия. Когато се запознах с него, едва свързваше двата края в Мадрид, предлагайки услугите си срещу мизерно заплащане за не особено бляскави начинания. Често се налагаше да прояви способностите си на опитен фехтувач за сметка на други, които нямаха ловкостта или храбростта да изплатят собствените си неуредени сметки. Знаете как е: тук някой съпруг-рогоносец, там дело или съмнително наследство, дългове от хазарт, покрити наполовина и други такива. Сега е лесно да се критикува, но по онова време столицата на Испания бе място, където човек трябваше да изкарва прехраната си както падне, на някой ъгъл, между проблясъците на стоманени остриета. В тези неща Диего Алатристе беше в стихията си. Умееше майсторски да кръстосва шпагата, а още по-изкусно боравеше — тайно, с лявата ръка — с тънката и дълга кама, наричана от някои бискайска, с която професионалните побойници често си помагаша. *Със стомана добре, с бискайска още по-добре*, се казваше тогава. Противникът беше зает да нанася и парира удари в изискан стил и изведнъж нещо го изненадваше отдолу, в корема — кратко бодване, като светкавица. Дори не му оставаше време да поиска да се изповяда. Да. Вече казах на ваши милости, сурови години бяха.

Така че капитан Алатристе живееше от шпагата си. Доколкото знам, това „капитан“ беше по-скоро прозвище, отколкото действителен чин. Прякорът бе отдавнашен: от времето, когато, подвизавайки се като бранник в кралската войска, една нощ, заедно с още двадесет и деветима другари и един истински капитан, трябвало да прекоси някаква заледена река. Представете си само — за Испания и прочее възторзи, шпаги между зъбите и по ризи! Трябвало да се слят със снега, за да изненадат някакъв холандски отряд. Холандците били

врагът тогава, защото искали да се обявят за независими и занапред да нямат нищо общо с нас. Накрая го постигнаха, ала междуременно ние добре сме ги попритиснали. Но да се върнем на капитана. Идеята била да се задържат на брега на реката, на дигата или на каквото там било до зазоряване, когато войските на нашия господар, краля, трябвало да се хвърлят в бой и да се присъединят към тях. Накратко — еретиците били изклани, както си му е редът, без да успеят да гъкнат. Спели като пънове и точно тогава нашите излезли от водите с желание да се посгреят, и се отърсили от студа, пращайки еретици в ада или там, където отиват проклетите лютерани. Лошото било, че сетне се развиделило и настъпил денят, а друга испанска атака не последвала. Разправяха после, че тези неща били свързани с ревността между полеви командири и генерали. Със сигурност обаче тридесет и двамата останали там, захвърлени на произвола на съдбата, сред ругатни и проклетия — *ще разплачем и вашите майки, кълнем се да го сторим* — обкръжени от холандци, готови да мъстят за сечта над другарите си. Били по-изгубени от Непобедимата Армада на добрия крал Фелипе Втори. Бил дълъг и много тежък ден. И за да си създадете, ваши милости, известна представа, ще спомена, че само двама испанци успели да се върнат на онзи бряг, когато паднала нощта. Диего Алатристе бил единият и тъй като през целия ден командвал войниците — на истинския капитан му уредили пътуване до отвъдното при първата схватка с две педи желязо, излезли през гърба му, — му останало прозвището, макар никога да не е получавал такъв чин. Капитан за един ден, на войска, осъдена на смърт, отишла по дяволите, продавайки скъпо кожата си, човек по човек, с реката зад гърба и псувни на добър кастилски. Неща, обичайни за въртопа на войната. Неща, обичайни за Испания.

Е, баща ми пък бил другият войник, който се върнал през онази нощ. Казваше се Лопе Балбоа, беше от Гипускоа^[2] и също беше смел мъж. Казват, че двамата с Диего Алатристе били добри приятели, почти като братя; и трябва да е истина, защото после, когато баща ми бил смъртно ранен с изстрел от аркебуз на едно укрепление в Юлих, Алатристе му се заклел да се погрижи за мен, когато поотрасна. Сетне баща ми издъхнал — затова и Диего Веласкес^[3] не го изрисува покъсно в картината си за предаването на Бреда^[4], както стори със своя приятел и съименник Алатристе, който си е там, зад коня. Заради това

обещание, малко преди да навърша тринадесет години, майка ми сложи риза, панталони, броеница и комат хляб в един вързоп и ме изпрати при капитана, като се възползва от пътуването на един неин братовчед до Мадрид. Така започна службата ми — като нещо средно между прислужник и паж при приятеля на баща ми.

Между нас да си остане: силно се съмнявам, че ако го бе познавала добре, създателката на живота ми щеше да ме изпрати така безгрижно да му служа. Ала предполагам, че званието капитан, макар и недостовърно, придаваше почтително лустро на личността му. Освен това бедната ми майчица не беше добре със здравето и имаше да изхранва още две дъщери. По този начин се отърваваше от едно гърло и ми предоставяше възможността да диря щастието си в двора. Тъй че, без да се главоболи с допълнителни проучвания, тя ме изпрати с братовчеда си заедно с обстойно писмо, написано от свещеника в селото ни, в което припомняше на Диего Алатристе ангажиментите и приятелството му с покойния. Спомням си, че службата ми при него трябва да е започнала скоро след завръщането му от Фландрия, защото една грозна рана на хълбока, получена при Фльор, беше още прясна и му причиняваше силни болки; и аз, току-що пристигнал, свит и плашлив като мишка, го чувах нощем, от моя сламеник, да се разхожда нагоре-надолу, без да може да склопи очи. А понякога го чувах да си тананика тихо песнички, накъсани от пристъпите на болка, да рецитира стихове на Лопе^[5], да тръсва на глас някое проклятие или коментар на глас, предназначени за самия него — хем примирен, хем присмиващ се на положението си. Това бе много типично за капитана: да гледа на всяка от злочестините и бедите си като на неизбежна шега, на която го подлагаше от време на време стар познайник, за да издевателства над него. Навярно това бе причината за особеното му чувство за хумор, хапливо, невъзмутимо и отчаяно.

Оттогава измина много време и се заплитам малко с датите. Но историята, която ще разкажа, трябва да се е случила някъде през хиляда шестстотин двадесет и някоя година, малко преди или малко след. Това е приключението на мъжете с маски и двамата англичани, което даде повод за много приказки в двора. Тогава капитанът не само беше на път да загуби кожата си, след като бе успял да я отърве във Фландрия, от турчина и от берберските корсари, но си спечели и неколцина неприятели, които щяха да го преследват до края на живота

му. Имам предвид Луис де Алкесар, секретаря на нашия господар, краля, и онзи страшен италиански наемен убиец, мълчаливия и опасен фехтувач на име Гуалтерио Малатеста, така привикнал да убива в гръб, че ако се случеше да го направи лице в лице, изпаднаше в дълбока потиснатост, убеден, че губи способностите си. Беше още годината, в която се влюбих като теле и завинаги в Анхелика де Алкесар, порочна и подла, както би могло да бъде единствено Злото, превъплътено в русо момиче на единадесет-дванадесет години. Но ще разкажем всяко нещо с времето му.

Казвам се Иниго. И моето име бе първото нещо, което произнесе капитан Алатристе сутринта, когато го пуснаха от стария затвор на Негово величество, където беше прекарал три седмици на издръжка на краля заради неплатени дългове. Това за издръжката е просто израз, тъй като в този, както и във всички останали затвори тогава, единствените луксове — включително храната, — бяха онези, които човек можеше да плати от собствения си джоб. За щастие, въпреки че капитанът бе прибран в тъмницата почти без пукната пара, той разчиташе на не малко приятели. Така че ту едни, ту други му се притичваха на помощ по време на затворничеството му, по-поносимо благодарение на гозбите, които Каридад ла Лебрихана, собственицата на кръчмата „Дел Турко“^[6], му изпращаше от време на време по мен, и на няколкото реала от по 25 сентимос, пристигащи от побратимите му дон Франсиско де Кеведо,^[7] Хуан Викиуня и други. Що се отнася до останалото, имам предвид обичайните за затвора премеждия, капитанът умееше да се пази като никой друг. Забележителна за онова време бе склонността на затворниците да разтоварват откъм имущество, дрехи и дори бельо другарите си по нещастие. Но Диего Алатристе беше добре известен в Мадрид, а който не го познаваше, скоро си даваше сметка, че е по-здравословно да внимава с него. Както научих, първото, което направил при влизането си в дранголника, било да отиде право при най-опасния играч сред затворниците. После, след като го поздравил с цялата си вежливост, опрял къс касапски нож в гърлото му. Подействало подобно ръка на чудотворец. След това недвусмислено заявяване на принципите му, никой не се осмелил да притеснява капитана, който занапред можел да спи спокойно, загърнат

в плаща си, в един горе-долу чист ъгъл на помещението, пазен от славата си на истински смелчага. Сетне щедрото разпределение на яхните на Ла Лебрихана и бутилките вино, купени на началника на затвора с помощите от приятелите, осигурили непоклатима преданост от страна на мнозина в заведението, включително тази на негодника от първия ден, кордованец с неприятното име Бартоло Кагафуего^[8]. Въпреки че имал обичая да се шегува, като се преструвал на духовник и посещавал женските затвори, той не бил никак злопаметен. Това бе една от добродетелите на Диего Алатристе: можеше да завърже приятелство дори в ада.

Не е за вярване. Не си спомням добре годината — беше двадесет и втора или двадесет и трета на столетието, — но съм сигурен, че капитанът излезе от затвора в една от онези лазурни и ясни мадридски утрини, с режещ дъха студ. От онзи ден, който — и двамата още не го знаехме, — толкова щеше да промени живота ни, е изминало много време и много вода е изтекла под мостовете на река Мансанарес. Ала още ми се струва, че виждам Диего Алатристе — изпит и небръснат, застанал на прага, и тъмната дървена порта, обкована с гвоздеи, която се затваряше зад гърба му. Спомням си ясно как примигваше срещу ослепителната светлина на улицата, гъстите мустаци, скриващи горната му устна, слабия му силует, загърнат в плаща, и широкополата шапка, под чиято сянка присвиваше заслепено светлите си очи, които сякаш се усмихнаха, щом ме съзряха седнал на малка каменна пейка на площада. Имаше нещо особено в погледа на капитана: от една страна беше много светъл и студен, зеленикав като водата в локвите в зимните утрини. От друга страна, можеше внезапно да се пречупи в топла и приветлива усмивка, подобно горещ повей, разтапящ ледена кора, докато лицето му продължаваше да е сериозно, безизразно или спокойно. Имаше, освен това една друга, по-обезпокоителна усмивка, която пазеше за мигове на опасност или тъга: гримаса под мустаците, която ги кривваше леко към левия ъгъл на устните и която винаги се оказваше опасна като удар с шпага — той впрочем следваше веднага, — или трета, мрачна като поличба, когато прибягваше до тънката струя на няколко бутилки вино, от тези, които капитанът имаше навика да изпразва сам в дните на мълчание. Обръщаше ги на един дъх, избърсваше мустаците си с длан, с познатия ми жест, зареял поглед към стената насреща. Бутилките са предназначени да убият

призраците, казваше той, макар че никога не успяваха да ги убият напълно.

Усмивката, която ми отправи в онази утрин, щом ме видя да го чакам, принадлежеше към първия вид: озарила очите, тя опровергаваше непоклатимата сериозност на лицето и грубостта, която често се мъчеше да придаде и на думите си, макар съвсем да не я изпитваше в действителност. Измери с поглед улицата, изглежда остана доволен, че не го дебне никакъв нов кредитор, приближи се към мен, махна плаща си въпреки студа и ми го хвърли смачкан на топка.

— Иниго — каза той. — Извари го. Пълен е с дървеници.

Плащът смърдеше, както и той самият. Дрехите му също бъкаха от гадини, които можеха да хапнат на закуска ухото на бик. Но всичко това бе оправено след по-малко от час, в къщата с баните на Мендо ел Тоскано^[9], бръснар, сражавал се в Неапол на младини. Той ценеше високо Диего Алатристе и го обслужваше на вересия. Когато се появих с чисто бельо и другия костюм, който капитанът пазеше в проядения шкаф, служещ ни за гардероб, заварих го прав в дървено корито, пълно с мръсна вода, да се подсушава. Ел Тоскано беше обръснал добре брадата му. Кестенявата, къса и мокра коса, сресана назад и разделена на две от прав път по средата, оставяше открито широкото чело, загоряло от слънцето в двора на затвора, с малък белег, слизащ над лявата вежда. Докато привършваше с бърсането и обличаше панталона и ризата си, разгледах другите белези, които вече познавах. Един във форма на полумесец, между пъпа и дясната гръд. Друг дълъг, на бедрото, подобно на зигзаг. Двата бяха от хладно оръжие, шпага или кама; за разлика от белега на гърба — той бе в непогрешимата звездообразна форма, която оставя куршумът. Петият беше най-скорошният, все още не напълно заздравял, същият, който му пречеше да спи добре нощем: виолетов прорез почти цяла педя на левия хълбок, спомен от битката при Фльор. Беше отпреди година и понякога се отваряше и гноеше; но в онзи ден, когато собственикът му излезе от коритото, нямаше лош вид.

Помогнах му, докато обличаше бавно и внимателно тъмносивата къса дреха и панталоните в същия цвят — наричаха ги валонски. Бяха стегнати на коленете, носеха се върху високи чизми с връзки, които имитираха кройката на чорапите. После пристегна кожения си колан, който бях лъснал грижливо по време на отсъствието му и затъкна в

него шпагата с големи напречни гардове, чието острие и дръжка носеха следи, щети и драскотини от други дни и други стомани. Беше добра шпага — толедска, дълга, страховита на вид, тя влизаше и излизаше от ножницата с безкрайно металическо съскане, от което кожата настръхваше. Сетне се огледа набързо в строшеното наполовина старо огледало, с което разполагахме в стаята, и разтегна устни в уморена усмивка.

— Мамка му — измърмори той, — Бог ми е свидетел, че съм жаден.

Без повече думи той пое пред мен надолу по стълбите, после по улица „Толедо“ към кръчмата „Дел Турко“. Понеже беше без плащ, вървеше от слънчевата страна на улицата, с вдигната глава, с червеното проскубано перо на катарамата на шапката, чиято широка периферия понякога докосваше с ръка, за да поздрави някой познат, или я сваляше, когато се разминаваше с някоя изискана дама. Следвах го разсеяно, зазяпан в малчуганите, играещи на улицата, в продавачките на зеленчук пред входовете на сградите и в безделниците, които се припичаха на слънце и разговаряха на групички пред църквата на йезуитите. Макар никога да не съм бил прекалено наивен, а и месеците, прекарани в града, да бяха допринесли значително, за да ми се отворят очите, все още бях зелен и любопитен хлапак, откриващ света с удивен взор, опитващ се да не изпусне и най-малката подробност. Колкото до каретата, чух копитата на двете мулета във впряга и шум на колелета, който се приближаваше откъм гърба ни. В началото почти не обърнах внимание; преминаването на коли и карети бе нещо обичайно, улицата бе основна артерия, извеждаща на Пласа Майор^[10] и кралския дворец Алкасар. Но когато вдигнах поглед за миг, каретата тъкмо се бе изравнила с нас, и аз видях вратичка без герб, а в прозорчето — лице на момиче, с руси, сресани на букли коси и с най-синия, чист и смущаващ поглед, който съм срещал в живота си. Тези очи срещнаха моите за миг и сетне изчезнаха нагоре по улицата, отнесени от каретата. Потръпнах целият, без още да зная много добре от какво. Сигурно бих се разтреперил много по-силно, ако знаех, че току-що съм срещнал погледа на самия Сатана.

— Не ни остава нищо друго, освен да се бием — каза дон Франсиско де Кеведо.

Масата бе отрупана с празни бутилки. Всеки път, когато на дон Франсиско му се отвореше глътка с виното от Сан Мартин де Валдеиглесиа — което често се случваше, — той решаваше твърдо да вади шпагата и да се бие, с когото падне. Беше поет, подскачаше постоянно на куцукащите си нозе, правеше се на храбрец и си падаше по жените. Късоглед, кавалер на ордена на Сантяго, толкова бърз в мисълта, колкото и в езика, известен в двора с добрите си стихове и с буйния си нрав. Това нерядко му струваше продължително лутане из запустели земи или местене от затвор в затвор; защото макар добрият крал Фелипе IV, нашият господар, и любимецът му граф Оливарес да ценяха искрено, подобно на цял Мадрид, сполучливите му стихове, не им се нравеше чак толкова да са главни действащи лица в тях. Така че от време на време, след появата на някой анонимен сонет или анонимно петостишие, в които всички разпознаваха ръката на поета, приставите или агентите на корехидора^[11] се изсипваха в кръчмата, в дома му или на някое оживено място в града, което той посещаваше, за да го поканят учтиво да ги придружи. Така го изкарваха извън обращение за няколко дни или няколко месеца. Понеже бе твърдоглав, горделив, и никога не си вадеше поука, тези прекеждия не бяха рядкост и вгорчаваха още повече нрава му. Но въпреки това той беше отличен компаньон на маса и добър другар за приятелите си, сред които се числеше и капитан Алатристе. Двамата ходеха в кръчмата „Дел Турко“, където се събираха на сладки приказки около една от най-хубавите маси, която Каридад ла Лебрихана — навремето лека жена и все още такава с капитана понякога, макар и гратис, — обикновено пазеше за тях. Към дон Франсиско и капитана през онази сутрин се бяха присъединили някои от обичайните посетители: бакалавърът Калсас, Хуан Викуня, преподобният Перес и Фадрике Едноокият, аптекар на Пуерта Серада.

— Не ни остава нищо друго, освен да се бием — настоя поетът.

Беше, както казах, видимо вдъхновен от половин асумбре^[12] „Валдеиглесия“. Беше се изправил и с ръка на дръжката на шпагата мяташе мълниеносни погледи към седналите на съседната маса двамина странници, чиито дълги саби и плащове бяха закачени на стената — те току-що бяха поздравили поета със стихове, чийто автор

беше всъщност Луис де Гонгора^[13], най-омразният му противник в републиката на Словото. Него той наричаше как ли не: содомит, куче^[14] и евреин. Беше неволна грешка или поне така изглеждаше, но дон Франсиско не възнамеряваше да го подмине току-така:

*Натривам стиховете мои със сланина,
До тях да не припарваш, Гонгория...*

Започна да импровизира незабавно, залитайки леко, но без да пуска дръжката на шпагата, докато странниците опитваха да се извинят, а капитанът и останалите от компанията държаха здраво дон Франсиско, за да му попречат да извади оръжието и да се нахвърли върху двамата непознати.

— Това е обида, по дяволите — настояваше поетът, опитвайки се да освободи дясната си ръка, която приятелите му държаха, а междувремевно със свободната ръка нагласяше очилата, кривнали се на носа му. — Педя стомана ще сложи нещата — хлъц — по местата им.

— Много желязо е, за да го хабим толкова рано сутрин, дон Франсиско — уговаряше го Диего Алатристе, съвсем уместно.

— Малко ми се вижда на мен — без да изпуска от очи другите, поетът мърдаше мустаци със свирепо изражение. — Така че нека бъдем великодушни: педя стомана за всеки един от тези безродници, които несъмнено са нечии синове, но надали са благородници.

Това бяха тежки думи, тъй че странниците посегнаха към оръжията си и понечиха да ги извадят; капитанът и другите приятели, безсилни да избегнат разпрата, ги молеха да проявят разбиране предвид опияненото състояние на поета и да освободят бойното поле, защото няма слава в битка с пиян човек, нито е позор да се оттеглиш благоразумно, за да се избегнат по-големи беди.

— *Bella gerunt alii*^[15] — намекваше преподобният Перес в опит за осъвременяване на цитата.

Преподобният Перес беше отец йезуит, който служеше в близката църква „Свети Петър и Павел“. Непринуденото му добродушие и обичаят му да сипе латински сентенции обикновено

имаха успокояващо въздействие, понеже ги произнасяше в тон на неотменима оправдателна присъда. Ала онези двама непознати не знаеха латински, а и подигравката на поета бе трудна за преглъщане. Освен това, думите на духовника бяха подкопани от недодялания кикот на бакалавъра Калсас: хитър, циничен писарушка и мошеник, постоянно присъствие в съдилищата, специалист по превръщането на делата в нескончаеми процеси, докато не изцедеше и последното мараведи^[16] от клиента си. Бакалавърът имаше слабост към размириците и не пропускаше случай да жегне хората около себе си.

— Не се подценявайте, дон Франсиско — казваше той едва чуто. — Нека наторят бреговете ни.

Тъй че гостите на кръчмата предвкусаха събитие, което на следващия ден щеше да бъде описано на страниците на „Ависос“ и „Нотисиас“. А капитан Алатристе, въпреки усилията да успокои приятеля си, започваше да приема за неизбежен факта, че трябва да излезе на улицата и да приеме схватката с непознатите, за да не остави дон Франсиско сам в изпитанието.

— *Aio te vincere posse*^[17] — заключи преподобният Перес примирено, докато бакалавърът Калсас криеше усмивката си, пъхнал нос в каната с вино. Капитанът въздъхна дълбоко и започна да се надига от масата. Дон Франсиско, чиято шпага вече бе извадена на два пръста от ножницата, му хвърли приятелски поглед на благодарност и дори намери сили да му посвети два стиха:

*Ти с благородството на острието чисто
Достойно наследяваш кръвта на Алатристе!*

— Не ме будалкайте, дон Франсиско — отвърна мрачно капитанът. — Ще се бием, с когото се наложи, но не ме будалкайте.

— Това са думи — хлъц — на мъж — рече поетът, видимо доволен от кашата, забъркана лично от него. Останалите от компанията до един го насъскваха, отказали се подобно на преподобния Перес от усилията за помирение, и дълбоко в себе си предвкусаха удоволствието от спектакъла; защото ако дон Франсиско, макар и пийнал, беше опасен фехтувач, намесата на Диего Алатристе

като партньор в танца не оставяше и капчица съмнение относно резултата. Сипеха се залози за броя на ударите, които щяха да си разпределят общо непознатите, неподозиращи с кого рискуваха мараветите си.

Накрая капитанът отпи глътка вино, вече прав, хвърли на странниците поглед, с който сякаш се извиняваше за стечението на обстоятелствата, и направи знак с глава, че излиза навън, за да не пострада кръчмата на Каридад ла Лебрихана, която вече се притесняваше за мебелировката.

— Ние сме на ваше разположение.

Всички запасаха оръжията и се отправиха към улицата, сред силна възбуда, като внимаваха да пазят гърба си. В този момент, докато все още шпагите бяха в ножниците, вратата се отвори и за разочарование на цялата публика и за облекчение на Диего Алатристе на прага се появи добре познатият силует на полицейския началник Мартин Салданя.

— Веселбата пропадна — рече дон Франсиско де Кеведо.

И като сви рамене, нагласи очилата си, изгледа непознатите накриво, върна се на масата си и отпуши нова бутилка. Дуелът се размина.

— Имам една работа за теб.

Полковникът от полицията Мартин Салданя беше корав и кален като стомана. Върху жакета носеше къса кадифена дреха без ръкави, подплатена отвътре, която беше много практична за омекотяване на удари от остриета; постоянно въоръжен с шпага, кинжал, кама и пистолет, той като че ли носеше повече желязо, отколкото можеше да се намери в цяла Биская. Беше участвал във войните във Фландрия, както Диего Алатристе и покойният ми баща, и заедно с тях бе прекарал предълги години на мъки и тегоби, макар че накрая бе извадил най-големия късмет: докато моят родител хранеше червеите в земите на еретиците, а капитанът си изкарваше прехраната като наемен побойник, Салданя се устрои добре след завръщането от Фландрия, когато между покойния крал дон Фелипе III и холандците бе сключен мир. Неговият зет, който бе иконом в двореца и съпругата му — зряла, ала все още хубава жена, помогнаха на Салданя да му потръгне в

Мадрид. Това за съпругата го предавам без доказателства — бях прекалено млад, за да съм запознат с подробностите, — но се носеха слухове, че някакъв корехидор се наслаждавал свободно на прелестите на споменатата дама и благодарение на това съпругът се сдобил с чин полковник в полицията — пост, съответстващ на началник на патрулите, бдящи за реда в кварталите на Мадрид. Във всеки случай, никой никога не се осмели да направи и най-бегъл намек за това пред Мартин Салданя. Рогоносец или не, нямаше никакво съмнение, че е смелчага и не си поплюва. Беше се проявил като добър войник, носеше много белези от рани и умееше да вдъхва страхопочитание — с юмруци или с толедска шпага в ръка. При това притежаваше цялата почтеност, която можеше да се очаква от един шеф на полицията по онова време. Освен това уважаваше Диего Алатристе и се стремеше да му прави услуги винаги, когато можеше. Приятелството им беше старо, изпитано; сурово, както си му е редът за мъже с тяхната закалка, но истинско и искрено.

— Една работа — повтори капитанът. Бяха излезли на улицата, стояха на слънце, подпрени на стената, всеки със своята чаша в ръка, и гледаха минаващите хора и каляски по улица „Толедо“. Салданя впи очи в него за няколко мига, поглаждайки прошарената си гъста брада на стар войник, която носеше, за да прикрие един белег, който пресичаше лицето му от устата до дясното ухо.

— Излязъл си от затвора преди часове и си без пукната пара в джоба — каза той. — До два дни ще си готов да приемеш и най-долната работа, например да ескортираш някое надуто конте, за да не го убие братът на любовницата му на някой ъгъл, или ще се нагърбиш да отрежеш ушите на някого за сметка на кредитора му. Или пък ще се захванеш да обикаляш вертепите и комарджийските свърталища, за да видиш какво можеш да измъкнеш от новациите и от свещениците, дето идват да проиграт подаянията... От там ще си на крачка от забъркването в някоя каша: неточен удар, скандал, жалба в полицията. И пак отначало — той отпи глътка и присви очи, без да ги отделя от капитана — Мислиш ли, че това е живот?

Диего Алатристе сви рамене.

— Хрумва ли ти нещо по-добро?

Гледаше стария си другар от Фландрия настойчиво и открито. Не всички имаме късмета да сме полковници от полицията, говореше

изражението му. Салданя зачопли зъбите си с нокът и поклати глава. И двамата знаеха, че ако не се бяха намесили случайността и съдбата, той спокойно можеше да е в положението на капитана. Мадрид бъкаше от стари войници, които едва се прехранваха по улици и площади, с пояси, претъпкани с оръжие и свитъци — омачкани препоръки, ненужни спомени от войната, за които никой не го бе грижа. Очакваха големия удар, който никога не идваше.

— Затова съм дошъл, Диего. Един човек има нужда от теб.

— От мен или от шпагата ми?

Засука мустак с гримасата, която обикновено съпровождаше усмивката му. Салданя избухна в смях.

— Глупав въпрос — рече той. — Някои жени будят интерес с прелестите си, някои свещеници — с възможността да дадат опрощение, някои старци — с парите си... Колкото до мъже като теб и мен, те предизвикват интерес единствено с шпагата си — той замълча, огледа се, отпи нова глътка вино и сниши леко глас. — Става дума за високопоставени хора. Трябва им сигурен удар, без рискове, освен обичайните... В замяна предлагат добре натъпкана кесия.

Капитанът изгледа заинтригувано приятеля си. Тъкмо тогава думата „кесия“ беше достатъчна, за да го изтръгне от най-дълбок сън или от най-жестоко пиянство.

— Колко добре?

— Около седемдесет ескудо. В дублони от по дващсет и пет всеки.

— Не е зле — зениците на светлите очи на Диего Алатристе се свиха. — Трябва ли да се убива?

Салданя направи уклончив жест и хвърли поглед към вратата на кръчмата.

— Възможно е, но не съм запознат с подробностите... И държа да не ги науча, нали разбираш. Известно ми е само, че става дума за засада. Тайно, нощем, всички добре загърнати с наметала и прочее. Здравей и сбогом.

— Сам или в компания?

— В компания, предполагам. Ще имате работа с двамина. Може само да се налага да бъдат сплашени добре. Може би ще трябва да ги украсите с белег по лицето или нещо подобно... Откъде да знае човек.

— Кои са птиченцата?

Сега Салданя поклати глава, сякаш бе казал повече, отколкото би желал.

— Всяко нещо с времето си. Правомощията ми са само на посредник.

Капитанът допи замислено чашата си. В ония години петнадесет златни дублона се равняваха на седемстотин реала: достатъчно, за да се измъкне от затрудненото положение, да си купи бельо, връхни дрехи, да изплати дълговете си, да уредим донякъде живота си. Да обзаведем стаичките, където живеехме с него под наем — етажа, намиращ се над открития заден двор на кръчмата, с врата към улица „Аркабуз“. Да ядем топла храна, без да зависим от великодушieto на пищната Каридад ла Лебрихана.

— Освен това — добави Салданя, който сякаш следваше нишката на мисълта му, — тази работа ще те свърже с високопоставени личности. Хора, важни за твоето бъдеще.

— Моето бъдеще — повтори унесено капитанът, като ехо.

[1] Легион — наименование на испанските пехотни полкове през XVI и XVII в. — Б.пр. ↑

[2] Гипускоа — испанска провинция в териториите, населявани от баски. — Б.пр. ↑

[3] Диего Родригес де Силва-и-Веласкес (1599–1660 г.) — най-забележителният представител на испанския барок в живописата. Роден в Севиля, в семейство на дребен благородник, чиракувал в ателието на Франсиско Пачеко — художник-маниерист и автор на прочутия трактат „Изкуството на живописата“. През 1635 г. Веласкес е провъзгласен официално за придворен художник на крал Филип IV. — Б.р. ↑

[4] Картината на Веласкес, на която е представено предаването на ключовете на Бреда, е известна под името „Копията“ (преди 1635 г., Прадо, Мадрид). — Б.р. ↑

[5] Лопе де Вега (1562–1635 г.) — Драматург, най-видният представител на Златния век на испанската литература. Голям авантюрист, с бурен любовен живот, той е и изключително продуктивен. Още приживе се радва на невероятен творчески успех. Въвежда нови правила в комедиографията. Разработва основно темата за честта на човека — благородник, гражданин или селянин. — Б.пр. ↑

[6] Дел Турко (исп.) — При турчина. — Б.пр. ↑

[7] Франсиско де Кеведо (1580–1645 г.) — испански поет и прозаик, известен с критичността и острия си език, най-яркият представител на концептизма от Златния век на испанската литература. — Б.пр. ↑

[8] Кагафуего (исп.) — Сера огън. — Б.пр. ↑

[9] Мендо ел Тоскано — Мендо Тосканеца. — Б.пр. ↑

[10] Пласа Майор — Главния площад. — Б.пр. ↑

[11] Корехидора — губернатор. — Б.пр. ↑

[12] Мярка за течност, равняваща се на 2.016 л. — Б.пр. ↑

[13] Луис де Гонгора (1561–1627 г.) — Испански поет, най-яркият представител на култеранизма, подобно на Кеведо е представител на Златния век на испанската литература. — Б.пр. ↑

[14] Куче — често употребявано презрително прозвище на маврите в Испания. — Б.пр. ↑

[15] *Bella gerunt alii* (лат.) — Нека воюват другите. — Част от популярната фраза *Bella gerunt alii, tu felix Austria nube*. (Да воюват другите, ти, щастлива Австрийо, се жени.) — Намек за политиката на австрийската династия на Хабсбургите да завоюва нови територии посредством бракове, вместо с военни действия. — Б.р. ↑

[16] Старинна кастилска монета. — Б.пр. ↑

[17] *Aio te vincere posse* (лат.) — „Казвам ти, че можеш да победиш“. Част от двусмисленото предсказание на Делфийския оракул, с което Пития убеждава Пир, че може да победи, без да уточнява, че това ще стане с цената на огромни загуби. — Б.р. ↑

II. МЪЖЕТЕ С МАСКИ

Улицата тънеше в мрак. Не се мяркаше жива душа. Загърнат в стар плащ, даден му на заем от дон Франсиско де Кеведо, Диего Алатристе се спря до оградата и хвърли предпазлив поглед наоколо. Да се оглежда за фенер, така беше казал Салданя. Действително, малък запален фенер осветяваше пролуката на малка портичка, а от другата страна, сред клоните на дърветата, се различаваше тъмният покрив на някаква къща. Нощта напредваше, беше към полунощ — времето, когато хората се провикваха „пази се, вода!“ и изсипваха нечистотиите през прозорците, когато наемните убийци и бандитите дебнеха жертвите си в сенките на неосветените улици. Но тук нямаше хора и сякаш никога не бе имало: цареше пълна тишина. Що се отнася до крадците и убийците, Диего Алатристе беше нащрек. От най-ранна възраст бе научил основния принцип на съществуването и оцеляването: ако се постараяш, и ти самият можеш да бъдеш не по-малко опасен от всеки, който би се изпречил на пътя ти. Или дори по-опасен. Що се отнася до срещата през онази нощ, бе му наредено да върви от старата порта „Санта Барбара“ по първата улица вдясно, докато стигне тухлен зид, осветен от фенер. Дотук всичко вървеше добре. Капитанът поспря, за да изучи мястото, но избягваше да гледа право във фенера, за да не го заслепи, докато изследваше най-тъмните кътчета. Накрая, след като опипа ризницата от биволска кожа, облечена под връхната дреха, за да го предпази от някой неочакван удар с нож, нахлупи още повече шапката си и тръгна бавно към портичката. Един час преди това го бях наблюдавал вкъщи как се облича с професионално старание.

— Ще се върна късно, Иниго. Не ме чакай.

Бяхме вечеряли супа с мигас^[1], четвъртинка вино и две варени яйца. После, след като изми лицето и ръцете си в легена, Диего Алатристе се подготви за излизане, като взе необходимите за случая предпазни мерки. Не се боеше, че Мартин Салданя може да го

предаде, но и полковниците от полицията можеха да станат жертва на измама или на подкуп. Дори когато ставаше дума за стари приятели. А и да се случеше, Алатристе нямаше да се ядоса особено. По онова време в двора, начело на който беше един млад и симпатичен крал, склонен към съчувствие и с подчертана слабост към жените, какъвто беше добрият дон Фелипе IV, чието властване бе злополучно за злочестата Испания, всичко можеше да се купи с пари, дори съвестта. Не че сме се променили много оттогава. Затова преди срещата, капитанът взе предохранителни мерки. Затъкна в колана бискайската кама, видях още, че пъха в десния ботуш късия нож, който така добре му бе служил в затвора на Негово величество. Докато вършеше всичко това, разгледах крадешком сериозното му, вгълбено лице. Пламъкът на лоената свещ вдлъбваше бузите и подчертаваше свирепата линия на мустаците. Не изглеждаше особено горд от себе си. За момент, докато търсеше с очи шпагата, погледът му срещна моя; и светлите му очи се отклониха веднага, избягвайки моите, почти уплашени, че мога да прочета нещо неподходящо в тях. Ала това беше само миг. После ме погледна отново, открито, с лека усмивка.

— Трябва да си изкарваме прехраната, момко.

Така каза. Сетне затегна колана с шпагата — освен по време на война, винаги отказваше да я носи на портупей през рамо, за разлика от самохвалковците и тези, които държаха да минават за големи храбреци. Провери дали тя излиза и влиза леко в ножницата и си сложи плаща, даден му на заем същата вечер от дон Франсиско. Наистина, беше март месец и човек не можеше да излиза нощем леко облечен, но плащът имаше и друго предназначение: в онзи Мадрид, изпълнен с опасности, със зле осветени, тесни улички, тази дреха вършеше чудесна работа при спречквания, когато заиграваше хладното оръжие. Наметната напъряно или намотана през лявата ръка, служеше като малък щит за предпазване от противника, а хвърлена върху неговото оръжие, можеше да го затрудни, докато ти нанесеш подходящия удар. В крайна сметка, когато бе заложена собствената кожа, честната игра навярно допринасяше за спасението на душата в отвъдния живот, ала що се отнася до тукашния, земния, тя несъмнено гарантираше най-бързия начин да го напуснеш — с вид на глупак и една педя желязо в корема. А Диего Алатристе никак не бързаше да го напусне.

Фенерът хвърляше белезникава светлина към портичката. Капитанът почука четири пъти, както му беше казал Салданя. После освободи дръжката на сабята и сложи лявата си ръка на кръста, близо до бискайската кама. Отвъд портичката се разнесе шум от стъпки и вратата тихо се откряна. На прага се очерта силуетът на някакъв прислужник.

— Вашето име?

— Алатристе.

Без повече думи лакеят тръгна пред него по пътека, която минаваше под дърветата на градината. Сградата беше стара и се видя на капитана дори изоставена. Въпреки че не познаваше много добре тази част на града, в близост до пътя за Орталеса, напрегна паметта си и му се стори, че си спомня зида и покрива на порутената къща, която бе виждал понякога пътъом.

— Изчакайте тук, ваша милост. Ще ви повикат.

Бяха влезли в малко, голо помещение, без никакви мебели. Поставен на земята свещник осветяваше олющените стени. В единия ъгъл на стаята стоеше мъж, наметнат с черен плащ, с ниско нахлупена широкопола шапка в същия цвят. Загърнатият не направи никакво движение при влизането на капитана, а когато слугата — на светлината на свещите той се оказа мъж на средна възраст и без ливрея, която да показва кому служи, — се оттегли и ги остави сами, той не помръдна от мястото си. Приличаше на мрачна статуя, наблюдаваща новопристигналия. Единственото живо нещо, което се виждаше между плаща и шапката, бяха очите — много черни и блестящи. Светлината ги озаряваше сред сенките и им придаваше заплашително и призрачно изражение. С поглед на познавач Диего Алатристе се взря в кожените ботуши и острието на шпагата, което повдигаше леко отзад плаща на непознатия. Никой от двамата не заговори. Стояха неподвижни и мълчаливи от двете страни на свещника, който ги осветяваше отдолу. Изучаваха се, за да установят дали са срещнали другар или враг, макар че в професията на Диего Алатристе имаше обстоятелства, при които един човек спокойно можеше да обединява и двете в себе си.

— Не искам трупове — каза високият маскиран мъж.

Беше як и широкоплещест. Само той беше останал с шапка — ниско нахлупена, без пера, без панделка, без украси. Под маската, покриваща лицето му, се подаваше края на гъста черна брада. Беше облечен в тъмни дрехи от скъп плат, с маншети и яка от фина фламандска дантела, а под плаща му проблясваха златна верижка и позлатената дръжка на шпагата. Говореше като човек, свикнал да заповядва и да му се подчиняват веднага. Това се потвърждаваше и от почитта, която му засвидетелстваше неговият спътник: среден на ръст, с кръгла глава и рядка коса, той носеше тъмна, широка връхна дреха, скриваща облеклото му. Двамината маскирани мъже бяха приели Диего Алатристе и другия мъж, след като ги бяха накарали да чакат повече от половин час в преддверието.

— Нито трупове, нито кръв — настоя едрият мъж. — Или поне не много.

Кръглоглавият вдигна двете си ръце. Диего Алатристе забеляза, че ноктите му са мръсни и има мастилени петна по пръстите, като писар, но носеше голям златен пръстен с печат на малкия пръст на лявата ръка.

— Може би някоя и друга драскотина — чуха го да предлага с благоразумен тон. — Нещо, което да оправдава нападението.

— Но само по-русия — уточни другият.

— Разбира се, ваше превъзходителство.

Алатристе и мъжът с черния плащ се спогледаха, сякаш да се допитат за обсега на думата „драскотина“ и за възможностите — доста невероятни, — да различат един рус мъж от друг, по-рус, в разгара на схватка, при това през нощта. Представете си картината: ваша милост, бихте ли били така любезен да дойдете към светлината и да си свалите шапката, благодаря, господине, виждам, че сте по-русият, разрешете да ви намушкам лекичко с толедското си желязо в червата. Така излизаше. Що се отнася до човека, загърнат в плащ, той си беше махнал шапката при влизането и сега Алатристе можеше да види лицето му на светлината на фенера на масата, осветяващ четиримата мъже и стените на стара библиотека, потънала в прах и проядена от плъхове. Беше висок, слаб и мълчалив, тридесет и няколко годишен, лицето му бе обсипано със стари белези от шарка, а мустаците, тънки и внимателно подстригани, му придаваха малко странен, чуждоземски вид. Очите и

косата му, дълга до раменете, бяха черни като дрехите му. На кръста си носеше шпага с прекалено голям кръгъл стоманен ефес с издължени куки — само много опитен фехтувач би се осмелил да се изложи на подигравките на хората, защото би трябвало да разполага с голяма смелост и ловкост, за да защити на дело подобна сабя. Нямаше вид на човек, който ще позволи да се подиграват с него — съвсем не. Ако човек търси обяснението на думата бандит или убиец в някоя книга, попада на портрет, подобен на неговия.

— Става дума за двама чужденци, млади хора — продължи маскираният с кръглата глава. — Пътуват инкогнито, тъй че истинските им имена и положение в обществото нямат значение. По-възрастният се представя за Томас Смит и няма още тридесет години. Другият, Джон Смит, изглежда около двадесет и тригодишен. Ще пристигнат в Мадрид на коне, сами, през нощта срещу петък. Уморени, предполагам, защото пътуват от дни. Не знаем през коя порта ще влязат, тъй че най-сигурно ни се струва да ги причакате някъде близо до крайната им цел — къщата на Седемте Комина... Познават ли я ваши милости?

Диего Алатристе и придружителят му кимнаха утвърдително. Всички в Мадрид знаеха резиденцията на граф Бристол, английския посланик.

— Работата трябва да се свърши така — продължи маскираният, — та да излезе, че двамата пътници са били нападнати от обикновени разбойници. Това означава, че трябва да им се вземе всичко, което носят със себе си. Би било добре по-русият и по-нахаканият, който е и по-възрастен, да бъде ранен — удар с нож в крака или ръката, но да не е сериозно. Колкото до по-младия, достатъчно е да се отърве с подобаваща уплаха — тук говорещият се извърна леко към снажния мъж, сякаш в очакване на одобрението му. — Важното е да се сдобияте с всички писма и документи, които те носят и да ги предадете, комуто трябва.

— И кой е той? — попита Алатристе.

— Ще предадете всичко на човека, който ще чака от другата страна на „Кармен Дескалсо“. Паролата и отговорът са „Ловджии“ и „Швейцарци“.

Докато говореше, мъжът с кръглата глава пхна ръката си под тъмната дреха, покриваща костюма му, и извади малка кесия. За

момент на Алатристе му се стори, че различава на гърдите му края на червената бродерия на кръста на ордена на Калатрава, но вниманието му бързо се насочи към парите, които мъжът с маска поставяше на масата: на светлината на фенера блещукаха пет дублона от по четвъртина за другаря му и други пет за него самия. Лъскави монети, новички. Могъщ господин, би казал дон Франсиско де Кеведо, ако беше включен в тази сделка. Благословен метал, току-що изсечен, с герба на нашия господар краля. Истинско съкровище, с което да си купиш подслон, храна, дрехи и женска топлина.

— Липсват по десет златни монети — каза капитанът. — За всеки.

Тонът на другия стана строг:

— Човекът, който ще ви чака утре през нощта, ще ви даде останалото в замяна на документите, носени от пътниците.

— А ако нещо се обърка?

Очите на едрия маскиран мъж, наречен от придружителя си „превъзходителство“, сякаш пронизваха капитана през отворите на маската.

— За предпочитане е нищо да не се обърка — това е в общ интерес — рече той.

Гласът му прозвуча заканително. Очевидно беше свикнал да произнася заплахи. Явно беше от хората, на които им се налага да ги повтарят, ако изобщо се наложеше да стигнат до заплахи. Въпреки това Алатристе засука с два пръста мустака си и издържа погледа на другия, смръщен, стъпил здраво на земята, решен да не допуска да бъде впечатлен нито от „превъзходителства“, нито от величия. Не обичаше да му плащат на части, а още по-малко пък да слуша поучения посред нощ, на светлината на фенер, от двамина непознати, скрити зад маски, които отгоре на всичко не си плащаха в брой. Но белязаният му от шарка спътник, не толкова деликатен, изглежда се интересуваше от други въпроси:

— Какво ще стане с кесиите на двете птиченца? — чу го да пита. — И тях ли трябва да предадем?

Италианец, отгатна капитанът, щом чу акцента му. Говореше бавно и глухо, някак поверително, но сподадено — тонът му дразнеше и тревожеше. Като че ли някой бе изгорил гласните му струни с чист спирт. Думите му звучаха привидно почтително, но в тях се долавяше

някаква фалшива нотка. Някаква наглост, прикрита, но не по-малко обезпокоителна. Гледаше маскираните мъже с усмивка, едновременно учтива и зловеща, а зъбите му проблясваха под добре оформените мустаци. Не беше трудно да си го представи човек как разпорва с ножа дрехата на някой „клиент“ ведно с плътта под нея — все със същата гримаса. Тази усмивка дотолкова преливаше от любезност, че от нея те побиваха ледени тръпки.

— Не е необходимо — отвърна този с кръглата глава, след кратка полугласна консултация с другия маскиран, който явно се съгласи. — Можете да задържите кесиите, ако желаете. Като допълнително възнаграждение.

Италианецът засвирука през зъби някаква мелодийка, наподобяваща чакона^[2]. Повтори я няколко пъти, докато гледаше крадешком капитана:

— Мисля, че тази работа ще ми хареса.

Усмивката беше изчезнала от устните, за да се подслони в очите му, които просветнаха опасно. Това беше първият път, когато Алатристе видя усмивката на Гуалтерио Малатеста. Що се отнася до тази прелюдия към дългата и злополучна поредица от подобни срещи, по-късно капитанът разказваше как в онзи миг си помислил, че ако някой му се усмихне така в пуста уличка, нямало да го чака да повтори, за да посегне към оръжието и да го извади светкавично. Изпречи ли се подобен човек на пътя ти, налага се да го изпревариш, преди да те е изпреварил той, и то непоправимо. Представете си, ваши милости, една подла и опасна змия, за която никога не знаеш на чия страна е, докато накрая не установиш, че се грижи единствено за себе си. Коварен, изплъзващ се, пълен с изненади, мрачен бандит, от онези хора, пред които трябва никога да не сваляш гарда и да не забравяш, че си струва да им нанесеш един добър удар, просто за всеки случай, преди да са промушили теб.

Снажният маскиран мъж не беше от разговорливите. Той продължаваше да мълчи, докато слушаше внимателно как кръглоглавият обясняваше на Диего Алатристе и на италианеца последните подробности по задачата. Кимна няколко пъти с глава в израз на одобрение към чутото. Сетне се обърна и тръгна към вратата.

— Не искам много кръв — настоя той за последен път от прага.

По предишни признаци, и най-вече по почтителния поклон, който му отмери другият маскиран, капитанът заключи, че току-що излезлият мъж е твърде високопоставен. Още разсъждаваше върху това, когато кръглоглавият подпря ръка на масата и се вгледа крайно настойчиво в двамината наемни фехтувачи през прорезите на маската си. В погледа му се забелязваше някакъв нов, обезпокоителен пламък, сякаш не всичко беше казано. В стаята, изпълнена със сенки, настъпи неловко мълчание. Алатристе и италианецът се спогледаха крадешком, питайки се безмълвно какво ли още им предстои да научат. Застанал неподвижно срещу тях, маскираният мъж изглежда изчакваше нещо или някого.

Отговорът дойде след малко. Един гоблен, скрит в мрака на стаята, между лавиците с книги, се раздвижи и зад него се откри тайна врата в стената. Вратата се отвори и в рамката ѝ се очерта тъмна и зловеща фигура, която някой по-плах човек от Диего Алатристе би взел за привидение. Новодошлият пристъпи напред и светлината на фенера върху масата озари лицето му, подчертавайки хлътнолите, гладко избръснати страни, над които блестяха трескаво очи, увенчани с гъсти вежди. Мъжът беше облечен в черно-бялото расо на доминиканците. Не носеше маска, а беше с открито лице: слабо и аскетично, на което искрящите очи придаваха суров и фанатичен израз. Трябва да беше около петдесет и няколко годишен. Сивата коса беше къса, подстригана равно над слепоочията, темето беше избръснато. Ръцете, които извади от ръкавите на расото при влизането си в стаята, бяха сухи и мършави, като на мъртвец. Имаха вид на вкочанени от смъртта.

Маскираният с кръглата глава се обърна към монаха крайно почтително:

— Чухте ли всичко, ваше преподобие?

Доминиканецът кимна сухо, леко, без да откъсва поглед от Алатристе и италианеца, сякаш ги преценяваше. После се обърна към мъжа с маската и направи жест, който бе сякаш знак или заповед, та последният отново заговори на двамината наемници.

— Господинът, който току-що си тръгна — каза той — е достоен за нашето уважение и почит. Но той не е единственият, който решава тук, затова ще е уместно да уточним допълнително някои неща.

Маскираният замълча и погледна бързо монаха, сякаш в очакване на одобрението му, преди да продължи, ала другият остана безучастен.

— Поради причини, свързани с най-висши политически интереси — добави той тогава, — и въпреки казаното от господина, тръгнал си преди малко, двамата англичани трябва да бъдат обезвредени... — той помълча, сякаш търсеше подходящите думи — по-трайно — хвърли пак бърз поглед към монаха. — Или окончателно.

— Ваша милост иска да каже... — започна Диего Алатристе, който предпочиташе ясните работи.

Доминиканецът, който бе слушал мълчаливо и изглежда губеше търпение, го прекъсна, повдигайки костеливата си ръка.

— Иска да каже, че двамата еретици трябва да умрат.

— И двамата?

— И двамата.

Италианецът до Алатристе отново заподсвирква същата мелодийка. Тирури-та-та. Усмиваше се, отчасти заинтригуван, отчасти развеселен. Слисан, капитанът погледна към парите на масата. Сетне се замисли за миг и сви рамене.

— Все едно — рече той. — Моят другар също не изглежда особено притеснен от промяната в плановете.

— Тя дори ме радва — отбеляза италианецът, все още усмихнат.

— Освен това улеснява нещата — продължи невъзмутимо Алатристе. — Нощно време е далеч по-сложно да раниш един или двама мъже, отколкото да ги очистиш.

— Изкуството на простотата — намеси се другият.

Сега капитанът гледеше мъжа с маската.

— Само едно нещо ме безпокои — рече Алатристе. — Господинът, който си тръгна преди малко, изглеждаше високопоставена личност, а той каза, че не желае да убиваме никого... Не зная какво мисли партньорът ми, но аз не бих искал да се спречквам с човека, когото вие нарекохте „превъзходителство“, който и да е той, само за да угодя на ваши милости.

— Може да има и повече пари — натърти маскираният след известно колебание.

— Добре би било да се уточни колко.

— Още десет златни къса от по четвърт. С десетте, които предстои да вземете и тези пет, стават общо по двадесет и пет дублона

на човек. Плюс кесиие на господата Томас и Джон Смит.

— Това ме задоволява напълно — каза италианецът.

Очевидно му беше все едно — ранени, убити или мариновани в сос. От своя страна Алатристе отново размисли за миг и после поклати отрицателно глава. Това бяха много дублони, за да се види сметката на някакви си незнайни чужденци. Точно това ѝ беше лошото на тази странна работа: прекалено добре платена, за да не предизвика безпокойство. Инстинктът му на стар войник надушваше опасност.

— Въпросът не е в парите.

— Има предостатъчно шпаги в Мадрид — намекна ядосано човекът с маската; а капитанът не разбра дали имаше предвид намирането на негов заместник или на човек, който да го очисти, ако той се откажеше от новата договорка. Възможната заплаха не му се понрави. Засука по навик мустак с дясната си ръка, докато лявата се отпускаше бавно към кръглата дръжка на шпагата. Движението му не остана незабелязано.

В този момент монахът се обърна към Алатристе. Лицето му на фанатик и аскет се бе вкаменило, очите, потънали в кухините си, пронизваха като стрели.

— Аз съм — заяви той сухо — брат Емилио Боканегра, председател на Светия Съд на Инквизицията.

При изричането на тези думи сякаш леден вятър прекоси от край до край стаята. Веднага след това, със същия тон, монахът уточни пред Диего Алатристе и италианеца, лаконично и твърдо, че той не се нуждае нито от маски, нито да крие самоличността си, нито да идва при тях като крадец в нощта, защото могъществото, което Господ е положил в ръцете му, е достатъчно, за да унищожи за миг, който и да било враг на Светата Майка Църквата и на Негово Католическо Величество краля на двете Испании. Щом изрече това, докато събеседниците му преглъщаха мъчително слюнката си, той помълча, за да провери ефекта от думите си и продължи със същия заплашителен тон:

— Вие сте продажни и греховни люде, както шпагите, така и съвестта ви са опетнени с кръв. Но пътищата на Всемогъщия са неведоми и Той нерядко избира странни оръдия.

Странните оръдия размениха един тревожен поглед, докато монахът продължи речта си. Тази нощ, рече той, ви поверявам задача,

която е вдъхновена свише. Ще я изпълните безпрекословно, защото така служите на Светото Правосъдие. Ако откажете, ако се опитате да се измъкнете от този товар, Божият гняв ще се стовари върху ви, чрез дългата и страховита ръка на Светата Инквизиция. Бог забавя, но не забравя.

Като каза това, доминиканецът потъна в мълчание, което никога не се осмели да наруши. Дори италианецът сякаш бе забравил мелодийката си, което значеше много. В Испания по онова време да застанеш на пътя на могъщата Инквизиция означаваше да се изправиш срещу ред ужаси, които често включваха затвор, мъчения, влада и смърт. Дори най-коравите мъже трепереха само при споменаване на Светата Служба; а от своя страна Диего Алатристе, както и цял Мадрид, познаваха добре славата на безупречния брат Емилио Боканегра, председател на Съвета на Шестимата Съдии, чието влияние достигаше до Великия Инквизитор и дори до частните апартаменти на кралския дворец. Само преди седмица отец Боканегра беше убедил Правосъдието да изгори на Пласа Майор четирима млади слуги на граф Монтеприето, които се обвиниха един друг в содомия, когато бяха изтезавани на колелото. Що се отнася до графа, възрастен, меланхоличен и неженен, титлата му на испански гранд го бе спасила на косъм от същата участ. Кралят се задоволи да подпише декрет, с който конфискуваше имуществото му и го изпращаше на заточение в Италия. Безмилостният отец Боканегра беше водил лично целия процес и тази победа само утвърди вдъхващото му страх могъщество в двора. Дори граф Оливарес, фаворит на краля, се стараеше да бъде в добри отношения с жестокия доминиканец.

Нямаше мърдане. С прикритата въздишка капитан Алатристе призна пред себе си, че двамата англичани, които и да бяха те, въпреки добрите намерения на снажния маскиран мъж, бяха безнадеждно обречени. Бяха се изпречили на пътя на Църквата, а да спориш с нея бе не само безполезно, но и опасно.

— Какво трябва да се направи? — попита той най-сетне, примирен с неизбежното.

— Да ги убиете без жалост — отвърна брат Емилио мигновено, а погледът му пламна с фанатичен огън.

— Без да знаем кои са?

— Вече ви казахме кои са — отбеляза маскираният с кръглата глава. — Мистър Томас Смит и мистър Джон Смит. Английски пътешественици.

— И нечестивци, принадлежащи на англиканската църква — вметна монахът със стържещ от ярост глас. — Не ви засяга кои са. Достатъчно е, че произхождат от страна на еретици, от коварен народ, пагубен за Испания и за католическата религия. Упражнявайки върху тях Божията справедливост, ще извършите безценна услуга на Всемогъщия и на Короната.

Щом каза това, монахът извади друга кесия с двадесет златни монети и я хвърли презрително на масата.

— Вече ви е ясно — добави той, — че за разлика от земното, небесното правосъдие си плаща предварително, макар да умее да изчаква, когато събира дължимото — той гледаше капитана и италианеца вторачено, сякаш запаметяваше лицата им. — Никой не успява да избяга от взора на Църквата, а Бог знае много добре къде да търси длъжниците си.

Диего Алатристе кимна в знак на съгласие. Беше смел мъж, но жестът имаше за цел да прикрие потръпването му. Светлината на фенера придаваше на чертите на монаха нещо дяволско, а заплахата в думите му стигаше, за да разстрои духа и на най-големия храбрец. Италианецът, застанал до капитана, беше пребледнял, забравил да се усмихва и да подсвирква. Дори маскираният мъж с кръглата глава не се осмеляваше да отвори уста.

[1] Мигас — залци хляб, задушени в олио, с чесън и червен пипер. — Б.р. ↑

[2] Чакона — старинен испански танц. — Б.пр. ↑

III.

ЕДНА МАЛКА ДАМА

Навярно защото истинската родина на човек е неговото детство, въпреки изминалото време, винаги си спомням с носталгия кръчмата „Дел Турко“. Не съществуват вече нито онова място, нито капитан Алатристе, отминали са и онези размирни години. Но по времето на нашия Фелипе, четвъртия поред, кръчмата беше една от четиристотинте, в които можеха да утолят жаждата си седемстотинте хиляди жители на Мадрид — падаше ни се по една кръчма на всеки сто седемдесет и пет души, — без да броим публичните домове, комарджийниците и другите заведения със свободен и съмнителен морал, които в онази парадоксална, единствена и неповторима Испания, бяха толкова посещавани, колкото и църквите, при това доста често от едни и същи лица.

„Дел Турко“ в действителност беше една от гостилниците, в които, както се казваше тогава, можеш да ядеш, да пиеш и да се веселиш. Намираще се на ъгъла на улиците „Толедо“ и „Аркабуз“, на петстотин крачки от Пласа Майор. Двете стаи, в които живеехме с Диего Алатристе, се намираха над нея; и в известен смисъл онзи коптор ни служеше за дневна. Капитанът обичаше да слезе, да седне там и да убива времето, когато нямаше нищо по-добро за правене, а то така си беше в повечето случаи. Въпреки миризмата на фританга^[1], дима от кухнята, мръсотията на пода и по масите, плъховете, които притичваха, подгонени от котката, или се впускаха в лов за трохи, мястото притежаваше някакъв уют. Беше и забавно, защото го посещаваха и пътници от пощенските коли, правници, писари, министри, цветарки и дребни търговци от съседните площади „Провиденсия“ и „Себада“, както и стари войници, привлечени от близостта на главните улици на града и „Сан Фелипе ел Реал“ — мястото, където ставаше главният обмен на градски клюки. Без да пренебрегваме красотата — леко повехнала, но все още пищна, — и старата слава на гостилничарката, вината — от Валдеморо, мискет, или

особено уханното от Сан Мартин де Валдеиглесиас, както и крайно изгодното обстоятелство, че заведението имаше резервен изход, откъдето се излизаше през един заден двор на друга улица — много полезен път за бягство от полицейски агенти, съдебни пристави, кредитори, поети, приятели, търсещи заем, и други неприятни и неподходящи хора. Масата, която Каридад ла Лебрихана пазеше за Диего Алатристе, беше близо до вратата, удобна и слънчева. Сегизтогиз съдържателката му сервираше заедно с виното и парче месо или пръжки сланина от кухнята. От младостта си, за която никога не отваряше и дума, капитанът пазеше някакво увлечение към четенето и нерядко човек можеше да го види седнал на масата, сам, окачил шпагата и шапката на гвоздея на стената, да чете мненията за премиерата на последната пиеса на Лопе — той беше неговият любим автор, — в прочутите „коралес“^[2] на „Принсипе“ или „Крус“, или пък някои от вестниците и подлистниците със сатирични, анонимни стихотворения, които се разнасяха из двора в ония години — едновременно великолепни, упадъчни, зловещи и гениални, те правеха на пух и прах кралските любимци, монархията и изобщо всички наред. Алатристе разпознаваше в много от тях разобличаващото остроумие и пословичната зълчна хапливост на своя приятел, непреклонният мърморко и именит поет дон Франсиско де Кеведо:

*Месер Де ла Флорида тук почива,
Че дяволът прибра си го накрая.
Говореше се, че плътта презира
И праведен бе много — всички знаят,
че Ирод много мразеше отколе.
В постъпката му грешка той откри —
защо невинните деца да коли
наместо на плътта им да се наслади?^[3]*

И други прелести от този род. Предполагам, че горката ми овдовяла майчица в баското си село не би се чувствала особено спокойна, ако знаеше в какви странни компании ме въвежда службата ми като паж на капитана. Но колкото до мен, юношата Иниго Балбоа,

на моите тринадесет години всичко това ми изглеждаше като смайващ спектакъл и неповторима школа на живота. Вече споменах преди известно време, че както дон Франсиско, така и бакалавърът Калсас, Хуан Викуня, преподавателят Перес, аптекарят Фадрике и други приятели на капитана посещаваха често кръчмата и подхващаха дълги спорове за политика, театър, поезия или жени, без да забравят да следят отблизо хода на многото войни, които бе водила или водеше нашата окаяна Испания, все още могъща и вдъхваща страх навън, но докосната от смъртта в сърцето си. Хуан Викуня, стар кавалерийски сержант от Естремадура, осакатен в битката при Нюпорт, бе беше голям майстор да възстановява сцените от бойните полета на касата, като си служеше с парчета хляб, прибори и кани с вино — тази работа много му се удаваше и той се представяше като голям стратег. Войните всъщност бяха станали отново действителност, защото по времето на случката с маскираните и англичаните вече от две-три години, доколкото си спомням, се беше възобновила враждата с Фландрия. Тогава бе изтекло примирието на дванадесетте^[4], което покойният и миролюбив крал Фелипе Трети, баща на нашия млад монарх, беше подписал с холандците. Това дълго примирие бе именно причината, принудила толкова войници ветерани да се шляят без работа из испанската империя и останалия свят, увеличавайки броя на перчещите се безделници и самохвалковци, готови да предложат шпагата си за каквато и да било мръсна работа срещу мизерно заплащане; към тези хора се числеше и Диего Алатристе. Но капитанът беше от мълчаливците. Никой никога не го чу да се хвали с делата и раните си, за разлика от толкова други. А когато забиха барабаните на стария му легион, Алатристе, подобно на баща ми и толкова други мъже, побърза да се зачисли отново при предишния си генерал, дон Амбросио Спинола, и да се включи в събитието, познато ни днес като началото на Тридесетгодишната война. И там би се сражавал неотклонно, ако не се бе намесило раняването при Фльор. Във всеки случай, въпреки че войната срещу Холандия и останалата част от Европа беше тема на разговор в онези дни, много рядко чувах капитана да говори за войнишкия си живот. Това ме накара да го уважавам още повече, след като бях свикнал да се сблъсквам със стотици, които плюеха през зъби, разправяха небивалици за Фландрия и прекарваха дните си, говорейки високо и перчейки се с предполагаемите подвизи,

докато кръстосваха шпаги на Пуерта дел Сол и на улица „Монтера“ или се перчеха на парадното стълбище на „Сан Фелипе“ с бляскавите си пояси, натъпкани с лъскави дула, гравирани с почетни надписи за делата и показаната смелост, всички до едно по-фалшиви от оловен дублон.

Рано сутринта беше преваляло и по пода в кръчмата оставаха кални следи. Носеше се онзи мирис на влага и стърготини, който обществените места излъчваха в дъждовните дни. Небето се проясняваше и един слънчев лъч, отначало плахо, а малко по-късно самоуверено осветяваше масата, където Диего Алатристе, бакалавърът Калсас, преподобният Перес и Хуан Видуния продължаваха да седят на сладки приказки, след като бяха приключили с обяда. Аз се бях свил на ниско столче близо до вратата и се упражнявах в краснопис с паче перо, мастилница и топ хартия, които Калсас ми бе донесъл по заръка на капитана:

— Така ще може да се образова и да учи право, за да изстиска и последното мараведи от спорещите страни; както правят ваши милости адвокатите, писарите и всички, които водят вашия порочен живот.

Калсас прихна да се смее. Имаше лек характер, отличаваеше се с постоянно, несломимо, макар и цинично добро настроение, а приятелството му с Диего Алатристе беше отдавнашно и си имаха пълно доверие.

— Честна дума, това си е самата истина — отсъди той усмихнато и намигна. — Перото, Иниго, е по-доходоносно от шпагата.

— *Longa manus calami*^[5] — заключи на свой ред преподобният Перес.

Приятелите приеха единодушно този принцип, било то поради единомислие или за да прикрият невежеството си по латински. На следващия ден Калсас ми донесе всякакви пособия за писане, без съмнение откъснати ловко от съдилищата, където си изкарваше хляба без особена трудност благодарение на продажността, свойствена на занаята му. Алатристе не каза нищо, дори не ме посъветва да се възползвам от перото, хартията и мастилото. Но прочетох одобрение в спокойния му поглед, когато ме видя да сядам до вратата и да се залавям с краснописа. Преписвах стихове на Лопе, които бях чувал

капитанът да рецитира многократно, особено в нощите, когато раната от Фльор го измъчваше повече от обикновено:

*Не е дошъл тук още тоз негодник
Да спази честно даденото слово —
Достойно своята смърт да срещне днес
От моята ръка на благородник.*

Наистина, понякога капитанът се смееше тихичко, докато рецитираше това, навярно за да прикрие болезките от старата си рана, но това не попречи на идеята ми да записвам някои красиви стихове. Подобно на тези, които прилежно пишех в онази утрин, чути и от Диего Алатристе в безсънните му нощи:

*Ще го убия, но лице в лице —
Та цялата Севиля да ни види;
В дуел открит, без подлост на сърце,
Там, на площада двама ще отидем.
Убиецът, що удара нанася
изневиделица, в сражение не влязъл
Позора после цял живот понася
А тоз, чието гърло е прерязал
По право на небето се възнася.*

* * *

Точно привършвах последния ред, когато капитанът, станал да пийне малко вода от делвата, взе страницата, за да ѝ хвърли един поглед. Застанал прав до мен, той прочете стиховете мълчаливо и после ме гледа дълго време: един от онези погледи, които добре познавах, спокоен и продължителен, толкова красноречив, колкото и всички онези думи, които бях свикнал да чета по устните му, въпреки че никога не ги бе произнасял. Спомням си, че слънцето се опитваше и

не успяваше да надникне между покривите на улица „Толедо“. Тъкмо тогава един лъч проникна косо през прозореца и той освети останалите листа на коленете ми и зеленикавите, почти прозрачни очи на капитана, втренчени в мен; той щеше да изсуши още мокрото мастило на стиховете, които Диего Алатристе държеше в ръка. Капитанът не се усмихна, не направи и никакъв друг жест. Върна ми листа, без да каже нищо и отиде на масата си; ала още го виждам как ми отправя оттам един последен и дълъг поглед, преди да се впусне отново в разговор с приятелите си.

Един след друг пристигнаха Фадрике Едноокият и дон Франсиско де Кеведо. Фадрике идваше от аптеката си на Пуерта Серада; беше приготвявал специални лекарства за клиентите си и гърлото му беше пресъхнало от изпарения, микстури и медицински прахове. Затова още с идването си обърна четвъртинка вино от Валдеморо и започна да обяснява с подробности на преподобния Перес слабителните свойства на кората на индийското орехче. В този момент се появи дон Франсиско де Кеведо, като изтърсваше мръсотията, полепнала по обувките му.

Калта ми е от полза, щом съветва...

С влизането си произнесе тези думи. Беше мрачен. Поспря се до мен, нагласи очилата си, хвърли един поглед към преписваното и повдигна вежди, установил със задоволство, че стиховете не са на Аларкон^[6] или на Гонгора. После се отдалечи с подскачащото си накуцване — беше силно кривокрак от детинство, но това не му пречеше да бъде гъвкав и ловък фехтувач, — и седна на масата при останалите от компанията. Там грабна най-близката до ръката му чаша.

*Подай ми чашата, защо да ти се свида
Божествената Бакхусова течност...*

Каза го на Хуан Викуня. Последният, както споменах, беше бивш сержант от кавалерията, много силен и едър. Бе загубил дясната си ръка при Нюпорт и сега припечелваше от една комарджийница, за която бе получил разрешително. Викуня му подаде чаша вино от Валдеморо и дон Франсиско го обърна на един дъх, макар да предпочиташе бялото вино от Валдеиглесиас.

— Как върви работата с прощението? — заинтересува се Викуня.

Поетът изтри уста с опакото на ръката си. Няколко капки вино бяха паднали върху кръста на Сантяго, избродиран върху черната му дреха под наметалото.

— Смятам — рече той, — че великият Фелипе ще си избърше задника с него.

— И това е чест — отбеляза Калсас.

Дон Франсиско посегна към друга чаша.

— Във всички случаи — той замълча, за да отпие, — честта е за неговия кралски задник. Хартията беше добра, от по половин дукат топа. И изписана с най-добрия ми почерк.

Беше в заядливо настроение. Времената не бяха добри за него — нито за прозата, нито за поезията, нито за финансите му. Само преди няколко седмици Фелипе IV беше отменил своята заповед — първо за затвор и после за изгнание — която бе тегнала върху му, откакто неговият приятел и покровител херцог Де Осуна бе изпаднал в немилост преди две-три години. Най-сетне реабилитиран, дон Франсиско бе успял да се завърне в Мадрид, но беше силно притеснен откъм средства за препитание. А в отговор на прощението, което бе отправил към краля, молейки за предишната си пенсия от четиристотин ескудос, която му се полагаше за службата в Италия, — където бе шпионирал за короната във Венеция, а после му се бе наложило да бяга, след като двама негови другари били екзекутирани, — явно получаваше единствено мълчание. Това го разлютяваше още повече, засилваше мрачното настроение, изостряше изобретателния му ум, и водеше до създаването на нови проблеми.

— *Patientia lenietur Princeps* — утеши го преподобният Перес. — Търпението смекчава суверена.

— Мен пък ме смекчава един среден пръст, преподобни отче.

Йезуитът се озърна с тревожен вид. Всеки път, когато някой от приятелите му си навличаше неприятности, преподобният Перес, като

духовно лице, трябваше да се застъпва за него пред властите. Дори от време на време даваше опрощение на грешките на приятелите си sub conditione^[7], без те да са го молили за това. Вероломно, както казваше капитанът. Не толкова потаен, колкото бе обичайно за неговия Орден, преподобният често се нагърбваше със задължението да успокоява крамолите. Беше човек с опит, добър теолог, разбиращ човешките слабости, добродушен и безкрайно кротък. Това го правеше благосклонен към себеподобните. Църквата, където служеше, бе посещавана от жени, които идваха да се покаят за греховете си, привлечени от славата му на не особено строг съдник. Постоянните посетители на кръчмата „Дел Турко“ никога не говореха пред него за тъмни дела и за жени; на това правило се основаваше общуването, разбирателството и приятелството им. Премеждията и женските истории обсъждам в изповедалнята, така казваше той. Що се отнася до по-висшите от него духовни лица, когато го упрекваха, че сяда на маса с поети и наемни фехтувачи, той обикновено отвърщаше, че светците се спасяват сами, докато при грешниците трябва да отидеш и да ги намериш там, където са. Ще добавя за негова чест, че почти не пиеше и никога не го чух да говори лошо за никого. В Испания по онова време, а и сега, дори за един свещеник, това бе крайно необичайно.

— Да бъдем разумни, сеньор Кеведо — додаде той онзи път ласкаво, след поредната латинска сентенция. — Ваша милост не сте в такова положение, че да си позволявате да бърбите някои неща на глас.

Дон Франсиско погледна духовника, нагласяйки очилата си.

— Аз да бърбря?... Грешите, отче. Аз не бърбря, а твърдя на глас.

И като стана прав, обърна се към останалите посетители и започна да рецитира с изискан, звучен и ясен глас:

*Не искам да мълча, макар да виждам —
Благоразумно пръстът ви отива
Към устните, а сетне към челото —
В молба за размисъл и предпазливост.
Но ще попитам, без да ви обиждам —
Защо тук смелост никъде не виждам?
Устата, значи, ще мълчи страхливо!
Благоразумие ще спазваме, защото*

За някой истината е горчива!

Хуан Викуня и бакалавърът Калсас изръкопляскаха, а Фадрике Едноокият поклати одобрително глава. Капитан Алатристе гледаше дон Франсиско с широка и тъжна усмивка, на която другият отвърна, а преподобният Перес, отписал случая като безнадежден, се съсредоточи върху мискета си, порядъчно разреден с вода. Поетът вече беше под пара и тъкмо подхващаше един сонет, който често повтаряше:

*Видях разрухата във моята родина —
Отломки от стени на нявга здрава крепост...*

Мина Каридад ла Лебрихана, отнесе празните чаши и ги помоли да се усмирят. После се отдалечи с поклащане на бедрата, привличайки погледите на всички, освен на отца, който бе все така съсредоточен върху чашата с вино, и очите на дон Франсиско, зареяни в битката с безмълвни привидения:

*Видях дома, през който ураган е минал
Стрехата стара, килната нелепо.
Не ме държи тоягата, когато се подпирам
И шпагата изпускам от ръцете.*

*От всяко нещо, спряло ми очите
Към спомен за смъртта духът полита.*

В кръчмата влязоха неколцина непознати и Диего Алатристе сложи длан върху ръката на поета, за да го успокои. „Спомен за смъртта!“ повтори дон Франсиско като заключение, и седна, умислен, поемайки новата чаша, подадена му от капитана. В действителност сеньор Де Кеведо се движеше в двора винаги между две заповеди за затвор или за две изгнания. Навярно затова, макар да бе накупил къщи, с чиито ренти управителите често го мамеха, никога не пожела да има

собствен дом в Мадрид, а отсядаше по странноприемници. Кратки отсрочки му даваха бедите и малки бяха периодите на безветрие за този необикновен човек, плашило за враговете си и радост за приятелите си, който често бе търсен от благородниците и големите имена в литературните кръгове, но понякога се оказваше без пукната ардита^[8] или мараведи в джоба си. Такива са превратностите на съдбата, която толкова обича да поднася изненади, а те почти никога не са приятни.

— Не ни остава нищо друго, освен да се бием — добави поетът след малко.

Беше проговорил замислено, на себе си, а очите му вече бяха плувнали във влага от виното. Все още с ръка върху неговата, приведен над масата, Алатристе се усмихна с мека тъга.

— С кого да се бием, дон Франсиско?

Говореше разсеяно, сякаш не очакваше отговор. Другият вдигна пръст във въздуха. Очилата му бяха паднали от носа и висяха на края на шнура, два пръста над чашата.

— Срещу глупостта, злобата, суеверието, завистта и невежеството — изрече той бавно и докато говореше, като че ли се вираше в отражението си на повърхността на виното. — Все едно да се сражаваме срещу цяла Испания, и срещу всичко.

Слушах тези разсъждения от мястото си до вратата, едновременно захласнат и неспокоен, и предусещах, че зад горчивите думи на дон Франсиско се криеха дълбоки подбуди, които не успях да разбера, но бяха нещо повече от обикновена проява на злъчния му нрав. Бях много млад и още не проумявах, че е възможно да говориш с голяма горчивина за това, което обичаш, точно защото го обичаш, и с моралното право, което дава същата тази любов. По-късно разбрах, че дон Франсиско де Кеведо го болеше много за Испания. За тази Испания, която все още вдъхваше страх навън, но която, въпреки перченето и лукавството, въпреки че бе управлявана от млад и симпатичен крал, въпреки националната ни гордост и героичните ни бойни дела, дремеше, отпуснала се доверчиво на златото и среброто, които галеоните донасяха от Индиите. Ала това злато и това сребро потъваха в ръцете на аристокрацията, висшите служители и

духовенството — среди, където царяха леност и разврат. Съкровищата се пилееха за обречени начинания като поддържането на скъпоструващата войска за разгорялата се отново война във Фландрия. Изпращането на един нов копиеносец или войник струваше цяло състояние. Бе се стигнало дотам, че холандците, с които воювахме, ни продаваха произведените от тях стоки и имаха търговски представителства в самия Кадис, за да се сдобиват със скъпоценните метали, донасяни от нашите кораби, след като са се откопчили от техните пирати. Арагонци и каталонци се криеха зад щита на тяхното правораздаване, Португалия продължаваше да е прикрепена към нас, макар и нестабилно, търговията се намираще в ръцете на чужденци, финансите се движеха от генуезките банкери и никой не работеше, освен бедните селяци, разорявани от бирниците на краля и аристократите. Сред тази поквара и това безумие да се съпротивляваме на естествения ход на историята, също като красиво и вдъхващо ужас животно, способно да нанесе дълбоки следи с огромните си нокти, но разядено в сърцето от злокачествен тумор, клетата Испания бе проядена от червеи отвътре, обречена на неизбежен упадък. Видението на това бъдеще не можеше да убегне от прозорливата мисъл на един изключителен човек, какъвто беше дон Франсиско де Кеведо. Но тогава аз можех да доловя единствено дързостта на думите му и хвърлях тревожни погледи към улицата, в очакване да видя как всеки момент се появяват приставите на корехидора с нова заповед за затвор в отговор на надменното му неблагоприятно поведение.

Точно тогава видях каляската. Би било чиста лъжа от моя страна да отричам, че очаквах тя да мине. Каляската минаваше по улица „Толедо“ горе-долу в същия час два-три пъти седмично. Беше черна, подплатена с кожа и червено кадифе, а кочияшът не стоеше на капрата, карайки впряга от две добичета, а бе яхнал едното от тях, както бе обичайно за този вид коли. Каляската изглеждаше солидна, но и дискретна — нещо обичайно за собственици, които се радваха на добро положение, но нямаха право или пък желание да се показват прекалено. Така постъпваха богатите търговци или висшите чиновници, които не принадлежаха към аристокрацията, но независимо от това заемаха важни длъжности в двора.

Но мен не ме вълнуваше опаковката, а съдържанието. Онази още детска ръка, бяла и нежна като коприна, която бе отпусната леко на

рамката на прозорчето. Златистото сияние на дългата, руса коса, подредена на букли. И очите! Въпреки многото време, изтекло от мига, когато ги видях за първи път, въпреки многото преживени премеждия и огорченията, които тези сини очи щяха да ми причинят през следващите години, и днес още нямам думи да опиша въздействието на този чист и лазурен поглед, толкова измамно непорочен, с цвета на мадридското небе — онова небе, което по-късно успя да нарисува по-добре от всеки друг любимият художник на нашия господар краля, дон Диего Веласкес.

По онова време Анхелика де Алкесар трябва да е била на единадесет или дванадесет години и вече обещавахе да се превърне в ослепителна красавица. Такава щеше да стане тя и за това щеше да си даде сметка самият Веласкес, за да я увековечи в прочутата си картина^[9], за която тя щеше да му позира по-късно — към 1635 година. Но повече от десетилетие преди това, в онези мартенски утрини, предшествващи авантюрата с англичаните, аз не знаех коя е девойката, още почти дете, която често преминаваше по улица „Толедо“, в посока към Пласа Майор и кралския дворец, където, както разбрах сетне, помагала на кралицата и на младите принцеси като придворна дама. Тя заемаше такъв пост в двора благодарение на положението на чичо си — арагонеца Луис де Алкесар, един от най-влиятелните секретари на краля. За мен русата девойка от каляската бе само приказно, небесно видение, толкова далеч от собственото ми окаяно положение, колкото бяха слънцето или най-пленителната звезда от този ъгъл на улица „Толедо“, където колелата на колата и копитата на мулетата опръскваха с кал всеки, който се изпречеше на пътя им.

Онази сутрин нещо наруши обичайния ход на събитията. Вместо да премине както винаги покрай кръчмата и да продължи нагоре, предоставяйки ми обичайното бегло видение на русата пътничка, каретата спря, преди да стигне до мен, на двайсетина стъпки от кръчмата „Дел Турко“. Част от обръч бе залепнал с калта за едно от колелата и въртейки се с него, бе блокирал оста; и кочияшът нямаше друг избор, освен да спре мулетата и да слезе на земята или в калта, ако искаме да сме по-точни, за да премахне пречката. Случи се така, че неколцина от уличните момчети наобиколиха кочияша и започнаха да му се присмиват, а той, както бе ядосан, посегна към камшика, за да ги разгони. Не трябваше да го прави. Мадридските хлапета по онова

време бяха досадни и войнствено настроени като конски мухи — в *Мадрид ли си роден, във боя си кален*, така гласеше една стара шеговитата пословица. Пък и не всеки ден им се предоставяше развлечението да замерят карета. Тъй че, въоръжени с шепи кал, те се заеха да изпращат така майсторски своите снаряди, че и най-сръчните стрелци с аркебузи биха им завидели.

Надигнах се обезпокоен. Съдбата на кочияша въобще не ме вълнуваше, но тази карета превозваше най-скъпоценния товар, който можех да си представя на този ранен етап от живота си. Пък и бях син на Лопе Балбоа, паднал геройски, сражавайки се за краля. Тъй че нямах избор. Решен да се бия незабавно за тази, която макар и далечна и предизвикваща дълбоко преклонение, смятах за своя дама, се възправих срещу малките злосторници и с два юмрука и три ритника разбих неприятеля, който премина в бързо отстъпление и ме остави сам, господар на бойното поле.

Стремителното нападение ме бе отвело до каляската — честно казано, в съответствие с тайното ми желание. Кочияшът не прояви особена благодарност; само ме изгледа мрачно и се зае отново с работата си. Бях на път да се оттегля, когато сините очи се появиха на прозорчето. Видението ме прикова на място. Почувствах, че силна руменина избива неудържимо по лицето ми. Девойката бе вперила така упорито очи в мен, че погледът ѝ сякаш би могъл да спре водата в близкия фонтан. Руса. Бледа. Прекрасна. Какво повече да обяснявам. Дори не се усмихваше, само ме гледаше с любопитство. Очевидно жестът ми не бе останал незабелязан. Колкото до мен, този поглед, този образ ме възнаграждаваха за случилото се с лихвите. Вдигнах ръка към въображаемата си шапка и се поклоних.

— Иниго Балбоа, на вашите услуги — смотолехих, макар че според мен бях успял да придам на думите си известна учтива въздържаност. — Паж в дома на капитан дон Диего Алатристе.

Девойката продължи да ме гледа невъзмутимо. Кочияшът беше възседнал и поел впряга, така че каляката потегли отново. Отстъпих една крачка, за да не бъда оплискан с кал, и в този миг тя подпря своята дребна, съвършена, седефенобяла ръка на рамката на прозорчето и аз се почувствах така сякаш я бе протегнала да я целуна. Тогава съвършено очертаните, меки, бледи устни трепнаха леко — едва забележима мимика, която би могла да се приеме и като далечна

усмивка, много загадъчна и тайнствена. Чух плющенето на камшика и каляската потегли, за да отнесе със себе си тази усмивка, за която още не знаех дали е действителна или въображаема. А аз останах насред улицата — любовта изпълваше и най-далечното ъгълче на сърцето ми — и гледах как се отдалечава онова момиче, прилично на рус ангел. Горко ми — тогава дори не подозирах, че току-що бях срещнал своя най-чаровен, най-опасен и смъртен враг.

[1] Фританга — испанско ястие от пържени домати, чушки и тиквички. — Б.пр. ↑

[2] Corral (исп.) — двор, оградено място. — Б.пр. ↑

[3] Стихотворенията в книгата, с изключение на специално упоменатите, са преведени от Боряна Джанабетска. — Б.р. ↑

[4] Примирieto на дванадесетте — Това са дванадесет години преди Тридесетгодишната война, започваща от 1609 г., с тях се слага край на войните, продължили четиридесет и две години и се признава победата на Холандия. — Б.пр. ↑

[5] Longa manus calami (лат.) — Дългата ръка на перото — Б.р. ↑

[6] Хуан Руис де Аларкон (1581–1639 г.) — Испански драматург, роден в Мексико. Аларкон завършва образованието си в Испания, работи като адвокат в Севиля. Завършва живота си в Мадрид като служител в кралския съвет за задморските владения на Испания. Написал е около 20 пиеси под явното влияние на Лопе де Вега, най-прочута, от които е „Съмнителната истина“. (Испански театър, библиографско издание „Световна класика“, изд. Народна култура 1972 г., превод Радой Ралин.). — Б.р. ↑

[7] Sub conditione (лат.) — при условие. — Б.р. ↑

[8] Ардита — старинна кастилска монета. — Б.пр. ↑

[9] „Las meninas“ (от португ. menina — младо момиче) — „Придворните (почетните) дами“ (1656 г. Прадо, Мадрид), на която е изобразена инфантата с придворните си дами и се отличава с присъствието на самия художник, е считана не само за най-забележителния шедьовър на Веласкес, но нерядко е наричана най-добрата картина на света. — Б.р. ↑

IV. ЗАСАДАТА

През март се стъмва рано. По небето все още оставаха дири от далечна светлина, но малките улички под тъмните стрехи на покривите бяха черни като вълча паст. Капитан Алатристе и спътникът му бяха избрали тясна пряка улица, мрачна и пуста — двамата англичани неизбежно щяха да минат отгук, за да стигнат до къщата на Седемте Комина. Един куриер им беше съобщил часа и маршрута. Беше добавил и едно последно описание, за да се избегнат грешки: месир Томас Смит, по-русият и по-възрастен мъж, яздел кон на бели и черни петна и носел сив пътнически костюм с дискретна сребърна украса, високи кожени ботуши, също сиви, и шапка с панделка в същия цвят. Що се отнася до месир Джон Смит, по-младият, той яздел светложълт кон. Костюмът му бил тъмнокафяв, носел кожени ботуши и шапка с три малки бели пера. Дватама изглеждали прашни и изморени от няколкодневното препускане. Багажът им бил малко — само две кожени торби, прикрепени с каиши към задниците на конете им.

Скрит в сянката на една входна врата, Диего Алатристе погледна към фенера, поставен от него и другаря му, за да освети пътниците, преди последните да са успели да ги видят. Улицата, която извиваше под прав ъгъл, тръгваше от „Баркийо“, до двореца на граф Де Гуадалмедина, и след като минеше покрай оградата на манастира на босите кармелитки, свършваше пред къщата на Седемте Комина, където се пресичаха улиците „Торес“ и „Инфантас“. За място на засадата бе избрана първата отсечка с тъмната, тясна и пуста пресечка, където двамата пътници, нападнати изневиделица, лесно биха могли да бъдат свалени от конете.

Захладняваше и капитанът се загърна още по-добре в новия си плащ, купен със златото, предплатено от мъжете с маски. При движението се чу звън на желязото, скрито под плаща: бискайската кама бе опряла в дръжката на сабята и в приклада на пистолета — добре лъснат и зареден, затъкнат в задната част на пояса, за да му е под

ръка, ако в последния момент се наложеше да прибегне до това шумно и крайно средство, забранено с изричен кралски указ. Все пак, в трудни моменти беше уместно човек да го носи със себе си, за всеки случай. Тази нощ Алатристе бе допълнил екипировката си с къса ризница от биволска кожа, която го предпазваше от евентуални намушквания с нож. Бе взел още и къс касапски нож, пъхнат в единия от старите му ботуши с удобни и износени подметки. С тях усещаше добре почвата под нозете си, когато танцът започнеше.

*„Къде ми бе умът, когато
оставих шпагата си в къщи...“^[1]*

Той започна да рецитира тихичко, за да не скучае, докато чакат. Прошепна още няколко откъса от „Фуенте Овехуна“ на Лопе, една от любимите му пиеси. После потъна отново в мълчание, с лице, скрито под широкополата шапка, нахлупена до очите. Друга сянка се размърда на няколко крачки от неговия пост — под свода на една порта, която водеше към градината на манастира на кармелитския орден. Италианецът сигурно беше изтръпнал като него, след като бе стоял неподвижно повече от половин час. Странна птица. Беше дошъл на срещата, облечен в черно, загърнат в черен плащ и с черна шапка, а покритото му с белези от шарка лице се беше озарило от усмивка единствено когато Алатристе предложи да сложат фенера на ъгъла на улицата, избрана за засадата.

— Допада ми — задоволи се да каже той с глухия си, дрезгав глас. — Те на светло, ние на тъмно. Могат да ни мернат, но не и да ни видят.

После заподсвирква онази мелодийка, която явно много обичаше. Двамата си разпределиха със спокоен, делови и професионален тон двамата пътници. Алатристе щеше да се заеме с по-възрастния от двамината — англичанина със сивия костюм и петнистия кон, а италианецът щеше да се справи с младежа в кафяв костюм, който яздеше светлия кон. Никакви pistolетни изстрели, всичко трябваше да протече с нужната дискретност, за да могат след приключване на работата, да претърсят спокойно багажа, да намерят документите и разбира се, да разтоварят двата трупа от парите, които

носеха у себе си. Ако се вдигнеше голяма шумотевица и се събереше народ, всичко щеше да отиде по дяволите. Освен това къщата на Седемте Комина не бе далеч и прислугата на английския посланик би могла да се притече на помощ на сънародниците си. Следователно ставаше дума за бързо и смъртоносно нападение: раз-два, здравей и сбогом. И право в ада или където там отиват англиканските еретици, мътните да ги вземат. Тези двамата поне нямаше да викат, че искат да се изповядат, както правеха добрите католици, разбуждайки половин Мадрид.

Капитанът нагласи по-добре плаща на раменете си и погледна към ъгъла на улицата, осветен от белезникавата светлина на фенера. Под топлата дреха лявата му ръка лежеше върху дръжката на шпагата. За кратко вниманието му се отклони, докато се опитваше да си припомни броя на хората, които бе убил: не във войната, където често се оказваше невъзможно да узнаеш резултата от нанесения удар с шпага или от изстрела с аркебуз в разгара на сражението, освен ако не са отблизо. Ставаше дума за схватките лице в лице. Това да бъде лице в лице с противника беше важно — поне за него, тъй като Диего Алатристе, за разлика от други наемници, никога не забиваше нож в гърба. Наистина невинаги предоставяше възможност на противника да застане в подobaваща позиция, ала е вярно също така, че никога не нападаше с шпага човек, който да не е обрънат към него и с извадено оръжие. Единственото изключение беше един холандски часовой, обезглавен през нощта. Но това беше законът на войната — същото важеше и за неколцината германски метежници в Маастрихт или останалите неприятели, убити на бойното поле. За онова време това не бяха кой знае какви провинения; ала капитанът беше един от онези мъже, които се нуждаеха от оправдание, за да съхранят неосквернена поне една малка част от себеуважението си. На шахматната дъска на живота всеки се движи, както може; и колкото и слаб да изглежда, това не предполагаше оправданието или освобождаването му от отговорност. И ако не намереше достатъчно оправдание, както се случваше, когато виното събуждаше всички бесове, оплели душата му, тази мисъл със сигурност му даваше поне нещо, за което да се хване, когато от вратата ставаше толкова неудържима, че сам се хващаше да гледа с изключителен интерес черното дуло на пистолета си.

Единадесет души, пресметна той накрая. Без да брои убитите във войната, четиримата, които бе убил при дуели по време на походите във Фландрия и Италия, един в Мадрид и друг в Севиля. Във всички случаи спречкванията бяха заради хазарт, изречени неподходящи думи или за жени. Останалото бяха платени нападения: пет живота на острието на шпагата. Все здрави и прави мъже, способни да се защитят, а някои си бяха истински злонравни негодници. Не изпита никакви угризения, освен в два случая. Първият бе с поклонника на някаква дама, чийто съпруг нямаше смелост да премахне сам рогата си. Човекът беше прекалил с пиенето вечерта, когато Диего Алатристе излезе насреща му на една слабо осветена улица; капитанът никога нямаше да забрави размътения му поглед, недоумението пред това, което бе станало, когато, едва успял да извади, залитайки, шпагата от ножницата, нещастникът се озова с една педя желязо в гърдите. Другият беше един красив придворен, бърбурив младеж, целият обсипан с шнурове и панделки, който пречеше на граф Де Гуадалмедина — по причина на съдебни спорове, завещания и наследства. Така че Де Гуадалмедина поръча на Диего Алатристе да облекчи законовите процедури. Всичко се разреши по време на един излет. Младежът, някой си маркиз Алваро де Сото, бе отишъл с приятели до извора Асеро, за да ухажва дамите, които ходеха да пият вода от другата страна на моста в Сеговия. Достатъчен беше някакъв дребен претекст, по-силно бутане, една-две разменени ругатни, и младежът, който едва ли имаше двадесет години, слепешката се обрече на смъртта с едно фатално посягане към шпагата. Всичко стана много бързо и преди някой да успее да реагира, капитан Алатристе и двамата му спътници, чиято задача бе да пазят гърба му, изчезнаха като дим, оставяйки младия маркиз проснат по гръб и облян в кръв пред ужасените погледи на дамите и другарите му. Случаят вдигна доста шум, но връзките на Де Гуадалмедина осигуриха безнаказаност на убиеца. При все това Алатристе се чувстваше неловко, преследван от спомена за мъката по бледото лице на младежа, който въобще не искаше да се бие с непознатия мъж със страховити мустаци, светли, студени очи и застрашителен вид, но се видя принуден да сложи ръка на оръжието, защото приятелите му и дамите го гледаха. Без предисловия, капитанът преряза гърлото му с прост кръгов удар, докато младокът още се мъчеше да заеме изящна позиция, вдървен като пергел, и със сложни

движения се опитваше отчаяно да си спомни изисканите уроци на учителя по фехтовка.

Единадесет души, припомни си Алатристе. И с изключение на младия маркиз и един от тези, с които се дуелира във Фландрия, някакъв войник на име Кармело Техада, не беше в състояние да си припомни как се казваха останалите деветима. Или може би така и не бе научил имената им. Така или иначе, там, скрит в сянката на входната врата, докато очакваше жертвите на засадата, раздразнен от незаздравяващата рана, която го държеше закотвен в близост до кралския двор, Диего Алатристе съжали отново за полетата на Фландрия, за пукота на аркебузите и цвиленето на конете, за потта и прахта на битката, рамо до рамо с другарите, за ударите на барабаните и спокойния ход на легионите, когато влизаха в бой под старите знамена. В сравнение с Мадрид, с тази улица, където възнамеряваше да убие двама мъже, които никога не беше виждал, в сравнение с останалите му спомени, войната, бойното поле му се сториха тази нощ нещо чисто и далечно. Там срещу теб идваше неприятелят, а Бог, казваха, беше на твоя страна.

Камбаните от кулата на манастира удариха осем часа. Малко покъсно, сякаш църковният звън беше някакъв сигнал, от другия край на улицата, иззад ъгъла на манастирската ограда, се чу тропот на конски копита. Диего Алатристе погледна към другата сянка, спотаена до портата. До него долетя познатата мелодия, изсвирена с уста от спътника му, което показваше, че и той е нащрек. Развърза връзките на плаща си, свали го, за да не пречи на движенията му, и го остави сгънат до входа. Наблюдаваше осветения от фенера ъгъл на улицата, докато шумът на двата подковани коня бавно приближаваше. Жълтеникавата светлина проблесна по оголена стомана откъм скривалището на италианеца.

Капитанът нагласи кожената ризница и извади шпагата от ножницата. Шумът от подковите отекваше съвсем близо до ъгъла. Първо се очерта една огромна, несъразмерна сянка и се плъзна по зида. Алатристе пое пет-шест пъти дълбоко въздух, за да прочисти лошото настроение от гърдите си, и като се почувства обновен и в добра форма, излезе от прикритието на портала, с шпага в дясната

ръка, докато с лявата вадеше бискайската кама от ножницата. По средата на пътя, откъм мрака на портата се появи друга сянка. Във всяка ръка силуетът държеше по нещо, което просветваше с метален блясък. После новата сянка, заедно с тази на капитана, тръгна по улицата срещу другите два човешки силуета, очертавани от фенера на стената. Една крачка, две, още една. В тясната уличка всичко беше дяволски близо. Щом свиха покрай ъгъла, непознатите изпаднаха в смут, погледите им, стреснати и уплашени, забелязаха проблясващата стомана. Италианецът, избрал жертва, си пое рязко дъх и нападна. Двамата пътници не яздеха, вървяха пеша, взели в ръце юздите на конете си. В началото всичко беше много лесно, освен мига, когато очите на Алатристе се спряха на единия, после на другия, в опит да разпознае своя. Италианският му другар беше по-бърз и непредвидим, усети го как връхлита мълниеносно към по-близкия от противниците им, или защото беше разпознал своята плячка, или защото, безразличен към споразумението кой на кого се падаше, бе решил да нападне този, който вървеше отпред и разполагаше с по-малко време да се предпази. Така или иначе улучи, защото Алатристе успя да забележи как един рус младеж, облечен в кафяв костюм, с юздите на дорестия кон в ръка, надава тревожен възглас и отскача настрана, избягвайки като по чудо ножа, който италианецът току-що беше извадил, без да му даде време да се хване за шпагата.

— *Steenie!... Steenie!*

Викът прозвуча по-скоро като предупредителен призив към спътника му, отколкото като зов за помощ. Алатристе чу младия мъж да извиква два пъти, докато минаваше покрай него, заобикаляше задницата на коня, който, усетил юздите отпуснати, започна да се върти наляво-надясно, и вдигаше шпага към другия англичанин — облеченият в сиво. На светлината на фенера се виждаше, че е изключително красив, с много руса коса и тънки мустаци. Този втори младеж току-що бе пуснал юздите на своя кон и след като бе отстъпил няколко крачки назад, извади оръжието от ножницата с бързината на светкавица. Независимо от това дали бе еретик или добър християнин, това поставяше нещата по местата им; тъй че капитанът го нападна без колебание. Щом англичанинът протегна шпага, за да се защити от разстояние, той стъпи здраво на единия си крак, издаде другия напред, докосна леко стоманеното острие на противника и едва последният бе

успял да отдръпне шпагата, когато Алатристе нанесе страничен удар с камата, за да отклони и обърка оръжието на съперника си. Миг покъсно англичанинът беше отстъпил още няколко крачки и се биеше отчаяно, опрял гръб в стената, без пространство за действие, а капитанът се готвеше методично и уверено да вкара в корема му три четвърти от острието на шпагата си и да приключи с въпроса. Това нямаше да е трудно, защото, макар младежът да се отбраняваше смело и изкусно, беше прекалено разпален и се затрудняваше от собствените си усилия. Междувременно Алатристе чуваше звъntenето от шпагите на италианеца и на другия англичанин, запъхтяното дишане и ругатните им. С крайчеца на окоото виждаше и движението на сенките по стената.

Внезапно сред подрънкването на шпагите отекна стон и капитанът забеляза сянката на по-младия англичанин да се отпуска на колене. Изглежда беше ранен, и възпираше с все по-голямо затруднение атаките на италианеца. Това като че ли извади от равновесие противника на Алатристе: неочаквано го напуснаха инстинктът му за самосъхранение и ловкостта, с която до момента се беше опитвал да възпира ударите му, макар и по-скоро неуспешно.

— Милост за другаря ми! — извика той със силен чужд акцент, докато парираше един удар. — Милост за другаря ми!

Разсейването и виковете му го накараха да свали малко гарда. Още след първата проява на невнимание, след един лъжлив удар с камата, капитанът го обезоръжи без усилие. Да му се не види и гадният англичанин, мислеше си той. Какво, по дяволите, беше това — да иска пощада за другия, когато той самият е на път да се присъедини към дедите си. Шпагата на чужденеца още летеше във въздуха, когато Алатристе насочи острието на своята към гърлото му и дръпна лакът една педя назад, за да му пререже бързо гръкляна и да разреши въпроса. *Милост за другаря ми.* Трябва да си много тъп — или англичанин, за да викаш това в тъмна мадридска улица сред порой от силещи се удари на шпага.

Тогава англичанинът отново направи нещо странно. Вместо да поиска милост за себе си или — ясно беше, че е смело момче, — да прибегне до малката кама, която все още висеше неизползвана на колана му, той отправи отчаян поглед към другия младеж, който се

отбраняваше с последни усилия, и като го посочи на Диего Алатристе, извика пак:

— Милост за другаря ми!

Капитанът спря за миг, объркан. Този рус младеж с добре поддържани мустачки, дълги коси, разрошени от пътуването и битката, в елегантен сив костюм, покрит с прах, се страхуваше единствено за другаря си, който всеки момент щеше да бъде промушен от италианеца. Едва тогава Алатристе си позволи да огледа англичанина — сините очи на финото, бледо лице, сгърчено от страдание, което очевидно не се дължеше на страх от загубата на собствения живот. Бели, нежни ръце, аристократични черти. Всичко това говореше, че си имат работа с високопоставени особи. А това, каза си той, докато си припомняше набързо разговора с маскираните мъже, заедно с желанието на единия да не се пролива много кръв и настояването на другия, подкрепено от инквизитора Боканегра, да убият и двамата пътници, започваше да става прекалено съмнително. Не можеше да се реши да го очисти с два удара и после да остане спокоен.

Гадост. Гадост, гадост и пак гадост. Мътните да ги вземат и Бог, и всичките дяволи в ада. Все още държейки острието на шпагата на педя от англичанина, Диего Алатристе се поколеба, а другият си даде сметка, че той се колебае. Тогава той го погледна в очите и с крайно благороден жест сложи дясната ръка на гърдите си, върху сърцето си, сякаш в знак на тържествена клетва, а не на молба.

— Милост!

Помоли за последен път, вече с друг тон — поверително, тихо. И Диего Алатристе, който продължаваше да го праща по дяволите, разбра, че вече не може да убие хладнокръвно този проклет англичанин, поне не в тази нощ и не на това място. Докато сваляше оръжието и се обръщаше към италианеца и другия млад мъж, разбра още, че е на път да попадне, като кръгъл глупак, в най-опасния капан, на който се бе натъквал през живота си.

Затова пък италианецът очевидно истински се наслаждаваше на положението. Можеше да е довършил няколко пъти ранения, но му харесваше да го обсипва с мними удари и финтове, сякаш му доставяше удоволствие да забавя последния, смъртоносен удар.

Приличаше на черна, кльоцава котка, която си играе с мишката, преди да я нагълта. Паднал в краката му, на едно коляно, подпрял рамо о стената, затиснал с ръка раната от ножа, която кървеше през дрехата, по-младият англичанин се бранеше със сетни сили, като едва парираше атаките на противника си. Не молеше за милост, а лицето му, мъртвешки бледо, излъчваше непоколебимо достойнство. Беше стиснал челюсти, решен да умре, без да изпусне вик или стон.

— Оставете го! — извика Алатристе на италианеца. Между два удара към англичанина, последният погледна капитана, изненадан, че вижда до него другия англичанин, обезоръжен и все още на крака. Подвоуми се за миг, погледна отново към противника си, нанесе нов, не особено убедителен удар и пак обърна очи към капитана.

— Шегувате ли се? — каза той, като отстъпи крачка назад, за да си поеме въздух, докато шпагата му просъска във въздуха, размахана два пъти, наляво и надясно.

— Оставете го! — настоя Алатристе.

Италианецът се спря и се взря в него, без да вярва на ушите си. На белезникавата светлина на фенера лицето му, издълбано от шарката, напомняше на лунна повърхност. Черните мустаци се извиха в зловеща усмивка над блестящо белите зъби.

— Не се шегувайте — рече накрая.

Алатристе направи крачка към него, а италианецът погледна шпагата в ръката си. Отпуснат на земята, без да може да проумее какво става, раненият младеж смаяно местеше поглед от единия към другия.

— Тук има нещо съмнително — заяви капитанът. — Никак не е ясна тази работа. Тъй че ще ги убием някой друг път.

Другият продължаваше да се вира в него. Усмивката му се разтегна, стана по-широка и невярваща, сетне угасна. Той поклати глава.

— Вие сте луд — рече той. — Това може да ни струва главите.

— Аз поемам отговорността.

— Ясно.

Италианецът сякаш размишляваше. Неочаквано, със скоростта на светкавица, той врхлеть върху падналия англичанин с такъв мълниеносен удар, че ако Алатристе не се беше намесил със собственото си оръжие, щеше да прикове младежа към стената. Съперникът му се извърна с проклятие и този път самият Алатристе

трябваше да прибегне до инстинкта си на фехтувач и към цялото си майсторство, за да избегне един втори удар, преминал само на два пръста от сърцето му, който италианецът отправи по най-коварен начин към него.

— Пак ще се видим! — извика наемникът. — Тук някъде.

И като загаси фенера с ритник, побягна и се изгуби в тъмнината на улицата, превърнал се отново в сянка сред сенките. След миг, някъде отдалеч, отекна смехът му — звучеше като най-лошо предзнаменование.

[1] „Фуенте Овехуна“, (Испански театър, библ. „Световна класика“, изд. Народна култура 1972 г., прев. Никола Инджов). — Б.р.

↑

V.

ДВАМАТА АНГЛИЧАНИ

По-младият не беше тежко ранен. Другарят му и Диего Алатристе с общи усилия го бяха пренесли по-близо до фенера, който запалиха отново. Опряха го на оградата на овощната градина на кармелитите и прегледаха набързо раната му от ножа на италианеца: оказа се едно от онези повърхностни одрасквания с много кръв, но без особени последствия, които после позволяваха на младите контета да се перчат пред дамите с ръка, вързана с кърпа през врата — при това на много ниска цена. В този случай нямаше да е необходима дори превръзка. Спътникът му със сивия костюм постави чиста кърпа на раната и после завърза отново връзките на ризата, закопча жакета и връхната му дреха и го загърна с наметалото, като междувременно му говореше тихо, с приятелски тон на техния език. Докато траеше операцията, която англичанинът извърши, обръщайки гръб на капитан Алатристе, сякаш не се страхуваше въобще от него, последният има възможността да размисли върху няколко интересни подробности. Забеляза например че въпреки привидното спокойствие на младия мъж в сиво, в началото, когато разтваряше дрехите на приятеля си, за да провери колко сериозна е раната, ръцете му трепереха. Също така, макар да не знаеше от английския друго, освен няколко думи, които обикновено се разменяха между два кораба или от едната и от другата страна на бойното поле — речников запас, който в случая, при един испански ветеран, се изчерпваше с *fockyu* (майната ви), *sons of de gritbich* (гадни кучи синове) и *uergoin tucat yurbols* (ще ви отрежем топките), — капитанът успя да забележи, че облеченият в сиво англичанин говореше на спътника си със смесица от сърдечност и почтителност; и докато другият го наричаше *Steenie* — без съмнение неговото име или някакво приятелско и галено обръщение — то първият англичанин използваше официалната дума *милорд*, за да се обръща към ранения. Тук определено се криеше някаква тайна. Това така разпали любопитството на Алатристе, че вместо да си плюе на

петите, както ясно повеляваше здравият разум, остана там, до двамата англичани, които насмалко не бе изпратил на оня свят, размишлявайки с горчивина върху един неоспорим факт: гробищата бяха пълни с хора, станали жертви на собственото си любопитство. Още по-вярно бе обаче, че тъкмо сега, след инцидента с италианеца, и като вземеше предвид двамата непознати с маските и отец Емилио Боканегра, които очакваха резултатите, гробищата и без това му бяха сигурни; тъй че всъщност беше все едно дали ще тръгне, ще остане или ще изиграе една чакона. Решеше ли да скрие главата си в пясъка, подобно на онази странна птица, щрауса, за която разправяха в Африка, това нищо не решаваше; а и не му беше по вкуса. Алатристе съзнаваше, че когато парира оръжието на италианеца, извърши нещо непоправимо, и че нямаше връщане назад; така че не му оставаше нищо друго, освен да изиграе партията с новите карти, които шегобийката Съдба току-що му беше раздала, колкото и лоши да бяха те. Погледна към двамата младежи, които в този миг, според договорката, вече трябваше да са трупове — носеше в джобовете си част от златото, получено за това, — и почувства, че го избива пот. Проклет късмет, изруга на ум. Прекрасен момент беше избрал да си играе на благородник, на кавалер, на скрупули и съвест — именно на тази уличка, в същия този Мадрид, и ето какво му беше дошло до главата. И кой знае какво щеше да идва тепърва.

Облеченият в сиво англичанин се беше изправил и гледаше капитана. Последният също успя да го огледа на светлината на фенера: тънки, къдрави, руси мустаци, елегантен вид, кръгове от умора под сините очи. Едва ли имаше тридесет години, но си личеше благородната му кръв. Беше блед като восък, досущ като ранения си другар. Кръвта още не се бе върнала на лицата им, откакто Алатристе и италианецът налетяха върху им.

— Длъжници сме на ваша милост — рече облеченият в сиво англичанин и след кратко мълчание додаде: — Въпреки всичко.

Говореше испански неуверено, със силния акцент на ония, дето живееха на север — с други думи, с британски акцент. Но думите му прозвучаха искрено; очевидно той и спътникът му наистина бяха видели смъртта в очите. Щяха да загинат, без изобщо да са го

очаквали, не на фона на героичния грохот на бойните барабани, а на тъмно, изненадани в гръб, приклучени като плъхове в тясна уличка, далеч от всичко, което би могло и най-бегло да напомня за слава. Изживяване, което като че ли не бе излишно да сполита понякога и представители на висшите класи, прекалено свикнали да гинат с високо вдигнати чела под съпровода на тръбата и барабана. Англичанинът примигваше от време на време, без да отделя очи от капитана, сякаш изненадан, че още диша. Истината е, че вече спокойно можеше да продължава да диша, еретикът му с еретик.

— Въпреки всичко — повтори той.

Капитанът не знаеше какво да каже. В крайна сметка, въпреки развързката на схватката, той и другарят му по съдба се бяха опитали да убият тези двама млади господи с фамилно име Смит, или които и да бяха всъщност. За да запълни неловката пауза, той се огледа и видя шпагата на англичанина да проблясва на земята. Взе я и му я върна. Въпросният *Steenie*, или Томас Смит, или както по дяволите се казваше в действителност, я подържа в ръка, преди да я прибере в ножницата. Продължаваше да гледа Алатристе с онези сини, честни очи, които караха капитана да се чувства толкова неудобно.

— В първия момент ви помислихме... — каза той и замлъкна, сякаш очакваше Алатристе да довърши думите му. Но той се задоволи само да свие рамене. В този миг раненият понечи да се надигне и така нареченият *Steenie* се обърна към него, за да му помогне. Сега шпагите и на двамата бяха в ножниците и на светлината на все така горящия на земята фенер те наблюдаваха капитана с любопитство.

— Не сте обикновен крадец — заключи накрая въпросният *Steenie*, който постепенно възвръщаше цвета си.

Алатристе хвърли поглед на по-младия, когото спътникът му бе нарекъл неколнократно милорд. Руси мустачки, фини ръце, аристократична осанка, въпреки пътническите дрехи, праха и мръсотията по друмищата. Ако този човек не беше от много добро потекло, капитанът беше готов да приеме исляма. Животът си би заложил дори.

— Вашето име? — попита този със сивия костюм.

Странно наистина, че тези еретици бяха все още живи, защото явно бяха големи наивници. Или навярно бяха все още живи именно заради това. Тъй или иначе, Алатристе остана безмълвен и

невъзмутим; не беше от хората, склонни да бърборят празни приказки, още по-малко с двама непознати, които преди малко бе на път да погуби. Не му беше ясно как въобще на този пуяк можеше да му мине през ума, че той ще излее душата си просто хей така. В крайна сметка, въпреки желанието да разбере каква, по дяволите, беше цялата тая работа, капитанът започна да си мисли дали няма да е по-добре да изчезне яко дим. Да навлиза в територията на въпросите и обясненията въобще не беше препоръчително. Освен това, можеше да се появи някой: нощен патрул или някой още по-неподходящ, а това би усложнило допълнително нещата. Дори, ако предположехме най-лошото, на италианеца мажеше да му хрумне да се върне с подкрепление, подсвирквайки любимата си мелодийка, и да довърши делото си. Тази мисъл го накара да хвърли бърз, тревожен поглед към тъмната улица зад гърба си. Трябваше да се маха оттук, при това колкото бе възможно по-бързо.

— Кой ви праща? — настоя англичанинът.

Без да отговаря, Алатристе потърси плаща си и го наметна през едното си рамо, като остави свободна ръката си, за да е готова да извади шпагата, ако се наложеше. Конете стояха наблизко, повлекли поводите по земята.

— Качвайте се на конете и изчезвайте — каза той накрая.

Така нареченият *Steenie* не помръдна, задоволи се да размени поглед с другаря си, който не беше отронил дума на кастилски и изглежда едва разбираше езика. От време на време разменяха фрази на техния си език, съвсем тихо, и раненият накрая винаги кимаше с глава в знак на съгласие. Най-сетне младият мъж със сивия костюм се обърна към Алатристе.

— Ваша милост щеше да ни убие и не го направи — рече той. — Спасихте и живота на приятеля ми... Защо?

— От годините е. Ставам по-мекушав.

Англичанинът поклати отрицателно глава.

— Това не е случайно — погледна другаря си и после капитана, с подновен интерес. — Някой ви е изпратил срещу нас, нали?

Капитанът започваше да се дразни от толкова въпроси. Раздразнението му нарасна, когато видя, че събеседникът му посяга към кесията, висяща на кръста му, давайки да се разбере, че всяка полезна дума би могла да бъде възнаградена по подобаващ начин.

Алатристе свъси вежди, засука мустак и отпусна ръката си на кръглата дръжка на сабята.

— Погледнете добре лицето ми, ваша милост... — каза той. — Имам ли вид на човек, който е склонен да се разбъбри пред всекиго?

Англичанинът се взря в него, втренчено и настойчиво, и бавно свали ръка от кесията си.

— Не — призна той. — Наистина нямате такъв вид.

Алатристе кимна одобрително с глава.

— Поздравявам ви, че си давате сметка за това. А сега вземайте конете си и се махайте оттук. Другарят ми може да се върне.

— А вие?

— Това си е моя работа.

Англичаните отново размениха няколко думи. Този със сивия костюм изглежда размишляваше — със скръстени ръце, подпрял брадичка на палеца и показалеца. Тази малко превзета поза, която вече никой не заемаше, бе по-подходяща за изисканите дворци в Лондон, отколкото за тъмна и тясна уличка в стария Мадрид. Въпреки това тази поза за него изглеждаше привична, сякаш бе свикнал да заема често изящни пози пред хората. Кожата му беше много бяла, косата светлоруса, беше красив, но имаше и вид на истински благородник; трябваше да му се признае, бе се сражавал храбро и майсторски, също както и приятелят му. Капитанът си каза, че и обноските им са излезли от един и същ калъп. Двама крайно благовъзпитани младежи, заключи той. Свързани от жени, религия или политика, а може би и от трите едновременно.

— Това не трябва да се разчува — каза накрая англичанинът; Диего Алатристе се разсмя тихо, почти беззвучно.

— Никак не съм заинтересован да се разчува.

Събеседникът му сякаш остана изненадан от този смях, а може би му беше трудно да разбира смисъла на думите; но след миг също се усмихна. Лека, вежлива усмивка, може би малко надменна.

— Заложени са много неща — отбеляза.

С това Алатристе беше напълно съгласен.

— Например главата ми — прошепна той.

Ако англичанинът бе схванал иронията, то поне видимо не й обърна внимание. Отново бе потънал в размисъл.

— Моят приятел има нужда да си почине малко. Мъжът, който го рани, може да ни причаква някъде по-нататък... — той пак отдели няколко мига, за да огледа изпитателно човека пред себе си. Сякаш се опитваше да прецени колко коварство и колко искреност имаше в поведението му. Накрая сви рамене, давайки да се разбере, че нито той, нито другарят му разполагаха с много възможности за избор. — Известна ли е на ваша милост крайната ни цел?

Алатристе издържа погледа му, без да трепне.

— Може би.

— Знаете ли къщата на Седемте Комина?

— Може би.

— Бихте ли ни завели дотам?

— Не.

— Бихте ли отишли да занесете едно наше съобщение?

— Дори не си го помисляйте.

Тоя непознат трябва да го бе взел за идиот. Само това му липсваше: да се напъха в устата на вълка, като събщи на посланика и прислугата му за случилото се. Който много знае, млад умира, каза си той, докато се озърташе неспокойно. Повтори си, че вече е назрял моментът да се погрижи за собствената си кожа, която несъмнено точно сега мнозина бяха готови да надупчат. Но англичанинът го задържа още миг.

— Познава ли ваша милост някое място наблизко, където можем да потърсим помощ?... Или да починем малко?

Диего Алатристе отново се канеше да откаже помощта си и да изчезне в тъмнината, когато в ума му просветна мълниеносно една идея. Той самият нямаше къде да се подслони, тъй като италианецът, съпроводен от още хора, изпратени от мъжете с маски и отец Боканегра, можеха да отидат да го потърсят в дома му на улица „Аркабуз“, където по това време аз спях като пеленаче. На мен никой нищо нямаше да ми направи; него обаче щяха да турят под ножа, преди да успее да посегне към оръжието си. Имаше една възможност да намери сигурно място за нощта и помощ за това, което го очакваше след нея, като същевременно щеше да помогне на англичаните и да научи повече за тях и за тези, които с такова настървение се опитваха да ги пратят на оня свят. Скритият коз, с който Диего Алатристе гледаше никога да не злоупотребява, се казваше Алваро де Марка, граф

де Гуадалмедина. А неговият дворец се намираше на сто крачки от там.

— В голяма каша си се забъркал.

Алваро Луис Гонсага де ла Марка и Алварес де Сидония, граф Де Гуадалмедина, беше изискан, елегантен и толкова богат, че можеше да загуби само за една нощ десет хиляди дуката на комар или да ги похарчи за някоя от възлюбените си, без дори да му мигне окото. По време на приключението с двамата англичани трябваше да бъде на тридесет и три или тридесет и четири години и се намираше в разцвета на силите си. Син на стария граф Де Гуадалмедина — дон Фернандо Гонсага де ла Марка, герой от бойните полета на Фландрия, от времето на великия Фелипе II и на приемника му Фелипе III, — Алваро де ла Марка беше наследил от предците си титлата на испански гранд, и можеше да стои спокойно в сянката на младия монарх, Четвъртия Фелипе, който го удостояваше с приятелството си; и когото, така се говореше, придружаваше в нощните любовни похождения. Посещаваха актриси и дами от низшите класи, на които и единият, и другият бяха големи поклонници. Ерген, поклонник на нежния пол, аристократ, образован, малко нещо поет и галантен прелъстител, Гуадалмедина беше купил от краля поста на главен управител на пощите след скандалната неотдавнашна смърт на граф Де Вилямедиана: предишният титуляр, ползвал се от тази облага, бе убит, забележете добре, заради жена или от ревност. В онази покварена Испания, където всичко се продаваше и купуваше, от църковния сан до най-доходоносните държавни служби, титлата и доходите от този придворен пост увеличаваха богатството и влиятелността на Гуадалмедина; влиятелност, която бе при това увенчана с престижа на кратката му, но бляскава военна изява от младостта, когато само на двадесет и няколко години беше станал член на главния щаб на херцог Де Осуна, сражавайки се срещу венецианците и турците на борда на испанските галери край Неапол. Именно от това време датираше познанството му с Диего Алатристе.

— Дяволски голяма каша — повтори Гуадалмедина.

Капитанът сви рамене. Стоеше прав, с разбъркани коси и без плащ, в малкия салон, украсен с фламандски гоблени по стените, а до

него, върху покрита с кадифе маса, имаше чаша ракия, от която не беше отпил. Гуадалмедина, облечен в изящен нощен халат и атлазени чехли, с тревожно свити вежди, сновеше напред-назад пред запалената камина и размишляваше върху това, което Алатристе му бе разказал току-що: истинската история за случилото се, стъпка по стъпка, от епизода с маскираните мъже до развързката на засадата в малката уличка, може би само с няколко малки пропуски. Графът беше от малцината, на които можеше сляпо да се довери; а и както беше заключил капитанът, докато отвеждаше двамата англичани до дома му, не разполагаше с особено голям избор.

— Знаеш ли кого си опитал да убиеш днес?

— Не. Не зная — Алатристе подбираше внимателно думите си. — Първоначално ставаше дума за някакъв си Томас Смит и другаря му. Поне това ми казват. Или по-скоро ми казаха.

— Кой ти го каза?

— Това искам да разбера и аз.

Алваро де ла Марка бе застанал пред него и го гледаше с нещо средно между възхищение и неодобрение. Капитанът се задоволи да кимне леко, после чу как аристократът измърмори „Боже мили“, преди да започне да кръстосва отново стаята нагоре-надолу. В същото това време в най-хубавия салон на двореца за англичаните се грижеха слугите на графа, призовани незабавно. Докато Алатристе чакаше, беше чул настъпилата суматоха — непрекъснато отварящи се и затварящи се врати, гласове на лакеи пред главния вход и цвилене на коне в конюшната — оттам се виждаше, въпреки спуснатите завеси на прозорците, светлината на запалени факли. Целият дом бе сякаш на бойна нога. Самият граф беше написал няколко спешни известия в кабинета си, преди да се срещне с Алатристе. Въпреки хладнокръвието и обичайното му добро разположение на духа, той бе видимо разстроен — капитанът много рядко го беше виждал в такова състояние.

— Томас Смит значи — измърмори графът.

— Така казаха.

— Просто Томас Смит, нищо повече.

— Точно така.

Гуадалмедина пак се беше спрял пред него.

— Томас Смит на куково лято! — избухна накрая той. — Този със сивия костюм се казва Джордж Вилиърз. Звучи ли ти познато? — той грабна рязко от масата чашата, която Алатристе все още не бе докоснал, и я изпразни на един дъх. — По-известен в Европа с благородническата си титла: маркизът на Бъкингам.

Друг човек, лишен от закалката на Диего Алатристе-и-Тенорио, ветерана от Фландрия, щеше незабавно да потърси стол, за да приседне. Или за да бъдем по-точни, да се строполи върху него. Ала капитанът остана прав и издържа погледа на Гуадалмедина, сякаш наученото току-що изобщо не го засягаше. Все пак, доста по-късно, пред кана вино, капитанът щеше да признае пред мен като единствен свидетел, че в онзи миг е трябвало да пъхне палците си в колана, за да попречи на ръцете си да затреперят. Каза още, че главата му започнала да се върти, сякаш се бил озовал на панаирджийска въртележка. Всеки в Испания знаеше, че Бъкингамският маркиз бе младият фаворит на Джеймс I, краля на Англия: прочут мъж и изискан придворен, цветът на английското благородничество, обожаван от дамите, призван за най-висши дела в държавния съвет на Негово британско Величество. Всъщност той получи титлата херцог само няколко седмици по-късно, още по време на пребиваването му в Мадрид.

— Накратко — заключи горчиво Гуадалмедина, — бил си на път да видиш сметката на любимеца на английския крал, който пътува инкогнито. А колкото до другия...

— Джон Смит ли?

Този път в гласа на Диего Алатристе се долавяше нотка на примирение. Гуадалмедина понечи да се хване за главата, а капитанът забеляза, че самото споменаване на месир Джон Смит, който и да бе той, караше аристократа да пребледнява. След миг Алваро де ла Марка прокара нокътя на палеца си по добре подстриганата си брада, и отново изгледа капитана от горе до долу с възхищение.

— Невероятен си, Алатристе — направи две крачки из стаята, спря се отново и пак го изгледа, както преди. — Невероятен.

Да се говори за приятелство би било преувеличено, когато ставаше дума за отношенията между Гуадалмедина и стария войник; но със сигурност бихме могли да говорим за взаимно уважение, като всеки оставаше в своите рамки.

Алваро де ла Марка искрено ценеше капитана; познанството им датираше от времето, когато, на млади години, Диего Алатристе беше служил във Фландрия и се беше отличил под знамената на стария граф Де Гуадалмедина, който още тогава му засвидетелства привързаност и уважение. По-късно превратностите на войната срещнаха младия граф и Алатристе в Неапол и, както се говореше, макар и обикновен войник, последният направил на сина на някогашния си генерал някои значими услуги. Алваро де ла Марка не беше забравил това и с времето, наследил вече богатство и титли, разменил оръжията срещу дворцовия живот, не забрави капитана. От време на време ползваше услугите му — като наемна шпага, за да разрешава парични въпроси, да го придружава в деликатни и опасни авантюри или да урежда сметките си със съпрузи рогоносци, със съперници в любовта или с досадни просители. Такъв беше случаят с младия маркиз Де Сото, на когото, спомнете си, Алатристе се беше погрижил да даде при фонтана на Асеро, по предписание на самия Гуадалмедина, смъртоносна доза от своето лекарство. Но Диего Алатристе бе далеч от мисълта да злоупотребява с това положение, както несъмнено биха сторили голяма част от наемните дуелисти, които се навъртаха в кралския двор в търсене на облаги или поне на някой и друг дублон. Капитанът се държеше на разстояние и не прибъгваше до графа, освен когато изпадаше в положения като сегашното, на абсолютна и отчаяна нужда. Такова нещо той не би направил никога, ако не беше напълно убеден във високия ранг на мъжете, нападнати от него. И в сериозността на това, което заплашваше всеки момент да се сгромоляса върху му.

— Сигурен ли си, че не си разпознал никого от маскираните, които са ти възложили тая работа?

— Вече казах на ваша милост. Изглеждаха високопоставени, но не можах да разпозная никого от тях.

Гуадалмедина отново поглади брадичката си.

— Само онези двамата ли бяха с теб онази нощ?

— Те двамата, доколкото си спомням.

— И единият каза да не ги убиваш, а другият да ги убиеш.

— Горещо-долу така беше.

Графът погледна изпитателно Алатристе.

— Криеш нещо от мен, по дяволите.

Капитанът сви отново рамене, като издържа на погледа на покровителя си.

— Може би — отвърна той невъзмутимо.

Алваро де ла Марка се усмихна криво, без да откъсва от него пронизателния си поглед. Познаваха се достатъчно добре, за да му бъде ясно, че Алатристе нямаше да му каже нищо повече от това, което вече бе казал, дори графът да го заплашеше, че ще откаже да се занимава със случая и да го изхвърлеше на улицата.

— Е, добре — заключи той. — В края на краищата, заложена е твоята глава.

Капитанът кимна утвърдително с фаталистичен жест. Една от малките неточности в разказаното на графа се състоеше в премълчаването на участието на брат Емилио Боканегра. Не защото искаше да защити личността на инквизитора — от която по-скоро трябваше да се страхува, а не да защитава, — а защото, въпреки безграничното доверие, което хранеше към Гуадалмедина, той не обичаше да бъде доносник. Едно беше да говори за мъжете с маски и друго, съвсем различно, бе да издаде кой му беше възложил работата; дори при положение че единият от тях беше доминиканският монах и цялата тази история и развързката ѝ можеха да отведат самия Алатристе в ръцете на палача. Капитанът плащаше за благосклонността на аристократа, като оставяше в ръцете му съдбата на онези англичани и своята също. Но въпреки че бе стар боец и наемник, той си имаше своя странен морален кодекс. Не беше склонен да го нарушава, дори това да му струваше живота и Гуадалмедина прекрасно го знаеше. В други случаи, когато името на Алваро де ла Марка беше замесено в играта, капитанът беше отказал да го разкрие на трети лица, все така категорично. Такива бяха правилата в ограничения отрязък от света, който двамата споделяха, въпреки толкова различните си житейски пътища. Гуадалмедина също не беше склонен да ги престъпва, дори заради появилия се неочаквано маркиз Бъкингам и спътника му, които сега се бяха разположили в един от салоните на неговия дворец. От изражението на лицето му ставаше ясно, че Алваро де ла Марка разсъждава трескаво каква е най-голямата изгода, която можеше да извлече от държавната тайна, поднесена му от случайността и от Диего Алатристе.

Един прислужник застана почтително на прага. Графът отиде при него и Диего Алатристе ги чу да си разменят съвсем тихо няколко думи. Когато слугата си отиде, Гуадалмедина се върна умислено при капитана.

— Имах намерение да известя английския посланик, но тези господа казват, че не е подходящо срещата да се проведе в моя дом... Затова, понеже вече са се свързали, неколцина мои доверени хора, заедно с мен самия, ще ги ескортират до къщата на Седемте Комина, за да се избегнат други неприятни срещи.

— Мога ли да бъда полезен с нещо на ваша милост?

Графът го погледна с иронична досада.

— Опасявам се, че за днес вече си направил достатъчно. Най-добре е да се оттеглиш.

Алатристе се съгласи. Въздъхна леко и примирено кимна за сбогом. Беше очевидно, че не можеше да се прибере у дома си, нито да отиде на някое друго от обикновено посещаваните от него места; и ако Гуадалмедина не му предложеше подслон, се излагаше на опасността да се скита из улиците, изложен на ударите на своите неприятели или на агентите на Мартин Салдания, които навярно вече бяха нащрек заради случилото се. Графът знаеше всичко това. Знаеше също, че Диего Алатристе никога нямаше да поиска открито помощ; беше прекалено горд, за да го стори. И ако Гуадалмедина продължаваше да се прави, че не разбира отправената безмълвна молба, на капитана не му оставаше нищо друго, освен да излезе пак на улицата с шпагата си като единствено средство за защита. Но графът вече се усмихваше, унесен в мислите си.

— Можеш да останеш тук тази нощ — каза той. — А утре ще видим какво ни готви съдбата... Заповядах да ти приготвят стая.

Алатристе си отдъхна незабележимо. През полуоткрехнатата врата видя как прислужниците приготвят дрехите на графа. Забеляза, че слугите донесоха и кожена ризница, както и няколко заредени пистолета. Алваро де ла Марка не беше склонен да излага случайните си гости на нови опасности.

— След няколко часа ще се разнесе вестта за пристигането на тези господа и цял Мадрид ще е с краката нагоре — въздъхна графът. — Те ме молят да им дам думата си на благородник, че премеждието с теб и твоя другар ще се запази в тайна, както и да не се разчува, че си

им помогнал да потърсят убежище тук... Цялата история е много деликатна, Алатристе. В нея вече са заложени доста повече неща, освен твоята глава. Официално пътуването трябва да приключи без инциденти, пред резиденцията на английския посланик. И това ще се опитаме да направим сега.

Беше поел към стаята, където натъкмяваха дрехите му, когато внезапно сякаш си спомни нещо.

— Между другото — додаде той, — те искат да те видят, преди да си тръгнат. Не зная как, дявол да го вземе, си разрешил накрая въпроса, но след като си им казал кой си и как е било замислено всичко, те като че ли не хранят никаква омраза към теб. Тези англичани и проклетата им британска флегматичност!... Кълна се в Бога, че ако на мен ми беше изкарал ума така, както на тях, щях да крещя с цяло гърло, че искам главата ти. Нямах да се забавя и минута да опитам да те убия.

Срещата беше кратка и се проведе в огромната приемна зала, под картината на Тициан, на която се виждаше как Зевс, приел формата на златен дъжд, прониква в покоите на Даная. Алваро де ла Марка, вече облечен и въоръжен така, сякаш се канеше да атакува турска галера, с пистолети, подаващи се от пояса му редом с шпагата и камата, заведе капитана при англичаните. Те също бяха готови да потеглят, загърнати в плащовете си и наобиколени от слугите на графа, също въоръжени до зъби. Навън чакаха още слуги и липсваше само барабанът, та сцената да заприлича напълно на нощна войнишка стража в навечерието на битката.

— Ето го човека — каза Гуадалмедина малко иронично, като им посочи капитана.

Англичаните се бяха пооправили и възстановили от последните събития. Дрехите им бяха изчеткани и доста чисти, а по-младият носеше широка кърпа около врата, за да прикрепя ръката, в близост, до която беше раната му. Другият англичанин, този със сивия костюм, когото Алваро де ла Марка бе нарекъл Бъкингам, си беше възвърнал едно високомерие, което Алатристе не си спомняше да е забелязал по време на схватката в малката уличка. По това време Джордж Вилиърз, маркиз Бъкингам, вече беше адмирал на Англия и се радваше на значително влияние в близкото обкръжение на крал Джеймс I. Строен, амбициозен, интелигентен, романтичен и авантюрист, той скоро щеше

да получи титлата херцог, с която щеше да остане в историята и легендата. Сега, все още млад, радващ се на най-висше благоволение в двореца „Сейнт Джеймс“, фаворитът на английския крал гледаше с мрачно внимание своя нападател. Алатристе издържа невъзмутимо изпитателния му поглед. Маркиз, архиепископ или обикновен селянин, този изискан мъж с изтънчени черти нямаше да го накара нито да се поти, нито да се смразява от ужас, пък бил той любимецът на крал Джеймс или пръв братовчед на папата. Брат Емилио Боканegra и двамата маскирани бяха тези, които щяха да прогонят съня му тази нощ, както и през много следващи нощи, опасяваше се той.

— За малко да ни убиете днес в онази уличка — каза много съдържано англичанинът на своя испански със силен чужд акцент, обръщайки се повече към Гуадалмедина, отколкото към Алатристе.

— Съжалявам за случилото се — отвърна капитанът спокойно и кимна леко. — Но не всички сме господари на волята и на шпагите си.

Англичанинът остана още няколко мига с впит в него поглед. В сините му очи като сянка се прокрадваше пренебрежение, което прогони изненадващата непринуденост от първите моменти след схватката в уличката. Беше имал време да осмисли случилото се и споменът, че е зависел от милостта на неизвестен наемен фехтувач, нараняваше самолюбието му. От тук и тази новопоявила се арогантност, която Алатристе не бе забелязал нито за миг, когато кръстосваха шпагите си на светлината на фенера.

— Мисля, че сме квит — каза накрая Бъкингам. И като му обърна рязко гръб, започна да слага ръкавиците си.

До него по-младият англичанин, предполагаемият Джон Смит, оставаше безмълвен. Имаше открито, бяло и благородно чело, беше с изящни черти, нежни ръце и изискана стойка. Това, въпреки пътническото облекло, от левги издаваше момък от наистина много добро семейство. Капитанът долови лека усмивка под още меките руси мустаци. Щеше да кимне отново с глава и да се оттегли, когато младежът каза няколко думи на неговия си език, които накараха другия англичанин да извърне глава. С крайчеца на окото Алатристе видя, че Гуадалмедина, който освен френски и латински, говореше и езика на еретиците, се усмихва.

— Приятелят ми казва, че ви дължи живота си — Джордж Вилиърз изглежда се чувстваше неловко, сякаш за него разговорът

вече бе приключил, а сега въпреки желанието си превеждаше думите на по-младия мъж. — Че последният удар, отправен му от мъжа в черно, е бил смъртоносен.

— Възможно е — Алатристе също си позволи едва забележима усмивка. — Всички имахме късмет тази нощ, така ми се струва.

Англичанинът спря да нахлузва ръкавиците, докато слушаше внимателно думите, които другарят му отправяше към него.

— Моят приятел пита още кое е накарало ваша милост да преминете на другата страна, да промените намеренията си.

— Не съм преминал на другата страна — каза Алатристе. — Аз винаги съм единствено на своя страна. Ловувам сам.

По-младият го погледна за миг замислено, докато превеждаха отговора му. Внезапно бе добил вид на зрял мъж, с повече власт от придружителя си. Капитанът забеляза, че дори Гуадалмедина му засвидетелстваше по-голяма почителност, отколкото на другия, въпреки че другият беше самият Бъкингам. Тогава младежът заговори отново, а другарят му започна да протестира на техния език, сякаш не беше съгласен да преведе последните му думи. Но по-младият настоя, с такъв повелителен тон, какъвто Алатристе досега не беше чувал от устата му.

— Господинът казва — преведе Бъкингам неохотно, на своя несъвършен испански, — че няма значение кой сте и с какво се занимавате, но ваша милост сте постъпили благородно, като не сте позволили да го убият като куче, предателски... Казва, че въпреки всичко се счита за ваш дължник и иска да го знаете... Казва — тук преводачът се подвоуми за момент и размени тревожен поглед с Гуадалмедина, преди да продължи, — че утре цяла Европа ще знае, че синът и наследникът на крал Джеймс Английски е в Мадрид, съпроводен единствено от своя приятел маркиз Бъкингам... И че, макар причини от държавен характер да възпрепятстват огласяването на случилото се тази нощ, той, Чарлз, принц на Уелс, бъдещ крал на Англия, Шотландия и Ирландия, никога няма да забрави, че един мъж на име Диего Алатристе е можел да го убие, но не е пожелал да го стори.

VI. ИЗКУСТВОТО ДА СИ СЪЗДАВАШ НЕПРИЯТЕЛИ

На следващия ден Мадрид осъмна с невероятна новина. Чарлз Стюарт, малкото на английския леопард^[1], изгубил търпение от мудния ход на преговорите за брака му с инфантата доня Мария, сестра на дон Фелипе Четвърти, беше замислил с помощта на приятеля си Бъкингам този изключителен, лудешки план: да пътува до Мадрид инкогнито, за да се запознае с годеницата си, превръщайки студената, пресметлива дипломация, която се точеше от месеци из канцелариите, в любовен рицарски роман. Уговорките на брака на принца, бъдещ глава на англиканската църква, и католическата принцеса, се бяха превърнали на този етап в сложна плетеница, в която бяха замесени посланици, дипломати, министри, чужди правителства и дори Негово Светейшество папата, който трябваше да даде съгласието си за този съюз и който, разбира се, опитваше да добие срещу това възможно най-голяма полза. Тъй че, след като му бе дошло до гуша да му мътят водите — или както там казваха проклетите англичани — Уелският принц, със своето младежко въображение, подхранвано от Бъкингам, решил да съкрати процедурата. Така двамата бяха запланували авантюра, изпълнена със случайности и опасности, уверени, че отиването в Испания без предупреждение и без протоколни официалности ще помогне за незабавното завладяване на сърцето на инфантата, и че така ще могат да я отведат в Англия, пред изумения поглед на цяла Европа и сред одобрението и благопожеланията на два народа — испанския и английския.

Това горе-долу беше същността на предприятието. Първоначалната съпротива на крал Джеймс бе превъзможната, той благослови двамата младежи и им позволи да тръгнат на път. В крайна сметка, ако рискът на авантурата, предприета от сина му, бе голям, — някой инцидент, провал или злонамереност от страна на испанците

можеха да застрашат честта на Англия, — то преимуществата на евентуалния успех уравниваха работата. На първо място — синът му да стане зет на монарха, който бе начело на нацията, считана все още за най-могъщата в света, не беше празна работа. А и този брак, желан от английския двор и приет по-скоро резервирано от граф Де Оливарес и крайно католически настроените съветници на испанския крал, би поставил край на старата вражда между двете нации. Разсъдете сами, ваши милости — едва бяха изминали тридесет години от края на Непобедимата Армада; знаете вече, оръдейните залпове, вълните и сетне клането — всичко заради онова фатално противопоставяне между нашия добър крал дон Фелипе Втори и онази червенокоса харпия, Елизабет Английска, покровителка на протестантите, кучите синове и пиратите, по-известна като Кралицата Девственица. Макар че проклет да съм, ако мога да си представя на какво отгоре девствена. Истината е, че една сватба между младока еретик и нашата инфанта — която не беше Венера, но изглеждаше прилично, такава я нарисува и дон Диего Веласкес малко по-късно, млада и руса, с характерната за австрийската династия уста, — щеше по мирен път да отвори вратите на Англия за търговията със Западните Индии, като подели според британските интереси горещия картоф на Палатината^[2]; но няма да продължавам на тази тема, нали за това са учебниците по история.

Това показваха картите през нощта, когато, докато аз спях като къпан на моя сламеник на улица „Аркабуз“ и не подозирах какво ни се готви, капитан Алатристе прекарваше безсънни часове, с една ръка на дръжката на пистолета и другата близо до шпагата, в една от стаите на двореца Гуадалмедина. Колкото до Чарлз Стюарт и Бъкингам, те се настаниха доста по-удобно и с всички подобаващи почести в дома на английския посланик. А на следващата сутрин, когато се разнесе новината и докато съветниците на нашия господар, начело с граф Де Оливарес, се мъчеха да намерят изход от възникналото дипломатическо затруднение, народът на Мадрид се стече пред къщата на Седемте Комина да поздрави с радостни възгласи смелия пътник. Чарлз Стюарт беше млад, буен и оптимист; скоро бе навършил двадесет и две години и със самоувереност, присъща на младостта, беше толкова убеден в стойността на жеста си, колкото и в любовта на инфантата, която още не познаваше. Той вярваше, че ние, испанците,

отдавайки почит на славата си на истински кавалери и гостоприемни хора, ще бъдем заплени, подобно на дамата му, от храбрата му постъпка. И имаше право момчето. Ако през почти половинвековното царуване на нашия добър, но безполезен монарх дон Фелипе Четвърти, наречен още Велики, жестовите на гостоприемство и кавалерство, литургията през пости и разходката с изпънат гръб, но на празен стомах пълнеха лицата или съумяваха да изпратят повече копия във Фландрия, друга песен щяхме да пеem аз и капитан Алатристе в частност и испанците изобщо, и цялата клета Испания. Наричат това позорно време „Златния век“. Все пак вярно е, че ние, които го живяхме и изстрадахме, видяхме все нещичко златно; и сребърници, колкото да оцелеем. Напразна саможертва, славни разгроми, корупция, мошеничество, мизерия и малко срам — виж, от тези неща имахме наистина колкото щеш. Но после става така, че човек вижда картина на Диего Веласкес, чува стихове на Лопе или Калдерон^[3], прочита сонет на дон Франсиско де Кеvedо и си казва „Е, добре, навярно си е струвало труда“.

Но аз говорех за друго. Разправях ви, че новината за авантюрата избухна като сух барут и покори сърцата в цял Мадрид; въпреки че на нашия господар краля и на граф Де Оливарес, както се разбра впоследствие, пристигането на наследника на британската корона без покана им дойде като точен изстрел с пистолет между веждите. Разбира се, спазиха се изискванията на протокола, и отвсякъде се сипеха покани за гощавки и приветствия. А за премеждието в тясната улица не се чу нито думичка. За подробностите Диего Алатристе се осведоми, когато граф Де Гуадалмедина се върна у дома си. Денят вече клонеше към пладне, графът беше щастлив от успеха си — току-що бе успял да съпроводи без инциденти двамата младежи до крайната им цел, спечелвайки си по този начин тяхната признателност и тази на английския посланик. След задължителната размяна на учтивости в къщата на Седемте Комина, Гуадалмедина бе повикан спешно в кралския дворец, където докладва за събитията на нашия господар краля и на неговия първи министър. Дал дума, графът не можеше да разкрива подробности за засадата; но Алваро де ла Марка умееше, без да си навлече кралската немилост или да потъпче думата си на благородник, да се изразява с изобилни подробности, мимики, намеци и замълчавания, та и монархът, и фаворитът му да разберат, ужасени,

че двамата безразсъдни пътници едва не са били нанизани като пилета на шиш в някаква тъмна уличка на Мадрид.

Обяснението, или поне някои от ключовете към загадката, достатъчни на Диего Алатристе да разбере с кого си имаше работа, дойдоха от разказа на Гуадалмедина; той прекара почти цялата сутрин, кръстосвайки между къщата на Седемте Комина и Двореца, и донесе последните новини, макар и не много успокоителни за капитана.

— В действителност работата е проста — обясни накратко графът. — Англия от доста време напирала да се сключи този брак, но Оливарес и Съветът, който е под негово влияние, не бързат. Това, че една инфанта на Кастилия ще се омъжи за английски принц, им намирисва на ерес... На своите осемнадесет години кралят е прекалено млад; и това, както и всичко останало, остава да бъде решено от Оливарес. Всъщност хората от близкото обкръжение на краля смятат, че фаворитът няма намерение да даде благословията си за сватбата, освен ако Уелският принц не приеме католицизма. Затова Оливарес отлага, затова и младият Чарлз е решил да хване бика за рогата и да го постави пред свършен факт.

Алваро де ла Марка похапваше от леката закуска, сервирана на масата, покрита със зелено кадифе. Беше вече към обяд. Намираха се в същата стая, където предишната нощ графът беше посрещнал Диего Алатристе. Гуадалмедина поглъщаше с голямо усърдие късове млин с месо, и ги поливаше с вино от голям сребърен бокал: дипломатическият и общественият успех през онзи ден възбуждаха апетита му. Беше поканил Алатристе да му прави компания, като си вземе и той някой залък, но капитанът отхвърли поканата му. Продължаваше да стои прав, облегал на стената и гледаше покровителя си как се храни. Беше облечен за излизане, с плащ, шпага и шапка на стола до него, а небръснатото му лице издаваше следите от прекараната безсънна нощ.

— На кого според ваша милост пречи най-много този брак?

Гуадалмедина го погледна между два залъка.

— Уф. На много хора — той остави парчето млин в чинията и започна да брой на пръсти, лъснали от мазнина. — В Испания Църквата и Инквизицията са категорично против. Към това трябва да прибавим, че Папата, Франция, Савоя и Венеция са готови на всичко,

за да попречат на съюза между Англия и Испания... Представяш ли си какво щеше да се случи, ако снощи бяхте убили принца и Бъкингам?

— Война с Англия, предполагам.

Графът нападна отново закуската си.

— Правилно предполагаш — отбеляза той мрачно. — Засега има общо споразумение да не се дава гласност на инцидента. Уелският принц и Бъкингам поддържат версията, че са били нападнати от обикновени разбойници, а кралят и Оливарес се престориха, че вярват на това. После, насаме, кралят възложи на фаворита си да разследва случая, и последният обеща да се заеме с въпроса — Гуадалмедина се спря, за да отпие дълга глътка вино, сетне избърса мустаците и брадичката си с огромна бяла кърпа, толкова силно колосана, че поскърцваше. — Познавам добре Оливарес и съм сигурен, че той самият би могъл да е подготвил удара; макар че не го смятам за способен да стигне толкова далеч. Примирието с Холандия е на път да се разпадне и би било нелепо да отклонява усилията, насочени към войната, в ненужно предприятие срещу Англия...

Графът довърши млина, взирайки се разсеяно във фламандския гоблен, окачен на стената зад гърба на събеседника си: на него се виждаха неколцина благородници, които атакуваха някаква крепост и хора с тюрбани, които мятаха ожесточено стрели и камъни от бойниците на стената. Гобленът висеше там повече от тридесет години, откакто старият генерал дон Фернандо де ла Марка го бе донесъл като плячка след последното опустошаване на Анверс през славните години на великия крал дон Фелипе. Сега синът му Алваро дъвчеше бавно срещу него и разсъждаваше. Сетне погледът му спря отново върху Алатристе.

— Тези мъже с маски, които са прибягнали до твоите услуги, може да са платени агенти на Венеция, Савоя, Франция или кой знае още на кого... Сигурен ли си, че бяха испанци?

— Също толкова испанци, колкото ваша милост и мен. При това бяха високопоставени личности.

— Не се доверявай на привидна високопоставеност. Тук всички искат да минат за едно и също: потомствен християнин, син на някой си и благородник. Вчера трябваше да уволня бръснаря си, който дойде да ме обръсне с препасана на кръста шпага. Дори лакеите носят шпаги. И понеже трудът е позор за хората на честта, никой не работи.

— Тези, за които говоря, наистина бяха хора с положение. И испанци.

— Добре. Испанци или не, все едно. Като че ли онези отвън не биха могли да си платят, за каквото си пожелаят тук, вътре... — аристократът се изсмя горчиво. — В тази Испания, управлявана от династията на австрийците, драги мой, можеш да купиш със злато както знатния, така и селяка. Всичко е за продан, освен националната чест; но и с нея търгуваме скришом при първа възможност. Колкото до останалото, какво да ти разправам. Нашата съвест... — той хвърли бърз поглед към капитана над сребърния бокал. — Нашите шпаги...

— Или нашите души — натърти Алатристе.

Гуадалмедина отпи глътка, без да сваля очи от него.

— Да — рече той. — Твоите маскирани мъже може дори да са на заплата при нашия добър първосвещеник Григорий XV^[4]. Светият Отец не понася испанците дори на картина.

Голямата камина от дялан камък и мрамор беше угаснала. Слънчевата светлина, която проникваше през прозорците, почти не сгряваше; но това споменаване на Църквата беше достатъчно на Диего Алатристе да почувства необичайна горещина. Зловещият образ на брат Емилио Боканегра прекоси отново паметта му, подобно на видение. Беше прекарал нощта, виждайки го да изплува на тъмния таван на стаята, в сенките на дърветата от другата страна на прозореца, в полумрака на коридора; и дневната светлина не бе достатъчна, за да го пропъди. Думите на Гуадалмедина го материализираха отново като лошо знамение.

— Които и да са те — продължи графът, — целта им е ясна: да попречат на сватбата, да дадат ужасен урок на Англия и да подпалят война между двете нации. А ти, променяйки намерението си, си провалил всичко. Това твоето е майсторска степен в изкуството да си създаваш неприятели. Така че, ако аз бях на твое място, щях добре да си пазя кожата. Проблемът е там, че повече не мога да те закрилям. Ако останеш тук, може да излезе, че и аз съм замесен. Ако бях на твое място, бих потеглил на дълго пътешествие, много надалеч... И каквото и да знаеш, не го разказвай, дори при изповед. Узнае ли го някой свещеник, ще захвърли расото, ще продаде тайната и ще стане богаташ.

— А какво става с англичанина?... В безопасност ли е вече?

Гуадалмедина го увери, че е в безопасност, разбира се. Като се има предвид, че цяла Европа вече бе в течение на събитията, англичанинът може да се счита толкова защитен, колкото и ако бе зад стените на безбожната си Лондонска Кула. Едно е граф Де Оливарес и кралят да възнамеряват да протакат работата, да го гощават богато и да сипят обещание след обещание, докато той се умори и сам си хване пътя, и съвсем друго е да не му се гарантира сигурността.

— Освен това — продължи графът, — Оливарес е хитър и умее да импровизира. Току-виж променил намеренията си, а заедно с него и кралят. Знаеш ли какво каза той тази сутрин пред мен на Уелския принц? Че ако не получат позволение от Рим и не могат да му дадат инфантата за съпруга, ще му я дадат за любовница... Голяма работа е този Оливарес! Кучи син с приятна външност, гъвкав и опасен, похитър и от дявола. А Чарлз е толкова доволен, сигурен, че вече държи в ръцете си доня Мария!

— А знае ли се как тя гледа на въпроса?

— Тя е на двадесет години, така че сам можеш да предположиш. Остава се да я обичат. Фактът, че един еретик с кралска кръв, млад и хубав, е способен да направи това за нея, едновременно я отблъсква и очарова. Но тя е инфанта на Кастилия, така че етикетът е предвидил всичко. Съмнявам се да ги оставят да си гукат насаме, дори и само за миг... Точно като се връщах от там, ми хрумна началото на един сонет:

*За сватба със инфантата от острова пристигна
С надежда за жена и брачно ложе,
Но леопардът уелски няма мечтата да постигне,
Щом да търпи и чака до безкрай не може.*

Как ти се струва? — Алваро де ла Марка погледна очаквателно Алатристе, който се усмихваше леко, развеселен, но достатъчно благоразумен, за да изказва мнение. — Е, аз не съм Лопе, по дяволите. Сигурно и твоят приятел Кеведо ще има сериозни забележки; но като за мои стихове не е зле... Ако ги видиш да се разнасят анонимно наоколо, вече ще знаеш чии са... В крайна сметка — графът изпи остатъка от виното и стана, захвърляйки кърпата на масата, — за да се върнем към сериозните теми, истината е, че един съюз с Англия би ни

помогнал много срещу Франция; която след протестантите, а според мен дори повече от тях, представлява основна заплаха за нас в Европа. Навярно с времето ще променят намеренията си и венчавката ще се състои; макар че от поверителния разговор между краля и Оливарес, на който присъствах, това много би ме изненадало.

Направи няколко крачки из стаята, погледна пак към откънатия от баща му фламандски гоблен и се спря замислен пред прозореца.

— Така или иначе — додаде той, — едно е да наръгаш с нож през нощта незнаен пътник, който официално не е тук, и съвсем различно е да посегнеш на живота на внука на Мария Стюарт, гост на краля на Испания и бъдещ монарх на Англия. Моментът е минал. Затова си мисля, че твоите маскирани мъже са бесни и искат мъст. Освен това ги притеснява мисълта, че свидетелите могат да проговорят; а най-добрият начин да накараш един свидетел да замълчи завинаги, е да го превърнеш в труп... — беше се обърнал да погледне втренчено събеседника си. — Схващаш ли положението? Радвам се. А сега, капитан Алатристе, посветих ти прекалено много време и си имам други работи; една, от които е да завърша сонета си. Тъй че търси си късмета другаде. И Господ да ти е на помощ.

Цял Мадрид се веселеше и народното любопитство бе превърнало улиците около къщата на Седемте Комина в живописно панаирно сборище. Групи любопитни се качваха по улица „Алкала“ до църквата на босите кармелитки, събираха се в другия край пред резиденцията на английския посланик, където неколцина полицейски агенти кротко държаха на разстояние хората, които посрещаха с ръкопляскане преминаването на всяка от каляските, идващи или потеглящи от двора на къщата. Молеха с викове принца на Уелс да излезе и да ги поздрави; и когато по средата на утринта един рус младеж се показа за миг на един от прозорците, посрещнаха го оглушителни овации. Момъкът отвърна с помахване на ръка, толкова учтиво, че на мига спечели на своя страна събралото се на улицата множество. Великодушни, сърдечни, приветливи с всеки, който знаеше как да стигне до сърцето им, жителите на Мадрид щяха да даряват постоянно наследника на английския престол през месеците, които той прекара в двора, с подобно засвидетелстване на уважение и

доброжелателство. Друга щеше да е историята на нашата злощастна Испания, ако поривите на народа, често великодушен, бяха надделявали над студения държавнически разум, егоизма, продажността и неспособността на нашите политици, нашите благородници и нашите монарси. Анонимният хронист кара същия този народ да го каже в стария романс за Сид^[5] и човек често си припомня думите му, когато осмисля тъжната история на нашите люде, давали винаги най-доброто от себе си, душите, парите, труда и кръвта си, и получавали толкова лоша отплата в замяна: *„Какъв добър васал щях да бъда, ако имах добър господар“*.

Стана така, че ентузиазираното мадридско множество се бе стекло през онази сутрин да приветства Уелския принц и аз също бях там, придружавайки Каридад ла Лебрихана, която не искаше да пропуска забавлението. Не зная дали съм ви разказал, че Ла Лебрихана тогава беше тридесет-тридесет и петгодишна, жизнена и красива андалузка, мургава, все още привлекателна и с величествена осанка, с големи очи, черни и живи, с пищна гърд. Ла Лебрихана се беше подвизавала като театрална актриса пет или шест години и още толкова като проститутка в една къща на улица „Уертас“. Уморена от този живот, след първите появи на бръчки около очите беше вложила спестяванията си в покупката на кръчмата „Дел Турко“ и сега живееше от нея, в относителна почтеност и безгрижие. Ще добавя, без да издавам каквато и да било тайна, че Ла Лебрихана беше влюбена до уши в моя господар сеньор Алатристе и в това си качество му даваше на вересия чорба и други течности. От друга страна, близостта на квартирата на капитана, свързана чрез общ двор със задния вход на кръчмата и жилището на Ла Лебрихана, улесняваше двамата да споделят ложето си с известна периодичност. Вярно е, че в мое присъствие капитанът бе образец на дискретност; но когато живееш с някого, с течение на времето, тези неща се забелязват. А аз, макар млад и провинциалист, никога не съм бил лапнишаран.

Та разправях ви, че в онзи ден придружих Каридад ла Лебрихана по улиците „Майор“, „Монтера“ и „Алкала“ до резиденцията на английския посланик. Останахме там с тълпата, която приветстваше с радостни възгласи уелския принц, блъскахме се с всякакви безделници и други любопитни. Улицата се беше превърнала в кошер, жужащ по-силно и от парадното стълбище на „Сан Фелипе“, продавачи на вода и

алоха^[6] приканваха купувачите, продаваха се сладкиши и захарни петлета, издигаха се импровизирани палатки, които се превръщаха в кръчми, предназначени да заситят глада срещу няколко дребни монети, просяци подлагаха ръка, прислужнички, пажове и оръженосци вдигаха шумотевица, разнасяха се всякакви предмети и чудновати изобретения, обсъждаха се на групички събитията и слуховете от двореца. Хората възхваляваха характера и рицарската смелост на младия принц, като всички, особено жените, се превъзнасяха по елегантността и фигурата му, както и по останалите качества на неговата личност и тази на Бъкингам. По този начин, в забавление, протичаше сутринта — съвсем по испански.

— Изглежда много добре! — казваше Ла Лебрихана, след като видяхме предполагаемия принц да се показва на прозореца. — Тънка снага и изящество... Хубава двойка ще са с нашата инфанта!

И бършеше сълзите си с края на шала си. Подобно на по-голямата част от женската публика, тя беше на страната на влюбения; а храбростта на постъпката му беше спечелила благосклонността им и всички гледаха на въпроса като на приключен.

— Жалко, че този хубавеляк е еретик. Но ще го оправи един добър изповедник и едно своевременно покръстване — добрата жена в своето невежество вярваше, че англиканците са като турците, че никой не ги кръщава. — Две луди глави могат повече, отколкото две бели бради!

И се смееше, разтърсвайки онези пищни гърди, които ме заслепяваха и донякъде — тогава ми беше трудно да го обясня, — ми напомняха за майка ми. Спомням си прекрасно усещането, което предизвикваше у мен деколтето на Каридад ла Лебрихана, когато се привеждаше да сервира и блузата очертаваше, излети като в калъп от собствената си тежест, тези пищни форми, смугли и загадъчни. Честичко се питах какво ли прави капитанът с тях, когато ме изпратеха да купувам нещо или да играя на улицата, и оставаха сами в къщата на Ла Лебрихана; а аз, докато слизах по стълбата прескачайки стъпалата по две, я чувах да се смее горе, много звънко и весело.

На това занимание се бяхме отдали — да аплодираме бурно всеки показал се на прозорците силует, когато се появи капитан Алатристе. Тази нощ далеч не беше първата, която прекарваше вън от къщи; така че аз си бях спал като къпан, без никакво притеснение. Но

щом го видях при къщата на Седемте Комина, предусетих, че се е случило нещо. Носеше шапката си ниско нахлупена над лицето, плаща — загърнат около врата. Беше и небръснат, въпреки напредналия час на сутринта; той, който с дисциплината си на стар войник поддържаше толкова грижливо спретнатия си външен вид. Светлите му очи също изглеждаха уморени и същевременно гледаха напрегнато. Виждаше се, че върви между хората с подозрителен израз на лицето, като човек, който всеки момент очаква да му се случи нещо лошо. След първите разменени думи сякаш се поотпусна, когато го уверих, че никой не беше питал за него нито през нощта, нито на сутринта. Ла Лебрихана каза същото и за кръчмата: никакви непознати, никакви въпроси. После, като се отдръпнах малко, я чух да го пита тихо и настойчиво в какви нови каши се е забъркал. Обърнах се, правейки се, че не ги гледам, наострил уши; но Диего Алатристе се задоволяваше да стои безмълвен, загледан в прозорците на английския посланик с безучастно изражение.

Сред любопитните имаше и хора с положение, столове-носилки, покрити носилки и фаятони, дори две-три каляски — благородните дами в тях и компаньонките им надничаха иззад перденцата; и амбулантните търговци се навъртаха наоколо, за да им предлагат разхладителни напитки и лакомства. Хвърлих поглед натам и ми се стори, че разпознавам една от каляските: беше тъмна, без герб на вратата, теглена от две яки мулета. Кочияшът си приказваше с една групичка зяпачи, така че успях да се добера до стъпалото, без някой да ми попречи. А там, на прозорчето, един син поглед и едни руси къдри бяха достатъчни, за да се уверя, че сърцето ми, което биеше лудо, сякаш искаше да изскочи от гърдите ми, не е сбъркало.

— На вашите услуги — казах аз, едва удържайки гласа си да не трепери.

Не зная как на онази крехка възраст Анхелика де Алкесар бе научила да се усмихва така, както го стори в онази сутрин пред къщата на Седемте Комина; но истината е, че го направи. Една бавна, много ленива усмивка, излъчваща едновременно високомерие и безкрайна мъдрост. Една от онези усмивки, които никое момиче не е имало време да научи през живота си — те се предават по рождение, изтъкани са сякаш от сияние и съпроводени от онзи пронизателен поглед, който е унаследеното богатство на всяка жена; плод са на безброй такива

погледи, отправяни безмълвно, в продължение на векове, към мъжете, вършещи всякакви глупости. Тогава аз бях прекалено млад, за да забележа колко боязливи сме всъщност ние, представителите на силния пол, и колко много може да се научи от очите и усмивката на жените. Не малко затруднения, които срещнах по-късно в живота си, вече като зрял човек, щяха да се разрешат по-задоволително, ако бях посветил повече време на подобно занимание. Но никой не се ражда научен; и често, когато вече се радваш на подобаващи знания, е прекалено късно, за да ти послужат за твое добро и твоя полза.

Така или иначе, русото момиченце с очи, ясни и студени като небето на Мадрид през зимата, се усмихна, щом ме позна; дори се наведе леко към мен сред шумоленето на копринената си рокля, опряло нежната си, бяла ръка на рамката на прозорчето. Аз стоях до стъпалото на колата на моята малка дама, а възторгът от сутрешните събития и рицарският дух, развълнувал всички, подклаждаха дързостта ми. Самоувереността ми се засилваше и от факта, че същия ден бях облечен с известна елегантност, благодарение на един кафяв жакет и едни стари дълги чорапи, принадлежали някога на капитан Алатристе, които конецът и иглата на Каридад ла Лебрихана бяха пригодили за моите размери, така че изглеждаха като нови.

— Днес няма кал по улицата — каза тя. Гласът ѝ ме разтърси до мозъка на костите. Звучеше меко и прелъстително — в тона ѝ нямаше нищо детско. Държеше се дори прекалено сериозно за възрастта си. Бях чувал как някои дами използваха същия тон, за да се разговарят с кавалерите си в шумните комедии и другите представления, играни по площадите. Но Анхелика де Алкесар — чието име не знаех още, — не беше актриса, беше дете. Никой не я беше научил да говори с тази тъмна плътност, да произнася думите по този начин, който бе в състояние да те накара да се почувстваш истински мъж, при това единственият на хиляда левги околоръст.

— Няма кал — повторих аз, без да обръщам внимание какво говоря всъщност. — И съжалявам, че е така, защото това ще ми попречи да ви бъда отново в услуга.

При последните думи сложих ръка на сърцето си. Признайте все пак — не се справих зле; изисканият тон и жестът бяха на нивото на дамата и на обстоятелствата. Тъй трябва да е било, защото вместо да се

направи, че не ме забелязва, тя се усмихна отново. В този миг бях най-щастливото, най-изисканото и най-благородното момче на света.

— Това е пажът, за когото ви говорих — каза тя тогава, обръщайки се към някой, който седеше до нея вътре в каляската и когото аз не можех да видя. — Казва се Иниго и живее на улица „Аркабуз“ — пак се беше обърнала към мен, а аз я гледах със зяпнала уста, зашеметен от факта, че е запомнила името ми. — При един капитан, нали така?... Някакъв капитан Батисте, или Елтристе.

Някой се раздвижи в полумрака на каретата. Първоначално една длан с мръсни нокти, а после и една ръка в черно се появиха иззад момичето и се подпряха на прозорчето. Видях се и плащ, също черен, и дреха, на която бе избродиран червеният отличителен знак на военния орден Калатрава; а накрая, върху малка, лошо колосана яка, се появи лицето на четиридесет и няколко — петдесетгодишен мъж, кръглоглав, с непригладена рядка коса, белезникавосива, също като мустаците и брадичката. Всичко у него, въпреки официалното облекло, излъчваше неопределимо усещане за мерзка пошлост; грубоватите, противни черти, дебелият врат, леко зачервеният нос, нечистите ръце и най-вече наглият и лукав поглед на забогатял буржоа, сдобил се с влияние и могъщество, породиха у мен неприятно чувство — защото този човек споделяше каляската с моята руса и невръстна възлюбена, а навярно бе и в роднински връзки с нея. Но най-обезпокояващ беше странният блясък в очите му; изразът на омраза и гняв, който видях да проблясва в тях, когато момичето произнесе името на капитан Алатристе.

[1] Трите леопарда са един от традиционните хералдически символи на Англия. — Б.р. ↑

[2] Палатинат — Така са се наричали наследствените земи на графовете палadini — титла на потомствени висши благородници в Свещената Римска Империя. В ранното средновековие графовете с тази титла управлявали земите на Свещената Римска Империя в отсъствие на императора. Впоследствие владетелите на тези територии се сдобиват с титлата „принц-електор“, което означава, че са имали правото да участват в избора на император на Свещената Римска Империя, а така наречената Златна папска була от 1356 г. провъзгласява титлата палатински електор за най-висок светски пост в Свещената Римска Империя. Палатинатът е постоянен център на

верски конфликти. Изборът на поредния палатински принц-електор за крал на Бохемия дава повод за избухването на Трийсетгодишната война. Династическите разклонения разделят наследниците на титлата на католици и калвинисти. — Б.р. ↑

[3] Педро Калдерон дела Барка (1600–1681 г.) — наред с Лопе де Вега е другият голям драматург на испанското бароково изкуство. — Б.пр. ↑

[4] Григорий XV (1554–1623 г.) — По времето, когато Григорий заема Светия Престол, отношенията между Англия и Ватикана осезаемо се затоплят. Именно той е бил един от най-убедените застъпници на идеята за брак между Уелския принц — бъдещия Чарлз I и испанската инфанта с надеждата, че това ще възвърне позициите на католицизма в Англия. — Б.р. ↑

[5] „Песен за моя Сид“, прочутият средновековен епос на Испания, описва живота и подвизите на Родриго Диас де Вивар, военачалник на крал Алфонсо VI, управлявал Кастилия през XI в. Диас де Вивар се сражава за Алфонсо срещу маврите, но и за маврите срещу Алфонсо. Успява да отвоюва за себе си кралство Валенсия, чийто владетел остава до смъртта си. — Б.р. ↑

[6] Алоха — питие от вода, мед и подправки. — Б.пр. ↑

VII. АЛЕЯТА КЪМ ПРАДО

Следващият ден беше неделя. Той започна празнично, но едва не приключи трагично за Диего Алатристе и за мен. Но да не изпреварваме събитията. Празненствата, които кралят, дон Фелипе IV, бе наредил да се организират в чест на знатните гости, протичаха близо до „Прадо“, в очакване принцът да бъде представен официално в двора и пред инфантата. По онова време се казваше да минеш по стъргалото — традиционна разходка, в която се включваше цял Мадрид — с карета, пеша или на кон. Минаваше се или по алеята на улица „Майор“, между „Санта Мария де Алмудена“ и парадното стълбище на „Сан Фелипе“ и Пуерта дел Сол^[1], или маршрутът се удължаваше надолу по улицата до градините на граф Де Лерма, манастира на ордена „Свети Йероним“ и до поляната, носещо същото име — Прадо де Сан Херонимос^[2]. Колкото до улица „Майор“, тя беше задължителната свързваща артерия между центъра на града и кралския дворец, а също и средоточие на бижутери, златари и всякакви други скъпи магазини; затова с настъпването на вечерта се изпълваше с каляски с дами и перचेци се пред тях кавалери. Прадо де Сан Херонимос бе обширно пространство с дървета и зеленина, приятно и в слънчеви земни дни, и в летни вечери, с двадесет и три фонтана, много оградени лехи и една алея с тополи, по която се движеха карети и се разхождаха пеша хора, увлечени в приятни разговори. Това беше място за светски срещи и ухажвания, но беше подходящо и за тайни любовни срещи. Най-бляскавите придворни търсеха развлечения сред този пейзаж. Ала човекът, който описа най-добре тези традиционни разходки, минаването по стъргалото, беше дон Педро Калдерон де ла Барка — направи го няколко години по-късно, в една от своите комедии:

Във църквата, където молитте се Богу,

*Ще бъда рано сутринта;
Следобед после на Карера
Надявам се да ви съзря;
На заник-слънце ще се моля
В каретата по Прадо да ви срещна;
А падне ли нощта, прикрит под плаща,
Ще чакам да ви видя с страст гореща.
Да се надявам ли, че любовта ми ще съзрете —
В молитвата, на Прадо и в карета.*

Та значи нямаше по-подходящо място, на което нашият крал, Четвъртият Фелипе, с присъщата му младежка галантност, да реши да организира първата неофициална среща между сестра си, инфантата, и младият английски кандидат за ръката ѝ. Разбира се, всичко трябваше да стане в рамките на благоприличието, в съответствие със строгите изисквания на етикета в испанския кралски двор; тези правила бяха толкова строги, че за всеки член на кралското семейство бе постановено предварително какво да прави през всеки отделен ден и час от живота си. Следователно не е за учудване, че неочакваната визита на знатния кандидат за зет беше посрещната от монарха като претекст да наруши строгия дворцов етикет и да организира импровизирани тържества и разходки. Заловиха се за работа и организираха разходка с каляски, в която щяха да участват всички придворни; а народът се включи като свидетел на този аристократичен парад, който толкова ласкаеше националната гордост и несъмнено изглеждаше на англичаните необичайно и изумително. Впрочем, когато бъдещият крал Чарлз I се интересува от възможността да поздрави годеницата си, макар и само с обикновено „добър ден“, граф Де Оливарес и останалите испански съветници се спогледаха сериозно, преди да съобщят на Негово Височество, с много дипломатическо майсторство и много политически такт, че рибата е още в морето. Немислимо беше някой, който още не е бил официално представен, дори този някой да е Уелският принц, да разговаря или да приближи инфантата доня Мария, или която и да било друга дама от кралското семейство. При най-голяма дискретност биха могли да се зърнат, разминавайки се, а и това вече беше много.

Аз самият се намирах на улицата сред зяпачите и признавам, че представлението беше върхът на галантността и изискаността. Присъстваше цветът на мадридската аристокрация, всички облечени в най-пищни тоалети; същевременно, поради факта че нашите гости все още пребиваваха привидно инкогнито, хората се държаха напълно естествено, сякаш всичко бе на шега. Уелският принц, Бъкингам, английският посланик и граф Де Гондомар, нашият посланик в Лондон, седяха в закрыта каляска при портата на Гуадалахара — една невидима каляска, защото имаше изрична забрана да не я посрещат с възгласи и да не се насочва вниманието към нея. Та именно оттам Чарлз видя за първи път шествието на каляските, с които излизаше на разходка кралското семейство. В една от тях, до нашата прекрасна двадесетгодишна кралица доня Исабел де Бурбон, най-сетне принцът на Уелс видя инфантата доня Мария — в разцвета на младостта си, руса, хубава и сдържана, в рокля от блестящ брокат и със синя лента на рамото — уговореният знак, по който трябваше да я разпознае кандидатът за ръката ѝ. Сред шетнята нагоре и надолу по улица „Майор“ и по Прадо, каляската мина три пъти през онзи ден покрай тази на англичаните; и макар принцът едва да успя да съгледа едни сини очи и златисти коси, украсени с пера и скъпоценни камъни, разправят, че се влюбил до забрава в нашата инфанта. И така трябва да е било, защото през следващите пет месеца щеше да остане в Мадрид, настоявайки официално да я вземе за съпруга, докато кралят го гощаваше по братски, а граф Де Оливарес търсеше поводи за протакане и го водеше за носа със средствата на най-висшата дипломатия на света. Ползата беше, че докато съществуваше надежда за сватбата, англичаните престанаха да ни разказват играта, спряха да пленяват нашите галеони, пристигащи от Индиите, озаптиха техните пирати, корсари, холандски приятели и тям подобни; тъй че се възползвахме добре от създалото се положение.

Капитан Алатристе не се вслуша в съветите на граф Де Гуадалмедина и не си плю на петите, нито пък пожела да се крие от когото и да било. В предишната глава разказах, че същата сутрин, в която Мадрид научи за пристигането на принца на Уелс, капитанът дойде да се разтърпе пред къщата на Седемте Комина; освен това имах

възможността да го срещна и сред насъбралия се народ на улица „Майор“ в онази неделя, когато се провеждаше прословутото шествие по „Прадо“. Беше се загледал умислено към каляската на англичаните. Наистина, шапката с широка периферия бе нахлупена ниско над очите му и той прикриваше добре долната част на лицето си с края на плаща. В крайна сметка смелостта и достойнството не означаваха, че човек трябва сам да си търси белята.

Въпреки че той не ми беше разказал нищо за онова приключение, аз бях в течение на събитията. На следващата нощ ме беше изпратил да спя в къщата на Ла Лебрихана под претекст, че очаква посещение на хора по някаква работа. Но после разбрах, че е прекарал същата нощ, без да склопи очи, с два заредени пистолета, шпага и кама. Така или иначе, нищо не се случило; а на зазоряване могъл да заспи спокойно. Така го намерих, когато се върнах на сутринта: лампата, останала без масло, димеше, а той се беше излегнал на леглото облечен, с измачкани дрехи, с оръжията под ръка и дишаше дълбоко и равномерно. Устата му беше полуотворена, изражението на лицето му бе напрегнато, веждите — свити.

Капитан Алатристе беше фаталист. Навярно положението му на ветеран — беше се сражавал във Фландрия и из Средиземноморието, след като едва тринайсетгодишен бе избягал от училище, за да се запише като юнга и барабанчик, — бе затвърдило свойствения за него обичай да се приспособява към риска, горчивите житейски хапове, несигурността и досадата от един суров и труден живот, и то със стоицизма на човек, свикнал да не очаква нищо по-добро. Качествата му бяха отразени в характеристиката, която малко по-късно френският маршал Дьо Грамон щеше да даде на испанците:

„Смелостта им идва съвсем естествено, както и търпението в действията им и увереността в злощастieto... Господа войниците рядко се учудват на лошите събития и се утешават с надеждата за скорошен обрат на съдбата...“

Друга една французойка, мадам Дьо Олноа, бе споделила:

„Виждаш ги изложени на ударите на времето и нищетата; и въпреки това още по-дръзновени, надменни и горделиви, отколкото в разцвета на силата и богатството си“...

Бог е свидетел, че всичко това е вярно; и аз, който познах тези времена, както и по-лошите, дошли отпосле, мога да го потвърдя. Колкото до капитан Алатристе, гордостта и надменността му бяха прикрити и се проявяваха единствено в упоритите му мълчания. Вече казах, че за разлика от множеството фукльовци, които сучеха мустаци и се изказваха гръмогласно на оживените места, където се разменяха клюки, никога не го чух да се хвали със спомените от дългия си войнишки живот. Ала понякога стари бойни другари, събрани около кана с вино, вадеха на бял свят истории, свързани с миналото му, които аз жадно поглъщах. Бях много млад и на моята възраст Диего Алатристе олицетворяваше съвършения образ на бащата, когото бях загубил — загинал с чест под знамената на нашия господар краля: един от онези незнайни, корави и енергични люде, с които толкова щедро бе надарена Испания — за зло или добро. Тях имаше предвид Калдерон — господарят ми Алатристе, да му даде Бог покой на небето или където е отишъл, ще ми прости, че цитирам толкова често дон Педро Калдерон вместо неговия любим Лопе, — когато пишеше:

*Вървят и страдат мълчаливо —
И страх, и слабост не познават.
Кесия пълна, празен джоб
Духа им не разколебават.
Едничка гордостта ги води;
И всичко знаят да търпят —
Но тон надменен, слово грубо —
Това засяга ги до смърт.*

Спомням си една случка, която ме впечатли изключително, най-вече защото разкриваше много ясно изключителните способности на

капитан Алатристе. Хуан Викуня, който беше служил като сержант по времето на големия разгром на нашите легиони сред дюните на Нюпорт — жална им майка на тези, които са били там, — бе описвал многократно, с помощта на парчета хляб и чаши вино, редени върху масата в кръчмата „Дел Турко“, поражението, понесено от испанците. Той, баща ми и Диего Алатристе били от малцината щастливци, които дочакали заника на слънцето в онзи злокобен ден; нещо, което не можеше да се каже за петте хиляди техни сънародници, в това число сто и петдесет старши офицери и капитани, отдали живота си в боя срещу холандци, англичани и французи; последните между впрочем, макар често да воюваха помежду си, нямаха задръжки да се съюзават, когато ставаше въпрос да ни погледят номер. Сражението при Нюпорт им дойде като по поръчка: военният стратег дон Гаспар Сапена загина, а адмиралът на Арагон и други висши военачалници паднаха в плен. Нашите войски вече се били разбягали панически, били загинали всички офицери, когато Хуан Викуня, самият той ранен в ръката, която щеше да загуби седмица по-късно заради гангрена, се изтеглил с останките от покосената си от смъртта рота и остатъка от чуждите съюзнически войски. Хуан Викуня разказваше как, когато погледнал за последен път назад, преди да си плюят на петите, видял как някогашният легион на Картагена, — в чиито редици се числели баща ми и Алатристе, — се опитва да напусне бойното поле, осяно с трупове, сред гмеж от неприятели, които го обстрелвали с аркебузи и правели войниците на решето с мускети и артилерия. Убити, агонизиращи и бягащи имало докдето ти поглед стига, разказваше Викуня. И сред цялата тази катастрофа, под жаркото, ослепително слънце, огряващо пясъчните дюни, сред силния вятър и вихъра, в облаци барутен дим, ротите на стария легион, с вдигнати копия, строени в каре около разкъсаните от куршумите знамена, бълвайки огън с мускетите от четири страни, отстъпвали много бавно, без да нарушат строя, неустрашими, свивайки редиците си след всеки пробив на вражеската артилерия, която не се осмелявала да ги приближи. По време на почивките войниците разговаряли спокойно с офицерите и после отново тръгвали, без да спират да се бият, сеещи ужас дори в поражението; стегнати и спокойни, сякаш на парад, в ритъма, диктуван от много бавното биене на барабаните.

— Легионът от Картагена стигна в Нюпорт на свечеряване — привършваше Викуня, като движеше с единствената си ръка последните залци хляб, останали на масата. — Продължаваха да маршируват отмерено, без да бързат: седемстотин от стоте хиляди мъже, влезли в боя... Лопе Балбоа и Диего Алатристе бяха с тях, почернели от барута, жадни, изнемощели. Бяха се спасили, защото не нарушили строя, защото запазили хладнокръвие сред всеобщата катастрофа. И знаете ли, ваши милости, какво ми отговори Диего, когато отидох да го прегърна и да го поздравя, че е останал жив? Ами погледна ме с тези свои очи, ледени като на проклетите холандци, и рече: „Бяхме прекалено уморени, за да търчим“.

Не дойдоха през нощта, както се очакваше, а привечер и то почти официално. Похлопаха на вратата и когато отворих, пред мен се изпречи набитата фигура на полицейския началник Мартин Салданя. Придружаваха го агенти, заели позиции по стълбите и на двора — преброих половин дузина. Някои бяха извадили шпагите си от ножниците.

Салданя влезе сам, запасал доста железа на кръста, и затвори вратата след себе си. Не свали нито шапката си, нито шпагата от презрамника. Алатристе, по риза, беше се изправил и го чакаше в средата на стаята. Тъкмо отмахваше ръка от камата, която бе грабнал бързо, щом бе чул потропването.

— За Бога, Диего, никак не ме улесняваш — каза Салданя кисело, като се правеше, че не вижда двата лъснати пистолета на масата. — Можеше поне да си заминал от Мадрид. Или да си сменил жилището си.

— Не очаквах теб.

— Мога да предположа, че не си очаквал мен — Салданя най-сетне хвърли бърз поглед към пистолетите, направи няколко крачки из стаята, свали си шапката и я постави върху тях, така че ги покри. — Макар че все някого очакваше.

— Какво се предполага, че съм направил?

Аз надничах през вратата на другата стая, разтревожен от събитията. Салданя ме погледна за миг и отново закри из стаята.

Знаех, че той също е бил приятел на баща ми, че са се сражавали заедно във Фландрия.

— Гръм да ме поразии, ако зная — каза той на капитана. — Заповядано ми е да те задържа и да те отведе жив — или мъртъв, ако окажеш съпротива.

— В какво ме обвиняват?

Шефът на полицейските агенти сви уклончиво рамене.

— Не те обвиняват. Някой иска да говори с теб.

— Кой издаде заповедта?

— Това не влиза в рамките на моята компетентност. Заповядаха ми и това е достатъчно — беше се обърнал да погледне Алатристе с досада, сякаш го упрекуваше, че е нагърбен с това задължение. — Мога ли да знам какво става, Диего? Нямах представа какво си си докарал до главата.

Алатристе му се усмихна накриво, без следа от веселие.

— Просто приех работата, която ти ми препоръча.

— Проклет да е тогава онзи час и проклет да е езикът ми! — Салданя изпусна дълга и тежка въздишка — Кълна се в Бога, че хората, които те наеха не изглеждат доволни от изпълнението на задачата.

— Беше прекалено мръсна работа, Мартин.

— Мръсна? И какво от това? Не си спомням да съм вършил чиста работа през последните тридесет години. Не вярвам и ти да си го правил.

— Беше прекалено мръсна дори за нас.

— Не продължавай. — Салданя вдигна ръце, отблъсквайки изкушението да научи повече. — Не искам да зная абсолютно нищо. В тия времена да знаеш повече е по-лошо, отколкото да знаеш по-малко. — Погледна отново Алатристе, донякъде притеснен, но непреклонен. — Ще дойдеш ли с добро или не?

— Какви са козовете ми?

Салданя мислено прецени. Не му отне много време да го направи.

— Виж какво — заключи той. — Мога да се позабавя тук, докато ти изпробваш късмета си с хората ми отвън... Не са добри в китките, но са шестима; съмнявам се, че ще стигнеш и до улицата, без да си

получил преди това няколко добри удара с нож и някой револверен изстрел.

— А по пътя?

— Ще те отведем в затворена кола, така че забрави. Трябваше да си изчезнал, преди да дойдем, човече. Имал си предостатъчно време — погледът на Салдания, отправен към капитана, беше пълен с упрек... — В ада да горя, ако съм очаквал да те заваря тук!

— Къде ще ме откараш?

— Не мога да ти кажа. Всъщност казах много повече, отколкото имах право — аз продължавах да стоя до вратата на съседната стая, съвсем тихо и неподвижно, а полковникът спря очи върху мен за втори път. — Искаш ли да се погрижа за момчето?

— Не, остави го — Алатристе дори не ме погледна, потънал в собствените си мисли. — Ла Лебрихана ще го наглежда.

— Както желаш. Идваш ли?

— Кажи ми къде отиваме, Мартин.

Другият поклати мрачно глава.

— Вече ти казах, че не мога.

— Не е в затвора на Негово величество, нали?

Мълчанието на Салдания беше красноречиво. Тогава видях по лицето на капитан Алатристе да се изписва онова изражение, което често заместваше усмивката.

— Трябва да ме убиеш?

Салдания отново отрече с глава.

— Не. Давам ти думата си, че заповедта е да е те закарам жив, ако не се съпротивляваш. Друго нещо е, ако те оставят да излезеш жив от мястото, на което ще те заведе... Тогава вече няма да е моя работа.

— Ако не се опасявах, че ще се вдигне шум, щяха да ми видят сметката още тук — Алатристе прекара показалеца пред гърлото си, имитирайки движението на нож. — Изпращат те, защото искат работата да е изпипана професионално... Задържан, разпитан, после, казват, пуснат на свобода, и толкова. Откъде бихме могли да знаем, ваши милости, какво може да е станало, след като е излязъл оттук.

Изражението на Салдания показваше, че е съгласен.

— Така си мисля и аз — рече той невъзмутимо. — Учудва ме, че не са скалпипили обвинения, които, истински или фалшиви, са най-лесното нещо за съчиняване на света. Навярно се страхуват да не

проговориш публично... Всъщност, заповядано ми е да не разменям и дума с теб. Също така искат да не регистрирам името ти в книгата на задържаните... Кълна се в тялото Христово!

— Позволи ми да взема някакво оръжие, Мартин!

Полковникът изгледа Алатристе със зяпнала уста.

— И дума да не става — каза той след дълго мълчание.

С умишлено бавно движение капитанът извади ножа и му го показва.

— Само това.

— Ти си луд. За малоумен ли ме вземаш?

Алатристе поклати отрицателно глава.

— Искат да ме убият — рече простичко той. — Това не е кой знае колко страшно в моя занаят; става рано или късно. Но не обичам да поднасям нещата на тепсия — на лицето му отново се появи изражението, наподобяващо усмивка. — Кълна се, че няма да го използвам срещу теб.

Салдания почеса брадата си. Белегът, който тя скриваше, започваше от устата му и стигаше до дясното ухо — беше спомен от холандците, бяха го ранили при обсадата на Остенде, по време на щурма на вътрешните укрепления. През онзи ден, както и през много други дни, редом с него се сражаваше Диего Алатристе.

— Нито срещу някого от моите хора — каза Салдания най-сетне.

— Кълна се.

Полковникът се подвоуми още миг. Накрая се обърна с гръб, ругаейки през зъби, докато капитанът скриваше ножа в единия си ботуш.

— Проклет да си, Диего — каза Салдания най-накрая. — Хайде да тръгваме и да приключваме веднъж завинаги.

Тръгнаха без повече приказки. Капитанът не пожела да носи наметало, за да не се затруднява допълнително, а Мартин Салдания се съгласи с него. Позволи му също да нахлузи ризницата от биволска кожа под връхната си дреха. „Ще те пази от студа“, отбеляза полковникът ветеран с особена усмивка. Що се отнася до мен, нито останах в къщата, нито отидох при Каридад ла Лебрихана. Едва-що бяха слезли по стълбите, без много да умувам, аз грабнах пистолетите

от масата и шпагата, окачена на стената, загърнах всичко в плаща като във вързоп, мушнах ги под мишница и се втурнах след тях.

Денят клонеше към своя край; последните останки от дневна светлина по мадридското небе очертаваха покривите и камбанариите по брега на река Мансанарес и масивния силует на кралския дворец. И тъй, на границата между отиващия си ден и настъпващата вечер, докато сенките постепенно завладяваха улиците, аз проследих отдалеч покритата карета, теглена от четири мулета, с която Мартин Салданя и агентите му отведоха капитана. Минаха покрай училището на йезуитите, надолу по улица „Толедо“, а на площадчето „Себада“, несъмнено, за да избегнат по-оживените пътища, завиха към възвишението на Растро, при фонтана, преди да завият пак надясно. Бяхме вече почти в покрайнините на града; много близо до пътя за Толедо, кланицата и едно запустяло място, което някога е било мавританско гробище и оттам идваше името му — Портата на Духовете. Поради зловещата си история и прокобния час, мястото не ми действаше никак успокояващо.

Вече беше дълбока нощ, когато спряха пред една порутена на вид къща, с два малки прозореца и широк вход, който приличаше повече на порта за ездитни животни; несъмнено някога това е било хан, където са отсядали търговци на добитък. Наблюдавах всичко, запъхтян, скрит зад каменния стълб на ъгъла с моя вързоп под мишница. Така видях как Алатристе слиза, примирен и спокоен, обграден от Мартин Салданя и неговите копои; след малко ги видях да излизат без капитана, да се качват на колата и да потеглят. Това ме разтревожи, защото не знаех кой още може да е вътре. Да се приближа беше излишно, защото рискувах да заловят и мен. Тъй че, изпълнен с мъка, но спокоен — както трябва да бъде всеки мъж на оръжието, това бях чувал от самия Алатристе, опрях гръб о стената, докато се слях с мрака, и се разположих да чакам. Признавам, че ми беше студено и се страхувах. Но все пак бях син на Лопе Балбоа, войник на краля, паднал във Фландрия. И не можех да изоставя приятеля на баща си.

[1] Пуерта дел Сол (исп.) — (букв.) Вратата на слънцето. Централен площад в Мадрид. — Б.пр. ↑

[2] Прадо (исп.) — открито, приятно място за разходки в някои селища в Испания. — Б.пр. ↑

VIII. ПОРТАТА НА ДУХОВЕТЕ

Сцената приличаше на съд, и Диего Алатристе не се съмняваше и за миг, че ставаше дума именно за това. Липсваше само единият от маскираните, снажният мъж, който беше поръчал да няма много кръв. Но другият, този с кръглата глава и оскъдната, рехава коса, беше там, със същата маска на лицето, седнал зад дълга маса, върху която имаше запален свещник и всичко необходимо за писане — пера, хартия и мастилница. Враждебният му вид и държание биха били най-обезпокояващото нещо на света, ако до него не седеше човек, вдъхващ още по-голям страх — без маска, с кокалести ръце, подаващи се подобно на змии от ръкавите на расото: брат Емилио Боканегра.

Нямаше други столове, тъй че капитан Алатристе остана прав, докато го разпитваха. Действително ставаше дума за истински разпит, занятие, при което доминиканският монах се чувстваше в свои води. Очевидно бе, че е разярен — ярост, която бе безкрайно далеч от всякакво християнско милосърдие. Колебливата светлина на свещника вдлъбваше още повече хлътналите му, зле обръснати бузи, очите му пламваха от омраза, щом се впиеха в Алатристе. Цялото му същество — от начина, по който задаваше въпросите до най-незабележимото движение, представляваше заплаха в най-чист вид. Капитанът неволно се озърна, питайки се къде ли е колелото, на което всеки момент щяха да започнат да го измъчват. Изненада го факта, че Салдания се оттегли с шпионите си и че наоколо не се мяркаше друга охрана. Видимо бяха сами — маскираният, отецът и той. Предугаждаше нещо странно, имаше някакви признаци на несъответствие във всичко това. Нещо не беше както трябва. Нещо не беше такова, каквото изглеждаше.

Въпросите на инквизитора и придружителя му, който от време на време се привеждаше над масата, за да потопи перо в мастилото и да запише някаква бележка, продължиха половин час; в края на този отрязък от време капитанът можа да прецени всички средства и обстоятелствата по случая, дори защо се намира там, жив и в

състояние да движи езика си и да издава звуци, вместо да е вече убит като куче и захвърлен в някоя боклукчийска яма. Това, което вълнуваше първоначално хората, които го разпитваха, беше да разузнаят какво е разказал и на кого. Много въпроси се отнасяха до ролята, изиграна от Гуадалмедина в нощта на премеждието с англичаните; и бяха насочени най-вече към това да установят как графът се е оказал въввлечен в цялата история и какво му е известно по въпроса. Инквизиторите също държаха особено много да знаят дали някой друг е в течение на нещата, искаха да научат и имената на хората, които евентуално биха могли да са узнали подробности за работата, приключила така зле заради Диего Алатристе. От своя страна капитанът не допусна да пробият защитата му. Не призна нищо, не спомена никого и не престана да твърди, че намесата на Гуадалмедина е случайна; макар събеседниците му като да бяха убедени в обратното. Несъмнено, разсъди капитанът, бяха получили сведения от човек, вътрешен в кралския двор, знаеха за шетнята на графа късно през нощта и на сутринта след премеждието в малката уличка. Във всеки случай, той продължи категорично да твърди, че никой — нито Алваро де ла Марка, нито който и да било друг — не знаеше за срещата му с двамата мъже с маски и доминиканеца. Колкото до отговорите му, повечето се състояха от едносрични думи, кимвания или поклащания на главата. Късият елек от биволска кожа го караше да се поти; а може би избилата го пот се дължеше на безпокойството, което го обземаше, когато се огледаше подозрително наоколо, питайки се откъде ще изскочат палачите, които сигурно се криеха някъде наблизо, готови да се спуснат върху му и да го отведат с вързани ръце в преддверието на ада. Настъпи тишина. Маскираният пишеше с бавен и грижлив почерк на писар, а отецът впиваше в Алатристе хипнотичния си, трескав поглед, способен да накара и най-големия юначага да настръхне от ужас. В настаналото мълчание капитанът сам си зададе въпроса дали някой няма да го попита защо е отклонил шпагата на италианеца. Очевидно никой не се вълнуваше от неговите лични съображения по въпроса. В същия момент, сякаш можеше да чете мислите му, брат Емилио Боканегра размърда ръка върху масата и я отпусна отново неподвижна, опряна на тъмното дърво, а мъртвешкият му показалец сочеше капитана.

— Какво може да накара един мъж да напусне редиците на Божиите слуги и да мине в лагера на нечестивите еретици?

Много остроумно, помисли си Диего Алатристе, да окачествява като Божии слуги хора като него самия, писаря с маската и онзи зловещ италиански наемен фехтувач. При други обстоятелства би избухнал в смях; но моментът определено не беше подходящ за това. Тъй че се задоволи да издържи погледа на доминиканеца, без да трепне; както и погледа на другия, който беше спрял да пише и го наблюдаваше без особена симпатия през прорезите на маската си.

— Не зная — каза капитанът. — Може би защото единият от тях, който сам бе на прага на смъртта, помоли за милост не за себе си, а за другаря си.

Инквизиторът и маскираният се спогледаха невярващо.

— Милостиви Боже — прошепна отецът.

Очите му измерваха капитана отгоре до долу, изпълнени с фанатизъм и презрение. Мъртъв съм, помисли си Алатристе, прочел смъртната си присъда в онези черни и безмилостни зеници. Каквото и да направеше, каквото и да кажеше, този неумолим поглед все щеше да го осъжда, също както го осъждаше и привидно флегматичният мъж с маската, който отново бе почнал да движи перото по хартията. Животът на Диего Алатристе-и-Тенорио, ветеран от войната във Фландрия, наемен фехтувач в Мадрид по времето на крал Фелипе Четвърти, струваше само това, което тези двамата все още имаха интерес да узнаят от него. А то, доколкото капитанът успяваше да разбере от обрата на разговора, вече не беше много.

— Доколкото разбирам, през онази нощ вашият другар не е имал толкова скрупули като вас — мъжът с маската заговори, без да престава да пише и строгият му тон прозвуча като присъда над събеседника му.

— Напълно вярно — призна капитанът. — Работата дори му доставяше удоволствие.

Маскираният остана за миг с перо, застинало във въздуха, после отбеляза иронично:

— Какъв злодей. А вие?

— Аз не изпитвам удоволствие, когато убивам. За мен отнемането на живот не е увлечение, а занаят.

— Да, разбирам вече — другият натопи перото в мастилницата и се върна към заниманието си. — Сега ще излезе, че сте човек, посветил живота си на християнско милосърдие...

— Бъркате, ваша милост — отвърна спокойно капитанът. — Познат съм като човек, по-склонен да раздава удари с шпага, отколкото да проявява благочестиви чувства.

— За такъв ви препоръчаха, за нещастие.

— Такава е и самата истина. Но въпреки че лошият ми късмет ме е докарал до това низко положение, цял живот съм бил войник и има някои неща, на които не мога да обърна гръб.

Доминиканецът, останал неподвижен като статуя по време на горния диалог, изсумтя неодобрително, после се приведе над масата, сякаш възнамеряваше още в същия миг да изпепели на място Алатристе.

— Не можете ли?... Вие, войниците, сте паплач — заяви той с безкрайно отвращение. — Въоръжена, богохулстваща, плячкосваща, разюздана сган. За какви чувства говориш?... За вас животът не струва пукнат грош.

Капитанът посрещна упреците мълчаливо, само накрая сви леко рамене.

— Без съмнение сте прав — рече той. — Но има неща, трудни за обясняване. Аз възнамерявах да убия онзи англичанин. И щях да съм го направил, ако се беше защитавал или бе молил милост за себе си... Но когато поиска пощада, то беше за другия.

— Случайно да са ви разкрили тогава самоличността си?

— Не, въпреки че можеха да го направят и може би да се спасят. Но работата е там, че съм бил войник почти тридесет години. Убивал съм и съм правил неща, заради които съм осъдил душата си на вечни мъки... Но умея да ценя жеста на един смел мъж. А еретици или не, тези младежи бяха именно такива.

— Такова значение ли отдавате на смелостта?

— Понякога тя е единственото, което ни остава — отвърна простиичко капитанът. — Най-вече във времена като тези, когато дори знамената и името Господне служат за сключване на сделки.

Ако бе очаквал да предизвика някакви коментари, то сигурно остана разочарован. Маскираният се задоволи да се взре по-продължително в него.

— Сега, естествено, знаеш кои са двамата англичани.

Алатристе не проговори, само въздъхна леко след кратко мълчание.

— Ще ми повярвате ли, ако го отрека?... От вчера го знае цял Мадрид — той погледна многозначително доминиканеца, а после и маскирания. — И се радвам, че не тежат на съвестта ми.

Мъжът с маската се смръщи — като че ли искаше да отърси и от себе си това, което Диего Алатристе не бе искал да поеме върху си.

— Отегчавате ни с вашите неуместни прояви на съвест, капитане.

За първи път го наричаха така. Имаше някаква ирония в обръщението и Алатристе свъси вежди. Тонът не му се понрави.

— Все ми е едно дали ви отегчавам или не — отвърна той. — На мен не ми допада да убивам принцове, без да зная, че са такива — той засука мрачно мустаците си... — Нито да ме мамят и използват.

— А не ви ли е любопитно — намеси се брат Емилио Боканегра, който слушаше внимателно — да узнаете какво е накарало някои справедливи мъже да решат да се стигне до тази смърт? Да решат да попречат на злодеите да притиснат до стената нашия благороден господар краля, отвеждайки инфантата на Испания като заложница в земите на еретиците?...

Алатристе отрече бавно с поклащане на глава.

— Не съм любопитен. Забележете, ваши милости, че дори не се опитвам да разбера кой е този господин, скрит зад маската... — изгледа ги дръзко с присмехулна сериозност. — Нито този, който, преди да си тръгне оная нощ, изиска само да се даде урок на господата Джон и Томас Смит, като им се отнемат писмата и документите, но да се запази животът им.

Доминиканецът и маскираният останаха няколко мига безмълвни. Явно размишляваха. Най-сетне проговори мъжът с маската, оглеждайки ноктите си, изпоцапани с мастило.

— Нима подозирате кой е този господин?

— Нищо не подозирам, по дяволите. Оказах се замесен в нещо прекалено голямо за мен и съжалявам за това. Сега единственото ми желание е да се измъкна с главата на раменете си.

— Прекалено късно е — каза отецът с толкова тих глас, че напомни на капитана за съскането на змия.

— Да се върнем на нашите англичани — отбеляза на свой ред маскираният. — Спомняте си обаче, че след тръгването на онзи господин получихте от негово преподобие отец Емилио и от мен съвсем различни инструкции...

— Спомням си. Но също така си спомням, че вие самият като да засвидетелствахте специално уважение на онзи господин; и че не оспорихте заповедите му, когато той си отиде и иззад гоблена на стената се появи негово... — Алатристе погледна косо към инквизитора, който оставаше невъзмутим, сякаш не ставаше дума за него — преподобие. Това също може да е повлияло за решението ми да пощадя живота на англичаните.

— Беше взел добри пари, за да не ги щадиш.

— Така е — капитанът вдигна ръка към колана си. — Ето ги.

Златните монети се търкулнаха върху масата и останаха да блестят на светлината на свещника. Отец Емилио Боканегра дори не ги погледна, сякаш бяха прокълнати. Ала маскираният протегна ръка и ги преброи една по една, като ги поставяше в две малки купчинки до мастилницата.

— Липсват четири дублона — рече той.

— Да. За сметка на неудобствата. И за това, че ме взехте за глупак.

Доминиканецът наруши неподвижността си с гневен жест.

— Вие сте предател и безотговорен човек — каза той, а гласът му трепеше от омраза. — С вашите ненавременни скрупули облагодетелствахте неприятелите на Бога и на Испания. Всичко това ще го изкупите, обещавам ви, с най-тежките мъки в ада; но преди това ще си платите прескъпо тук, на земята, с тленната си плът — думата „тленна“ придобиваше още по-тленно звучене от неговите студени и свити устни — ... Видели сте прекалено много, чули сте прекалено много, сгрешили сте прекалено много. Вашето съществуване, капитан Алатристе, вече не струва нищо. Вие сте труп, който по някаква странна случайност още стои прав.

Безучастен пред тази чудовищна заплаха, мъжът с маската полагаше прашец на хартията, за да изсуши мастилото. Сетне нави листа и прибра написаното. Докато правеше това, Алатристе отново мерна края на червения кръст на ордена Калатрава под широката черна дреха. Забеляза също, че прибира златните монети, без видими

признаци да си спомня, че част от тях бяха излезли от кесията на доминиканеца.

— Можете да си вървите — каза той на Алатристе, след като го погледна, сякаш току-що се бе сетил за неговото присъствие.

Капитанът го изгледа учуден.

— Свободен ли съм?

— Така е думата — намеси се отец Емилио Боканегра с усмивка, по-страшна от анатема. — Но на шията си носите тежестта на вашето предателство и нашето проклетие.

— Подобни тежести не пречат много. — Алатристе продължаваше да гледа с подозрение ту единия, ту другия. — Наистина ли мога да си вървя така, с добро?

— Това казахме. Гневът Господен ще ви открие навсякъде.

— Гневът Господен не ме притеснява тази нощ. Но ваши милости...

Маскираният и доминиканецът бяха станали прави.

— Ние приключихме — каза първият.

Алатристе се вглеждаше внимателно в лицата на събеседниците си. Свещникът хвърляше отдолу трептящи сенки по тях.

— Не ви вярвам — заключи той. — След като ме докарахте тук...

— Това — отсече мъжът с маската — вече си е ваша работа.

Двамата излязоха, като отнесоха свещника, а Диего Алатристе не пропусна да отбележи ужасния поглед, който доминиканецът му отправи от прага, преди да пхне ръце в широките ръкави на расото си и да изчезне подобно на призрак заедно с придружителя си. Капитанът понечи инстинктивно да сложи ръка на дръжката на шпагата, но тя не беше на кръста му.

— Къде е капанът, да му се не види?

Питаше се напусто, мерейки с дълги крачки празната стая. Отговор нямаше. Тогава се сети за ножа, който носеше в единия от ботушите си. Наведе се, за да го извади оттам и го сграбчи здраво, в очакване на палачите, които без съмнение всеки момент щяха да връхлетят отнякъде. Но никой не се появи. Всички си бяха отишли и той бе необяснимо сам, в стаята, осветена от сиянието на младата луна, чиито лъчи проникваха през прозореца.

Не зная колко време чаках отвън, слял се с тъмнината, неподвижен, зад каменния стълб на ъгъла. Прегръщах вързопа с плаща и оръжията на капитана, за да се стопля малко — бях тръгнал след колата на Мартин Салданя и агентите му само по панталони и елек — и така прекарах доста време, като стисках зъби, за да не тракат. Накрая, виждайки, че от къщата не излизаше никой — нито капитанът, нито някой друг, — започнах да се безпокоя. Не можех да повярвам, че Салданя би убил господаря ми, но в онзи град и по онова време всичко беше възможно. Мисълта сериозно ме разтревожи. Когато се вглеждах по-внимателно, ми се струваше, че през единия от прозорците се процежда светлина, сякаш вътре някой се движеше с лампа; но от моята позиция бе невъзможно да проверя дали наистина е така. Тъй че накрая реших да се приближа предпазливо и да хвърля един поглед.

Тъкмо се канех да тръгна на разузнаване, когато, поради едно от тези вдъхновения, на които понякога дължим живота си, долових движение малко по-далеч, във входа на една съседна къща. Беше само за миг, ала някаква сянка се беше раздвижила, сякаш нещо безжизнено внезапно бе оживяло. Сепнах се, сдържах нетърпението си и останах на място, без да изпускам от очи входа. След малко нещо се раздвижи отново и в този момент до мен достигна, от другия край на малкия площад, тихо подсвирване, подобно на сигнал; мелодийка, която звучеше горе-долу така: тирури-та-та. Щом я чух, кръвта във вените ми се смръзна.

Бяха най-малко двама — това установих, когато реших накрая да изследвам мрака, който се стелеше над Портата на Духовете. На единия, скрит в по-близкия вход, принадлежеше сянката, която бях видял да се движи в началото. Другият, който беше подсвирнал, се намираще по-далеч и покриваше ъгъла на площада, свършващ при оградата на кланицата. Площадът имаше три излаза, така че за кратко се заех да наблюдавам третия; а накрая, когато облаците се разкъсаха и откриха полумесеца, надвиснала в нощното небе, успях да различа на светлината му трети тъмен силует, дебнеш на този ъгъл.

Работата беше ясна и добиваше неприятен вид; но нямаше начин да извървя тридесетте крачки, дялящи ме от къщата, без да ме видят. Докато размишлявах върху това, разгърнах предпазливо вързопа с плаща и сложих на коленете си единия от пистолетите. Използването му бе забранено със заповед на нашия господар краля и знаех добре, че

ако ме хванеха блюстителите на реда, младите ми кости можеха да изгният в затвора, без невръстната ми възраст да послужи за извинение на деянието ми. Но ви давам честната си дума на баск, в онзи миг това ми беше все едно. Така че проверих пипнешком дали кремъкът е на мястото си и дръпнах назад, опитвайки се да заглуша изщракването с плаща, петлето на спусъка, за да бъде пистолетът готов за стрелба — много пъти бях виждал капитанът да прави така. После го пъхнах между жакета и ризата, заредих втория пистолет и останах с него в едната ръка, а другата сложих на шпагата. Плаща, най-сетне освободен от съдържанието си, наметнах на раменете си. Подготвен така, зачаках отново, без да помръдвам.

Не ми се наложи да чакам дълго. Под високия вход на къщата блесна светлина, сетне угасна и една малка карета се подаде от единия от ъглите на площадчето. Близко до този ъгъл изникна черен силует, приближи се към входа и размени набързо няколко думи с други две сенки, появили се току-що. После черният силует се върна на своя ъгъл, сенките се качиха в каретата и тя премина покрай мен, като почти ме докосна, преди да потъне в мрака — забелязах само тъмните фигури на мулетата и кочияша, кацнал злокобно на капрата.

Не ми беше до размисли върху тайнствената каляска. Тропотът от копитата на мулетата още не бе заглъхнал, когато от мястото, където дебнеше черният силует, се разнесе ново изсвирване, пак онова тирури-та-та, и някъде по-близко, от тъмнината, до мен долетя тих звън на шпага, изваждана бавно от ножницата — звук, който не можеш да объркаш с никой друг. Помолих се отчаяно на Бог да разнесе отново облаците, затулващи луната, и да ми позволи да виждам по-добре. Но едно мисли добичето, друго — стопанинът му. Нашият Създател сигурно беше зает с други дела, защото облаците не мръднаха от мястото си. Започнах да губя ума и дума, всичко се въртеше пред очите ми. Тъй че оставих плаща да се смъкне и станах прав, като се опитвах да се ориентирам по-добре в това, което се случваше. Тогава фигурата на капитан Алатристе се появи на входа.

Оттам нататък събитията се развиха с изключителна бързина. Сянката, която беше по-близо до мен, излезе от прикритието си и тръгна към Диего Алатристе почти едновременно с мен. Задържах дъха си, докато напредвах към фигурата на човека, който не подозираше присъствието ми. Една стъпка, две, три. В този миг Господ

пожела да прояви благосклонността си към мен и отмахна облака; и аз можах да различа добре, на оскъдната светлина на полумесеца, гърба на някакъв як мъж, който се приближаваше към капитана с гола шпага в ръка. С крайчеца на окото си видях как силуетите на двамина други се отделиха от ъглите на площадчето. Тогава, докато вдигах въоръжената си с пистолет десница, стиснал шпагата на капитана в лявата ръка, видях също, че Диего Алатристе беше спрял по средата на площада. В ръката му просветваше с метален блясък безполезният нож. Тогава направих още две крачки и дулото на пистолета ми почти опря в гърба на мъжа, който вървеше напред. Последният усети стъпките ми и се обърна рязко. Имах време да видя лицето му, когато натиснах спусъка, пистолетът гръмна и проблясъкът на изстрела освети лицето му, разкривено от учудване. Барутен грохот разтърси Портата на Духовете.

Другото се случи още по-бързо. Извиках или поне мисля, че го направих — донякъде, за да предупредя капитана за опасността, донякъде и поради ужасната болка от отката на оръжието, който почти изкълчи ръката ми. Ала капитанът беше достатъчно предизвестен от изстрела. Когато му подхвърлих шпагата над мъжа пред мен — или по-скоро над мястото, където беше стоял допреди миг мъжът пред мен, — той вече скачаше да я вземе, като внимаваше да не се нарани на острието, и я сграбчи, едва докоснала земята. Тогава луната отново се скри зад облак, аз хвърлих празния пистолет, извадих от елека другия, обърнах се към двете сенки, които тъкмо връхлитаха върху капитана, и се прицелих, стиснал с две ръце оръжието. Но ръцете ми толкова трепереха, че вторият изстрел бе даден напосоки и не улучи никого, а откатът ме просна по гръб на земята. Докато падах, ослепен от гърмежа, мярнах за секунда двамата мъже с ками и шпаги; и капитан Алатристе, който ги обсипваше с удари, сражавайки се като истински дявол.

Диего Алатристе ги беше видял да се приближават миг преди първия изстрел. Истината е, че едва излязъл на улицата, той вече очакваше нещо подобно, съзнавайки колко безсмислен ще бъде опитът да продаде скъпо кожата си с помощта на смешния касапски нож. Гърмежът на оръжието го смути толкова, колкото и останалите, и в

първия момент си помисли, че той е мишена на изстрела. Сетне чу вик, и без да разбира как, по дяволите, аз се оказвах в този късен час на това място, видя шпагата си да лети към него, сякаш падайки от небето. Грабна я за секунда, точно навреме, за да парира остриетата, които яростно го търсеха. Проблясъкът от втория изстрел вече му позволи да се ориентира в положението, след като куршумът прелетя бърснещо покрай ушите му, между нападателите му и него самия; така успя да заеме по-твърда позиция срещу тях. Установи, че единият го нападнаше отляво, а другият — отпред, почти под прав ъгъл, така че този, който беше пред него, действаше, за да го задържи в позицията му, докато вторият използваше случая, за да се опита да му нанесе смъртоносен удар с нож в лявата страна или в корема. Беше попадал в подобни ситуации и друг път. Не беше лесно да се биеш с един, като се пазиш от друг единствено с помощта на лявата ръка, въоръжена с къс нож. Тактиката му се състоеше в това да се върти рязко надясно и наляво, за да им предоставя по-малко пространство, макар че предпазливостта го караше да съсредоточава вниманието си повече наляво, отколкото надясно. Противниците продължаваха да го притискат с всяко движение, тъй че след дузина финтове и удари остриетата им вече описваха пълен кръг около него. Два странични удара с нож се плъзнаха по елека от биволска кожа. Звънтенето на толедските шпаги отекваше до най-отдалечените краища на площада, така че, ако мястото не беше така уединено, покрай този шум и моите pistolетни изстрели, прозорците на къщите щяха да се изпълнят с хора. Тогава съдбата — закрилица, която подава ръка на този, който се държи умно и смело, се притече на помощ на Диего Алатристе; сам Бог пожела един от неговите удари да проникне през плетеницата на дръжката до пръстите или китката на единия от съперниците му, а той, щом почувства, че е ранен, изруга и отстъпи две крачки. Докато той се съвземе, Алатристе, хванал шпагата с две ръце, бе нанесъл три мълниеносни удара на другия си противник, когото свирепата атака накара да изгуби почва под краката си и да отстъпи на свой ред. Това бе достатъчно, за да може капитанът да заеме отново спокойно позиция и когато раненият в ръката налетя пак, капитанът, прикривайки се с ножа в лявата си ръка, се хвърли докрай напред и заби педя желязо в гърдите му. Инерцията на мъжа свърши останалото,

той сам се наниза докрай на острието, простена „Господи“ и изпусна оръжието, което иззвънтя на земята зад гърба на капитана.

Вторият нападател, който вече приближаваше, се закова на място. Алатристе се дръпна назад, за да извади забитата в първия мъж шпага. Трупът се строполи като чувал, а капитанът се обърна срещу последния неприятел, опитвайки се да си поеме дъх. Облаците се бяха отдръпнали достатъчно и той позна на лунната светлина италианеца.

— Вече сме квит — каза капитанът насечено, поради запъхтяното си дишане.

— За мен е удоволствие — отвърна другият и ослепително бялата усмивка озари лицето му. Още не бяха свършили с приказките, когато той нанесе нисък и бърз удар, изненадващ като ухапване от змия. Капитанът, който беше опознал италианеца при нападението над двамата англичани и го очакваше, ловко избягна удара и парира с лявата си ръка. Острието на противника се хлъзна в празното пространство; но докато отстъпваше, усети пробождање с кама в горната част на дланта си. Като се надяваше, че италианецът не му е скъсал някое сухожилие, вдигна дясната си ръка с юмука нагоре и шпагата надолу, отклони със сухо звънтене шпагата на противника, който нанасяше втори удар, толкова внезапен и умел, колкото и първия. Италианецът отстъпи една крачка и двамата отново застанаха неподвижно едни срещу друг. Дишаха тежко. Умората започваше да надвива и двамата. Капитанът раздвижи пръстите на ранената си ръка и установи с облекчение, че те реагираха: сухожилията не бяха засегнати. Усещаше как горещата кръв се стича надолу по пръстите.

— Има ли начин да се оправи работата? — попита той.

Известно време другият не проговори. После поклати глава и отвърна:

— Не. Онази вечер бяхте прекалено безразсъден.

Глухият му глас прозвуча уморено и капитанът си помисли, че навярно му е омръзнало от всичко това, както и на него самия.

— Тогава?

— Тогава или аз ще взема вашата глава, или вие моята.

Настъпи ново мълчание. Другият помръдна леко, Алатристе — също, без да сваля гарда. Обърнаха се много бавно един към друг, като се следяха неотклонно с очи. Под елека от биволска кожа капитанът усещаше ризата си подгизнала от пот.

— Мога ли да узная името ви?

— Това няма връзка със случая.

— Криете го значи, като подлеците.

Прозвуча резкият смях на италианеца.

— Може би. Но съм жив подлец. А вие сте мъртъв, капитан Алатристе.

— Няма да е тази нощ.

Съперникът изглежда преценяваше ситуацията. Хвърли бегъл поглед към неподвижното тяло на другия наемник. После погледна натам, където лежах аз, все още по гръб, близо до третия наемник, който помръдваше едва-едва на земята. Трябва да бе лошо ранен, защото го чувахме да стене глухо и да моли за изповедник.

— Не — заключи италианецът. — Като че ли имате право. Тази вечер не ме устройва.

Каза това и се обърна, сякаш си тръгваше — и със същото движение извади светкавично с лявата си ръка камата, беше я хванал за острието и я метна бързо и точно към капитана, който я избегна по чудо.

— Кучи син — процеди през зъби Алатристе.

— Вървете по дяволите! — отговори другият. — Нали не очаквахте, че ще ви искам позволение.

Сетне отново останаха неподвижни за кратко, взирайки се внимателно един в друг. Накрая италианецът помръдна едва доловимо, Алатристе отвърна с друго движение, и веднага вдигнаха благоразумно шпагите, докоснаха ги със слаб металически звън, и се впуснаха в нова схватка.

— Дяволите да го вземат — въздъхна накрая хрипливо италианецът — лошото не идва само.

Сетне започна да отстъпва, без да откъсва очи от лицето на капитана. Отдалечаваше се много бавно, като държеше оръжието вдигнато. Едва накрая, почти на ъгъла, се осмели да обърне гръб.

— Между другото — каза той, когато вече почти се бе изгубил в мрака. — Името ми е Гуалтерио Малатеста, чухте ли?... И съм от Палермо. Искам да запомните добре това име, за да знаете кой съм, когато ви убия!

Мъжът, който бе ранен зле от пистолетния изстрел, продължаваше да моли за изповедник. Имаше голяма рана на рамото. Костта на счупената ключица се подаваше натрошена през разкъсаната кожа. Малко му оставаше, преди да отиде при господаря си, Сатаната. Диего Алатристе му хвърли бърз, равнодушен поглед, претърси вътрешния му джоб, както беше направил и с мъртвеца, после дойде и коленичи до мен. Не благодари, не каза нищо от онова, което се предполага, че някой би трябвало да каже, когато тринадесетгодишно момче му спаси живота. Само попита дали съм добре; а когато му отговорих с „да“, сложи шпагата си под мишница и като ме обгърна с другата ръка през раменете, ми помогна да стана. При това движение мустаците му докоснаха за миг лицето ми и видях, че очите му, поясни от всякога на лунната светлина, се взираха странно в мен, сякаш ме виждаха за първи път.

Умирацията простена отново и пак замоли за свещеник, комуто да се изповяда. Капитанът се обърна за миг и го видях, че размишлява.

— Върви до „Сан Андрес“ — рече той накрая — и потърси свещеник за този нещастник.

Погледнах го нерешително. Стори ми се, че чета по лицето му тъга и горчивина.

— Казва се Ордоньес — додаде той. — Познавам го от Фландрия.

Сетне вдигна от земята пистолетите и тръгна. Преди да изпълня заповедта му, отидох до стълба на ъгъла да потърся плаща, а после хукнах след него и му го дадох. Метна го през рамо и вдигна ръка, като докосна леко бузата ми — жест на обич, несвойствен за него. И отново ме загледа както преди, когато беше попитал дали съм добре. А аз, едновременно смутен и горд, усетих как по лицето ми се търкулва една капка кръв от ранената му длан.

IX. ПАРАДНОТО СТЬЛБИЩЕ НА „САН ФЕЛИПЕ“

След онази тежка нощ последваха няколко спокойни дни. Но тъй като Диего Алатристе продължаваше да упорства и не напускате града, нито дори имаше желание да се крие, живеехме непрекъснато нащрек, сякаш се намирахме на бойното поле. Да останеш жив, открий през онези дни, е много по-изнурително, отколкото да се оставиш да умреш, и изисква постоянно напрежение на петте ти сетива. Капитанът спеше повече през деня, отколкото през нощта, а при най-малкия шум — когато котка претичаше по покрива или проскърцаше някое стъпало на дървената стълба, аз се събуждах в леглото си и го виждах, надигнал се по риза в своето легло, с бискайската кама или пистолета в ръка. След премеждието при Портата на Духовете беше опитал да ме изпрати за известно време при майка ми, или в дома на някой приятел, но аз заявих, че нямам намерение да напускам полесражението, че неговата съдба е и моя съдба и че ако съм бил способен да стрелям два пъти, то ще мога още двадесет, ако се наложеше. Състояние на духа, което подчертах, изразявайки твърдото си решение да избягам, където и да ме пратеше. Не мога да преценя дали решението ми предизвика уважението на Алатристе или не, вече казах, че не беше човек, склонен да дава воля на чувствата си. Ала поне успях да го накарам да свие рамене и да не повдига повече въпроса. Разбира се, на другия ден намерих на възглавницата си една добра кама, току-що купена от улицата на Оръжейниците: с дръжка, инкрустирана със злато и сребро, с добре закалено стоманено острие, дълго една педя, тънко и заточено от двете страни. Една кама от онези, които нашите дядовци наричали *милосърдни*, защото с тях обикновено довършвали, намушквайки през процепите на бронята или на шлема, падналите на земята рицари по време на битка. Това хладно оръжие беше първото в живота ми; и го пазих с много любов в продължение на двадесет години, до деня,

когато се наложи да го оставя забито в пролуката между частите на бронята на един французин при Рокроа. Което, разбира се, не е лош край за една добра кама като тази.

Докато ние спяхме с полуотворени очи и се пазехме и от собствените си сенки, Мадрид кипеше от празненства по случай пристигането на Уелския принц — събитие, което вече беше официално обявено. Последваха дни на конни шествия, тържествени вечери в Кралския дворец, банкети, приеми, балове с маски и една фиеста с бикове на Пласа Майор, която съм запомнил като едно от най-бляскавите представления от този род през времето, когато в Мадрид управляваше австрийската династия^[1]. Участваха най-смелите благородници в кралския двор — сред тях и нашият млад крал, — които промушваха с копия бикове от Харамата в един парад на внушителни осанки и храброст. Боят с бикове беше, а продължава да бъде и днес, любимото забавление не само на жителите на Мадрид, но и на много други места в Испания; дори самият крал и нашата прекрасна кралица Исабел, макар дъщеря на великия Анри IV, беарнеца^[2] и като такава французайка, изглеждаха много запалени почитатели. Моят господар, Четвъртият Фелипе, както е известно, беше изкусен ездач и добър стрелец, поклонник на лова и конете — веднъж загуби кон, убивайки само за един ден три глигана със собствените си ръце, — така го обезсмърти и дон Диего Веласкес, а в стихове го сториха много автори и поети като Лопе, дон Франсиско де Кеведо или дон Педро Калдерон де ла Барка в онази прословута своя комедия „Панделката и цветето“.

*Дали ще мога да създам
за коня несравним поема,
На който със осанка горда,
Ботуши дълги, шпори звънки,
С надиплен плащ и поглед зорък,
В ръката със юздите тънки,
Той прекоси навред града
Редом с кралициното стреме.*

Вече споменах някъде, че на своите осемнадесет или двадесет години нашият добър крал беше, и продължи дълго време да бъде, симпатичен, поклонник на женската красота, мъжествен и обичан от народа, този добър и нещастен испански народ, който винаги е смятал кралете си за най-справедливите и великодушните на земята, дори когато могъществото им залязваше, въпреки краткото, но пагубно властване на предишния крал дон Фелипе III — марионетка в ръцете на един некомпетентен и продажен фаворит. Обичаха и сега нашия млад монарх — истински благородник, но безхарактерен и неспособен в държавните дела, той бе предал правото да успява или да греши — а второто се случваше много по-често, отколкото първото, — на граф Оливарес, който по-късно стана и херцог. Много се е променил оттогава испанският народ, или това, което е останало от него. Гордостта и възхищението от кралете бяха последвани от презрение; ентузиазмът — от язвителна критика, бляновете за величие — от най-дълбоко разочарование и всеобщ песимизъм. Спомням си добре, мисля, че се случи по време на бикоборската фиеста в чест на Уелския принц или някоя от следващите, как едно от животните поради свирепостта си не мажеше да бъде обезсилено и убито и никой не се осмеляваше да го приближи, дори испанските, бургундските и немските гвардейци, патрулиращи наоколо. Тогава, от балкона на Каса де ла Панадерия^[3] нашият крал дон Фелипе, с най-спокоен вид, помоли един от гвардейците да му даде своя арюебуз и без да губи кралското си достолепие, без лицето му да трепва в каквато и да било гримаса, грабна решително оръжието, слезе на арената, нагласи с елегантен жест плаща, помоли не принудено за шапката си и така се прицели, че изстрелът и смъртта на бика се сляха в едно. Въодушевлението на публиката избликна в аплодисменти и възгласи и в продължение на месеци се говори за тази случка — както в проза, така и в стихове: Калдерон, Уртадо де Мендоса, Аларкон, Велес де Гевара, Рохас, Сааведра Фахардо, самият дон Франсиско де Кеведо и всички придворни, които смогнаха да топят пера в мастилото, призоваха музиките си, за да обезсмъртят подвига и да възхвалят монарха, сравнявайки го ту с Юпитер, поразяващ звяра със светкавица, ту с Тезей, убиващ Минотавъра. Спомням си, че похвалният сонет на дон Франсиско започваше с думите:

*Щом на Европа похитителя
със смърт ти порази,
Каква ли власт те чака,
о, кралю иберийски...*

И дори големият Лопе написа следните редове, с които се обръщаше към рогатото животно, убито от кралската ръка:

*Щастлива и сурова бе твоята съдба —
Лишен от разум, ти честта на своята гибел
така и не съзна.*

И това при положение че Лопе по онова време нямаше нужда да прави вятър никому. Виждате ли, ваши милости, как стоят нещата, какво представляваме в Испания, как тук винаги се е злоупотребявало с добрите хорица и колко лесно бе да бъдат спечелени те в порива на великодушието им, да бъдат тласнати към пропастта от лошотия или невежество, когато винаги сме заслужавали по-добра участ. Ако Фелипе IV беше повел старите, славни легиони и беше възвърнал Холандия, ако бе победил Луи XIII, краля на Франция и Ришельо, неговия първи министър, ако бе прочистил Атлантика от пирати и Средиземно море от турци, ако бе нахлул в Англия, издигнал кръста на Сан Андрес на Лондонската Кула и на Главната порта, нямаше да събуди у поданиците си такова въодушевление, както с факта, че уби бик със собствените си ръце, благодарение на личните си умения... Колко различен бе тогава от онзи, другия Фелипе Четвърти, когото трябваше да ескортирам лично тридесет години по-късно — беше овдовял, погребал синове, а останалите живи бяха болнави или дегенерати. Колко унил кортеж съпровождах тогава през една заглъхнала Испания, опустошена от войните, глада и нищетата, колко неуверено звучаха редките поздравителни възгласи на малцината оцелели окаяни селяци, скупчени край пътя! В траур, остарял, с оклюмала глава, кралят бе поел към границата на Бидасоа, за да преглътне унижението да даде дъщеря си за жена на един френски крал и да подпише по този начин смъртния акт на онази клета

Испания, която доведе до крах, като пропиля златото и среброто на Америка за безсмислени тържества, за обогатяване на висшите чиновници, духовниците, аристокрацията и корумпираните фаворити, и успя да осее с гробове на храбри мъже бойните полета на половин Европа.

Но няма никаква полза да изпреварваме годините и събитията. Времето, за което разказвам, е още далеч от толкова гибелното ни бъдеще. По онова време Мадрид още беше столицата на двете Испании и на света. Онези дни, също както и последвалите ги седмици и месеци, докато трая годежът на нашата инфанта с принца на Уелс, и за двора, и за града бяха изпълнени с тържества от всякакъв род. Съзвездие от най-красивите дами и най-галантните кавалери грееше редом с кралското семейство и техния знатен гост, когато преминаваха с карети по улица „Майор“ и Прадо, или по време на изисканите разходки из градините на Двореца, фонтана Дел Асеро и боровата гора на Каса дел Кампо. Разбира се, между годениците се съблюдаваха извънредно строгите правила на етикета и приличието — те не оставаха сами нито за секунда — за отчаяние на пламенния младеж винаги бяха надзиравани от тълпа икономи и компаньонки. Чужди на мълчаливата дипломатическа битка, която течеше из канцелариите — за или против тази стъпка, благородничеството и народът на Мадрид си съперничеха в почестите, отдавани на английския престолонаследник и на неговите сънародници, които се бяха насъбрали постепенно в двора. По улиците и площадите на града се говореше, че инфантата примирала от желание да се научи да говори на английски; и че дори самият Чарлз учел с теолози католическата доктрина, с цел да прегърне истинската вяра. Последното нямаше нищо общо с действителността, както се установи по-късно. Но в онзи миг, в тази атмосфера на добра воля, подобни слухове, в добавка към благородната осанка, вежливостта и привлекателният външен вид на младия кандидат за ръката на инфантата, увеличиха популярността му. Именно благодарение на това по-късно щяха да бъдат извинени безочието и капризите на Бъкингам. Колкото повече печелеше доверието на суверена си — наскоро беше удостоен от крал Джеймс с титлата херцог, Бъкингам, съзнавайки, подобно на Чарлз, че работата с женитбата е трудна и ще се проточи, започна да проявява антипатично

поведение на млад фаворит, самовлюбен, лекомислен и арогантен. Особено последната му черта го правеше трудно поносим за сериозните испански благородници, и то по три точки, считани по онова време за свещени: протокол, религия и жени. Докъде ли нямаше да стигне Бъкингам в предизвикателното си поведение, ако гостоприемството и доброто възпитание на нашите благородници не го спасяваха. Неведнъж едва не се стигна дотам в лицето на англичанина да не бъде запратена някоя ръкавица — в отговор на негова безогледна постъпка, за да се разреши въпроса по подходящия начин, със секунданти и шпага, в късна доба, на Прадо де лос Херонимос или при Пуерта де ла Вега. Колкото до херцог Де Оливарес, неговите отношения с Бъкингам се влошаваха все повече след първите дни на задължителна политическа учтивост. По-късно, когато годежът се разпадна, това доведе до пагубни последици за интересите на Испания. Сега, след толкова години, понякога си задавам въпроса дали нямаше да е по-добре, ако Диего Алатристе беше надупчил кожата на англичанина в онази нощ, въпреки скрупулите си, независимо колко храбър се беше показал проклетият еретик. Ала кой знае. Така или иначе, сметките ни с оня приятел, Вилиърз, се уредиха по-късно в собствената му страна; когато един офицер пуритан, Фелтън, според слуховете подтикнат от милейди Уинтър, му свети маслото, като го наръга в карантите повече пъти, отколкото молитви има в требника.

Както и да е. Тези подробности изобилстват в анализите на епохата. Към тях препращам читателя, заинтересован от тези събития, защото те нямат пряка връзка с нишката на нашата история. Само ще кажа, че що се отнася до капитан Алатристе и мен, ние нито участвахме в дворцовите празненства, за които и не бяхме удостоени с покана, но няхмахме и най-малко желание за това, дори някой да го беше направил. Дните след премеждието при Портата на Духовете преминаха, както вече казах, без изненади, несъмнено, защото тези, които дърпаха конците, бяха твърде заети с непрестанните публични изяви на Чарлз, за да се занимават с незначителни неща — като казвам незначителни неща, имам предвид нас. Но ние съзнавахме, че рано или късно, сметката за плащане щеше да пристигне и тя нямаше да е малка. В края на краищата, дори когато не грее слънце, сянката винаги си е на мястото, съшита за нозете на човека. И никой не може да избяга от собствената си сянка.

Споменах преди за местата за обмен на дворцови клюки — там се срещаха безделниците, това бяха средища на всякакъв вид новини, сплетни и мълви, носещи се из Мадрид. Имаше три такива основни точки — „Сан Фелипе“, „Лосас де Паласио“ и „Репресентантес“. От тези три места стълбите на „Сан Фелипе“, църквата на августинския орден, между улиците „Кореос“, „Майор“ и „Еспартерос“, беше най-посещаваното. Парадните стълби водеха към входа на църквата и поради разликата във височината с улица „Майор“ се оказваха над нея, така че отдолу се побираха редица малки дюкянчета, където се продаваха играчки, китари и всякакви дреболии, а отгоре имаше широка открита тераса, покрита с каменни плочи, нещо като висок пасаж, опасан с перила. От тази своеобразна ложа можеше да се наблюдават минаващите хора и карети, както и хората, които се разхождаха и бърбореха ту в една, ту в друга групичка. „Сан Фелипе“ беше най-оживеното, шумно и популярно място в Мадрид; близостта му със сградата на Кралските пощенски служби, където се получаваха писмата и известията от останалата част на Испания и от целия свят, както и обстоятелството, че се извисяваше над основната градска артерия, го превръщаха в средище, където се смесваха представители на всички обществени кръгове. Тук се кръстосваха мнения и мълви, перчеха се войниците, клюкарстваха духовниците, крадяха кесии джебчиите и вадеха на показ остроумието си поетите. Лопе, дон Франсиско де Кеведо, мексиканецът Аларкон и много други посещаваха това място. Всяка новина, слух, измама, хвърлена там, се търкулваше като топка и се множеше хиляди пъти. Нищо не убягваше от езиците на всезнайковците, одумващи всекиго — от краля до последния негов поданик. Много години по-късно Агустин Морето^[4] имаше предвид това място, когато в една от своите комедии накара един селяк да каже на един напет военен:

— Оттук да се откъснете нима не може?
— Приятелю, та всички свои тук пристигат.
Тук сякаш омагьосва ме земята,
Че нийде по света аз почва не намерих

По-благотворна за лъжата.

И дори великият Мигел де Сервантес, дано му дари Бог вечен покой в царството небесно, написа в своето „Пътуване в Парнас“:

*С пасажа „Сан Фелипе“ се прощавам —
Как бием турците и кучетата как вървят
Тук като че по вестник научавам.*

Цитирам всичко това пред ваши милости, за да разберете до каква степен беше прочуто мястото. Там се обсъждаха въпроси, свързани с Фландрия, Италия, Индиите, и то със сериозност, подобаваща на Съвета на Кастилия, повтаряха се вицове и епиграми, бърборковците хвърляха кал по честта на дамите, актрисите и съпрузите рогоносци, отправяха се злостни шеги по адрес на граф Де Оливарес, разказваха се шепнешком любовните авантюри на краля... Това бе в крайна сметка едно изключително приятно и бликащо от настроение място, извор на остроумия, новости и злословия, събрание, което се свикваше всяка сутрин около единадесет часа. Сетне звънът на църковната камбана, която биеше един час по-късно за обедната молитва, караше тълпата да сваля шапки и да се разпръсва, като оставя полето на разположение на просяците, бедните студенти, леките жени и дрипльовците, които чакаха там за рядката супа на монасите августинци. Парадните стълби се оживяваха отново следобед в часа, обичаен за разходки с каляска по улица „Майор“. Тогава оттам можеше да се наблюдава как преминават дамите в каретите, както и други жени, които можеха по погрешка да минат за дами, а също и обитателките на близките публични домове — между другото, едно от най-прочутите подобни заведения се намираще точно на другия край на улицата — и всички те бяха повод за разговори, ухажвания и закачки. Това продължаваше, докато се разнесе камбанният звън за вечерня. Тогава, след молитва, с шапки в ръка, всички отново се разотиваха до следващия ден — всеки в своя дом, а Бог над дома на всекиго.

Споменах по-горе, че дон Франсиско де Кеведо ходеше често пред „Сан Фелипе“; и в много от разходките си беше придружаван от приятелите си бакалавъра Калкас, Хуан Викуня и капитан Алатристе. Привързаността му към моя господар си имаше, между другото, и практическо измерение: поетът винаги бе замесен в свади — заради изневери и за непристойни шеги с някои от своите колеги и съперници, нещо твърде обичайно за онази епоха, а всъщност и за всички епохи в тази наша страна на предателства, лукавства и завист, където думата поразява и убива също толкова, ако не и повече, от шпагата. Някои, като Луис де Гонгора или Хуан Руис де Аларкон, биваха заклеявани и не само в писмена форма. Случваше се например, Гонгора да каже за дон Франсиско де Кеведо следното:

*За вдъхновение таз муза се задъхва —
Но затова пък често и умело
Ръка и в джоба, и във лирата ми пъхва.*

На следващия ден дон Франсиско контраатакуваше с тежката си артилерия:

*Поклонник той е на порока и разврата
За него песен на сирена е пръдната,
Да, Гонгора в културата е задник,
За всеки содомит е радост тоз досадник.*

Или се развихряше в онези стихове, толкова известни със своята злъч, които прекосяваха града от единия до другия край, правейки Гонгора на пух и прах:

*Дори рода му да не гледаме, е ясно,
че чистотата не зачита ежечасно.
Във мръсотия тъне, а отвори ли уста
То тутакси посипват се лайна.*

С подобни прелестни слова непримиримият дон Франсиско обсипваше и горкия Руис де Аларкон, чийто недъг — гърбица или дръзка гърбина — му харесваше да подчертава с безжалостна находчивост:

*Кой скрофулите взема за украса
И кичи се със тях навред?
За нашия Гърбушко те това са —
И носи ги отзад, а и отпред.*

Подобни стихове се повтаряха уж като анонимни; но всички прекрасно знаеха чие бе злонамереното перо, изпод което излизаха. Разбира се, другите не му оставаха длъжни; и сонетите и децимите се сипеха на провала, а четенето им на публични места помагаше на дон Франсиско да си наточи перото, да го натопи в най-разяждаща жлъч, и да атакува и контраатакува — тези събития бяха едно неразривно цяло. И ако не ставаше дума за Гонгора или Аларкон, обектът можеше да е, който и да било; защото в дните, в които поетът се събуждаше особено ожесточен, той обстрелваше с глуми всичко, що мернеше:

*Безспорно, рогоносец добродушен
От огледалото те гледа натъжен —
Чеши се със рогата, щом си тъй послушен
Но в кал да не потънеш някой ден.*

И разни подобни неща. Тъй че, макар самият той да бе смел и ловък с шпагата, присъствието на Диего Алатристе при разходките му сред евентуалните съперници винаги вдъхваше допълнителна увереност на мрачния поет. Именно героят на цитираните по-горе стихове — или някой, който се счете за литературен герой, защото в Мадрид по онова време рогоносци с лопата да ги ринеш, — дойде заедно със своя секундант да иска обяснения при стълбите на „Сан Фелипе“, в една утрин, когато дон Франсиско се разхождаше там заедно с капитан Алатристе. Въпросът се разреши още след падането

на нощта с някой и друг удар на шпага зад оградата на парка „Реколетос“, и то по такъв начин, че както предполагаемият рогоносец, така и приятелят му, след като излекуваха получените прободни рани, се посветиха на четенето на проза и не погледнаха нито един сонет до края на живота си.

* * *

Онази сутрин при парадното стълбище на „Сан Фелипе“ основната тема на разговор бяха Уелският принц и инфантата; но дворцовите клюки се редуваха с новини от войната, подхваната наново във Фландрия. Спомням си, че грееше слънце, небето над покривите на близките къщи беше много синьо и много чисто, а любимото средище на клюки гъмжеше от народ. Капитан Алатристе, който продължаваше да се появява публично без видим страх от последиците — превързаната ръка след нощта при Портата на Духовете беше извън опасност, — носеше гамаша, сиви дълги чорапи и тъмна връхна дреха, закопчана до врата; и въпреки че сутринта беше приятна, той беше наметнал на раменете си плаща, за да прикрие дръжката на пистолета, запасан отзад на колана, до камата и шпагата. Обратно на мнозина ветерани от онова време, Диего Алатристе нямаше никаква слабост към пъстрите дрехи и труфила и единственото цветно петно в облеклото му беше червеното перо, красящо панделката на широкополата му шапка. Дори така видът му контрастираше с мрачната строгост на черния костюм, избран от дон Франсиско де Кеведо, нарушавана единствено от кръста на Сантяго, извезан на гърдите, под късия плащ, също черен, който наричахме късовейка. Бяха ми позволили да ги придружа, понеже точно бях привършил с едни техни поръчки в пощата, а останалата част от компанията се състоеше от бакалавъра Калсас, Викуня, преподобния Перес и неколцина познати, които беседваха, облежнати на перилата на стълбите, оглеждайки минувачите по улица „Майор“. Обсъждаше се последната проява на безочливост от страна на Бъкингам, за когото се казваше, като цитираха най-достоверен източник, че дръзвал да ухажва съпругата на граф Де Оливарес.

— Вероломен Албион! — заявяваше бакалавърът Калсас, който не понасяше англичаните откакто преди години, връщайки се от Индиите за малко не бил пленен от Уолтър Рали^[5], капитан на каперския кораб, който нападнал нашия, свалил една от мачтите и убил петнадесет човека.

— Твърда ръка — настояваше Викуня, свил единствения останал му юмрук. — Тия еретици разбират само от твърда ръка... Ето как се отблагодаряват за гостоприемството на нашия господар краля!

Другите членове на компанията се съгласяваха с половин уста. Сред тях имаше двама предполагаеми ветерани с пищни мустаци, които не бяха чули и един пушечен изстрел през живота си, двама-трима безделници, един студент от Саламанка с извехтял плащ, висок, с изпито лице, на име Мануел де Парадас, един млад художник, наскоро пристигнал в двора и препоръчан на дон Франсиско от приятеля му Хуан де Фонсека, и един кърпач обуцар от улица „Монтера“ на име Табарка, известен като шеф на така наречените „мускетари“^[6]: тези хора бяха постоянно присъствие на театралните спектакли, гледаха комедиите прави, аплодираха или освиркваха и по този начин предрешаваха успеха или провала им. Макар с обикновен произход и малообразован, въпросният Табарка се оказваше сериозен и страшен мъж, както се подразбираше, потомствен християнин и разорен идалго — каквито впрочем претендираха да бъдат всички, — и беше, поради влиянието си сред простолюдието в публиката, ласкан от авторите, търсещи известност в двора, и дори от някои, които вече я бяха получили.

— Така или иначе — намесваше се Калсас с цинично намигване, — казват, че благоверната на фаворита не се мръщи особено, когато ѝ досаждат. А и Бъкингам е хубаво момче.

Преподобният Перес се възмущаваше:

— За Бога, господине! Въздържайте се, ваша милост. Познавам изповедника ѝ и мога да ви уверя, че доня Инес де Сунига е много благочестива дама, истинска светица.

— Все светици пресвети — отвърна Калсас безсрамно, — пък на краля все номер му се крои.

Смееше се ехидно и злостно, като гледаше как свещеникът се кръстеше и плахо се озърташе крадешком. На свой ред капитан Алатристе му отправяше яростни укорителни погледи, че говори така

разпуснато в мое присъствие, а младият художник, севилец на двадесет и три или двадесет и четири години, с подчертан акцент, казваше се Диего де Силва, наблюдаваше едните и другите и сякаш се питаше къде се е озовал.

— С позволение на ваши милости — подхвана той срамежливо, като вдигна показалец, изцапан с маслена боя.

Но никой не му обърна особено внимание. Въпреки препоръката на приятеля му Фонсека, дон Франсиско де Кеведо не забравяше, че младият художник, едва-що пристигнал в Мадрид, беше направил портрет на Луис де Гонгора, и въпреки че нямаше нищо против младежа, опитваше се да го накара да изкупи този грях с неколкодневно презрително отношение. Независимо от това, много скоро дон Франсиско и младият севилец станаха неразделни и най-добрият запазен портрет на поета е именно този, който му направи по-късно точно същият младеж. С времето той стана голям приятел на Диего Алатристе и на мен самия, но тогава вече беше по-известен с фамилното име на майка си: Веласкес.

Както и да е. Разказвах ви, че след неуспешния опит на художника да се включи в разговора, някой спомена нещо за Палатината и всички се впуснаха в разгорещен спор относно испанската политика в Централна Европа. Обущарят Табарка заби терцата си от пики с върховен апломб, изказвайки категоричното си мнение за граф Максимилиан Баварски, Палатинския принц-електор и Папата в Рим, за които било доказано, че са сключили тайно споразумение помежду си. Успя да вметне една от прословутите си забележки, подчертавайки, че разполага с пресни новини по въпроса, осигуряваше му ги неговият зет, който бе на служба в Двореца. Но разговорът се прекъсна, защото изведнъж всички, с изключение на преподобния, се надвесиха над парапета, за да поздравят някакви дами в открита каляска, разположили се сред фусты, брокат и подпльнки, на път към бижутерските магазини при Пуерта де Гуадалахара. Бяха „млади кобилки“, което ще рече скъпи проститутки. Но в Испания по времето на Австрийската династия дори леките жени си придаваха важност.

После всички се скупчиха отново, склонили глави един към друг и разговорът продължи. Дон Франсиско де Кеведо, който не следеше клюките с особено внимание, се приближи към Диего Алатристе и му

посочи с брадичка двамина мъже, които стояха на известно разстояние от тях сред тълпата.

— Вас ли следят, капитане? — попита той тихо, давайки си вид, че говори за нещо друго. — Или преследват мен?

Алатристе хвърли дискретен поглед към двойката. Приличаха на агенти или на наемници. Щом усетиха, че са забелязани, се обърнаха полека гърбом към тях, опитвайки се да се държат естествено.

— Бих казал, че следят мен, дон Франсиско. Но с ваша милост и вашите стихове човек никога не може да бъде сигурен.

Поетът погледна господаря ми със свъсени вежди.

— Да предположим, че става дума за вас. Сериозно ли е?

— Би могло да бъде.

— Да му се не види. В такъв случай не остава нищо друго, освен да се бием... Имате ли нужда от помощ?

— Не, засега — капитанът гледаше наемните фехтувачи с леко притворени клепачи, сякаш се стараеше да съхрани лицата им в паметта си. — Пък и достатъчно ядове си имате вече, ваша милост, за да ви обременявам с моите.

Дон Франсиско замълча за миг. Сетне засука мустак и като нагласи очилата си, отправи открито към двамата непознати решителен и гневен поглед.

— Във всеки случай — заключи той, — ако има схватка, ще бъдем двама срещу двама. Можете да разчитате на мен.

— Зная — каза Алатристе.

— Няма какво да се колебаем, по-добре е да нападаме — поетът постави ръка на дръжката на шпагата, която се показваше изпод сетрето му. — Дълга ви това и много повече. А пък и не съм точно ученик на Пачеко.

Капитанът отвърна на лукавата му усмивка. Луис Пачеко де Нарваес беше най-цененият учител по фехтовка в Мадрид, беше обучавал дори нашия господар краля. Беше написал няколко труда за фехтовалните умения. Веднъж, когато и двамата се намираха в дома на управителя на областта Кастилия, между него и дон Франсиско де Кеведо беше възникнал спор относно някои въпроси и заключения; в резултат грабнаха шпагите, за да направят приятелска демонстрация, но още при първото нападение дон Франсиско удари учителя Пачеко по главата и събори шапката му. Оттогава между двамата

съществувахе смъртна вражда: единият беше подал жалба срещу другия пред съда на Инквизицията, а другият беше изобразил първия с безпощадна острота в романа „Животът на шмекера Паблос“; романът, макар и публикуван две-три години по-късно, вече се разпространяваше в ръкописни копия из цял Мадрид.

— Ето го и Лопе — каза някой.

Всички свалиха шапки, когато се появи Лопе, великият Феликс Лопе де Вега Карпио. Вървеше бавно и приемаше поздравите на хората, които се отдръпваха, за да му сторят път. Спря за малко, за да поговори с дон Франсиско де Кеведо, а последният го поздрави за комедията, която щеше да бъде представена на следващия ден в двора на улица „Принсипе“: театрално събитие, на което Диего Алатристе беше обещал да ме заведе и на каквото щях да присъствам за първи път в живота си. После дон Франсиско му представи няколко души от обкръжението си:

— Капитан дон Диего Алатристе-и-Тенорио... Вече познавате негова милост Хуан Викуня... Диего Силва... Малкият е Иниго Балбоа, син на наш воин, загинал във Фландрия.

Когато чу последното, Лопе ме докосна за миг по главата в спонтанен жест на благосклонност. Виждах го за първи път, макар че по-късно щях да имам и други случаи; и винаги ще си спомням неговата осанка на шестдесетгодишен достолепен мъж, гордата му фигура, облечена в черно, слабото му лице с късо подстригана, почти бяла коса, сивите мустаци и сърдечната усмивка, малко разсеяна, сякаш уморена, с която ни дари, преди да продължи пътя си, сподирен от всякакви прояви на уважение.

— Не забравяй този човек, нито този ден — каза ми капитанът, потупвайки ме ласкаво на същото място, където ме беше докоснал Лопе.

Никога не го забравих. Дори и днес, толкова години след това, вдигам ръката към главата си и усещам там досега на топлите пръсти на Феникса на Остроумието. Него вече го няма, както ги няма и дон Франсиско де Кеведо, и Веласкес, и капитан Алатристе. Няма го и тъжното и величаво време, което опознах тогава. Затова пък остана съхранена — в библиотеките, в книгите, в живописните платна, в църквите, в дворците, улиците и площадите — незаличимата следа, която тези мъже оставиха по своя земен път. Споменът за ръката на

Лопе ще изчезне с мен, когато умра, както и андалуският акцент на Диего де Силва, звънтенето на златните шпори на дон Франсиско, когато куцукаше, или спокойният светлозелен поглед на капитан Алатристе. Но отзвукът на неповторимия им живот ще продължава да ехти, докато съществува това особено място, средоточие на народи, езици, история, кръв и предадени мечти: тази вълшебна и трагична сцена, която наричаме Испания.

Не съм забравил и това, което се случи по-късно. Наближаваше часът за молитва, когато точно срещу дюкяните в подножието на „Сан Фелипе“ спря черна каляска, която аз добре познавах. Бях се облегал на парапета на стълбите, малко встрани, и слушах какво си говорят големите. А очите, чийто поглед срещнах там, втренчен в мен отдолу, сякаш отразяваха цвета на небето, отварящо се над главите ни и над кафявите покриви на Мадрид — и то до такава степен, че всичко около мен, освен този цвят, цветът на небето и на този поглед, изчезна от очите ми. Беше като сладка агония, озарена в синьо и слънчева светлина, от която бе невъзможно да се изтръгнеш. Когато някой ден ми дойде ред да умра — помислих си в този миг, — искам да умра така: потънал в този цвят. Тогава се откъснах от групата и заслизах бавно по стълбите, почти несъзнателно; като в плен на хипноза. В миг на просветление, подобен на проблясък на мълния сред моя унес, почувствах, докато слизах по стълбите на „Сан Фелипе“, че сякаш от хиляди левги разстояние ме следят тревожните очи на капитан Алатристе.

[1] Карлос I, внук на Исабел и Фернандо Католически, наследява не само трона на Испания, но и трона на Хабсбургите, като по този начин става император на Свещената Римска Империя и владее територии от Австрия до Холандия и от Испания до Американските колонии. Последният испански владетел от австрийската династия на Хабсбургите е Карлос II, който умира през 1700 г. — Б.р. ↑

[2] Анри Наварски (1553–1610 г.) впоследствие крал на Франция под името Анри IV, е роден в По, провинция Беарн. — Б.р. ↑

[3] Каса де ла Панадерия — Къщата с хлебарницата. — Б.пр. ↑

[4] Агустин Морето-и-Кавана (1618–1661 г.) — испански драматург, работил под силното влияние на Лопе де Вега и Тирсо де Молина. — Б.р. ↑

[5] Сър Уолтър Рали (1552–1618 г.) — Мореплавател, авантюрист и поет, един от фаворитите на кралица Елизабет I, участвал в експедиции до Новия свят и в битките между Испания и Англия за надмощие по море. Пръв внася картофите като култура в Европа. Губернатор на остров Джърси. Изпаднал в немилост по времето на Джеймс I е затворен в Тауър, където написва своята „История на света“. Обезглавен по обвинение в държавни измяна. — Б.р. ↑

[6] Мускетари — така били наричани правостоящите в театъра. — Б.пр. ↑

X.

ТЕАТЪРЪТ НА УЛИЦА „ПРИНСИПЕ“

Паднах в капана. Или за да бъда по-точен, един петминутен разговор бе достатъчен, за да ми го зложат. И днес, след толкова време, ми се ще да повярвам, че Анхелика де Алкесар е била само девойче, манипулирано от възрастните; ала дори и след като я познах така, както по-късно го направих, не мога да съм сигурен. Винаги, до смъртта ѝ, долавях у нея нещо, което не се учи от никого: една студена и премерена злоба, която някои жени носят у себе си още от малки момиченца. Това е старо чувство, много старо, навярно отпреди векове. Да реша кои са наистина отговорни за всичко това вече е друг въпрос, чието обсъждане ще отнеме много време; а тук не е нито мястото, нито подходящият момент за това. Засега можем да кажем накратко, че Анхелика де Алкесар беше надарена в най-висша степен с оръжията, които Бог и природата даряват жената, за да се защити от глупостта и лошотията на мъжете.

На другия ден следобед, на път за театъра на „Принсипе“, нещо в спомена за лицето ѝ в рамката на прозорчето на черната каляска, под стълбите на „Сан Фелипе“, ме смущаваше — така, както сред привидно съвършено музикално изпълнение, долавяш несигурна или фалшива нота или движение. Бях се задоволил само да се приближа и да разменя с нея няколко думи, омаян от русите коси, падащи на букли и загадъчната ѝ усмивка. Тя не слезе от каретата, а придружителката ѝ отиде да купува нещо от дюкяните. Кочияшът пък си остана неподвижен до мулетата, никой не се опита да смути разговора ни — нещо, което би трябвало да ме накара да бъда нащрек. Анхелика де Алкесар ми благодари отново за помощта срещу момчетиите на улица „Толедо“, попита как вървят нещата с онзи капитан Батисте или Тристе, при когото служи, и се поинтересува за живота и плановете ми. Понадух се малко, признавам си. Онези толкова сини, широко отворени очи, чиято притежателка сякаш слушаше възторжено думите ми, ме въодушевяха да се разбърря повече от допустимото. Говорих за

Лопе, с когото преди малко се бях запознал на парадното стълбище, като за стар приятел. Споменах също за намерението ни да присъстваме с капитана на представлението на комедията „Севилският Аренал“, което щеше да се състои в открития театър на „Принсипе“ на следващия ден. Поговорихме още малко, попитах я за името ѝ и след кратък миг на прелестно колебание, докосвайки устни с малкото ветрило, тя ми го каза. „Анхелика идва от ангел“, отвърнах аз очарован. А тя ме изгледа закачливо, без да отрони дума, в продължение на един миг, толкова дълъг, че се почувствах пренесен пред дверите на Рая. После дойде придружителката ѝ, кочияшът внезапно ме забеляза, каляската се отдалечи, а аз останах като вцепенен сред минувачите. Имах чувството, че съм бил изтръгнат насила от някакви вълшебни селения. Едва през нощта, когато сънят бягаше от очите ми и аз мислех само за нея, и на другия ден, на път за театъра, ми направиха впечатление някои странни подробности от случката. Например това, че на никоя девойка от знатен произход не биха позволили да си бърбори с почти непознати момчета на сред улицата. В душата ми започна да се прокрадва чувството, че се движа по ръба на нещо опасно и непознато. Тогава си зададох въпроса дали това нямаше нещо общо със злополучните събития отпреди няколко дни. Така или иначе, всяка мисъл за връзка на този рус ангел с негодниците при Портата на Духовете изглеждаше налудничава. А от друга страна, перспективата да присъствам на комедията на Лопе лишаваше разсъдъка ми от яснота. Тъй, казват, Господ заслепява оногова, когото иска да погуби.

От монарха до последния селяк, всички жители на Испания по времето на Фелипе Четвърти бяха лудо влюбени в театъра. Комедиите се пишеха в три части и бяха изцяло в стихове, с различна метрика. Писателите, посветили се на театъра, бяха обичани и уважавани от хората, както видяхме от отношението към Лопе; а популярността на актьорите и актрисите беше безкрайна. Всяка премиера или нова постановка на известна пиеса събираше народа и придворните, и ги държеше в напрежение и захлас, в продължение почти на три часа — толкова траеше всяко представление. По онова време обикновено се играеше на дневна светлина, в следобедните часове, на открити места,

познати с името „коралес“. Имаше две такива в Мадрид: театърът на улица „Принсипе“, наричан още „Ла Пачека“, и този на улица „Крус“. Лопе обичаше неговите премиери да бъдат в последния, който беше и любим на нашия господар, краля — почитател на театъра като съпругата си, кралица доня Исабел Бурбонска. Любовта на нашия монарх към театъра се простираше и по-надалеч, и се ориентираше скришом към най-хубавите актриси от онова време. Такъв беше случаят с Мария Калдерон, Ла Калдерона, която дори го дари със син, вторият дон Хуан Австрийски.

Работата е там, че в онзи ден на „Принсипе“ се поставяше известната комедия на Лопе „Севилският Арена“ и хората я очакваха с огромно нетърпение. От много рано оживени групички се отправяха натам и по пладне в тясната уличка, където беше входът на „двора“, граничещ тогава с манастира „Санта Ана“, вече се бяха струпали първите тълпи. Когато пристигнахме с капитана, по пътя към нас се бяха присъединили Хуан Видуния и бакалавърът Калсас, също голям почитател на Лопе, а на самата улица „Принсипе“ към групата се присъедини дон Франсиско де Кеведо. Така отидохме до входа на открития театър, където движението вече бе затруднено поради навалищата. Тук имаше представители на всички прослойки — граждани и благородници: от знатни велможи в страничните сгради, чиито прозорци бяха отворени към откритото пространство в средата до обикновената публика, изпълваща страничните стълби и редовете от дървени пейки в двора, а също и галерията, където бе мястото на жените — двата пола бяха разделени в театралните „дворове“, също както в църквите. Тълпата изпълваше и свободната площ зад кланицата, запазена за правостоящите: прословутите „мускетари“, подвизаващи се там с духовния си водач, общаря Табарка; последният, когато се размина с нашата групичка, поздрави сериозно и тържествено, явно приел много присърце важността на ролята си. В два часа следобед улица „Принсипе“ и входовете към „двора“ представляваха гъмжило от търговци, занаятчии, пажове, студенти, духовници, писари, войници, лакеи, оръженосци и разбойници, които за случая бяха сложили плащовете, шпагите и камите си — те всички държаха да бъдат наричани „господа“ и бяха готови да спорят за всяко място, от което да следят представлението. Към тази атмосфера на глъч и омая се притуряха и жените, които изпълваха галерията с

шумолене на поли, наметала и ветрила, а там бяха обстрелвани от погледите на всички кавалери, които сучеха мустаци по прозорците на страничните сгради или долу в открития двор. Те също се караха за места и понякога се налагаше да се намеси управата, за да се възцари спокойствие в пространството, предвидено за тях. Накратко, разприте за заемане на места или влизане без предварително заплащане, споровете между наелия дадено помещение и друг, който му го оспорваше, бяха толкова чести, че се стигаше до вадене на оръжията заради едно „махни оттук тези пера“, и представленията трябваше да разчитат на присъствието на човек от кралския двор, подсилено от полицейски агенти. Дори високопоставените благородници не бяха чужди на такива спречквания: графовете Де Ферия и Риосеко, които си съперничеха за благосклонността на една актриса, се бяха наръгали с ножове по средата на една комедия под претекст, че се карали за някакви места. Правникът Луис Киньонес де Бенавенте от Толедо, стеснителен и почтен човек, с когото капитан Алатристе и аз се познавахме, описа в един от своите весели романи тази напрегната атмосфера, където често се кръстосваха шпаги:

*Във театъра още от входа
Юмруци и шпаги играят,
Да идват насам стана мода,
А да платят не желаят.*

Неповторим характер е нашият. Както някой щеше да напише по-късно, да се възправиш срещу опасността, да се сражаваш, да предизвикваш властта, да излагаш на риск живота и свободата си — това са все неща, които са се правили винаги и във всички краища на света от глад, амбиция, омраза, сластолюбие, чест или патриотизъм. Но да прибегваш до оръжие и да размахваш нож, за да гледаш едно театрално представление — това беше нещо специфично за онази Испания, управлявана от австрийците, в която за добро, което беше малко, или за лошо, което беше повече, изживях младостта си.

Пристигнахме, както казах, пред входа на театъра, като се стремяхме да избягваме просяците, преследващи всекиго за милостиня. Разбира се, половината се преструваха на слепци, куци,

едноръки и сакати, самопровъзгласили се благородници, сполетени от зла участ, които не просеха от недоимък, а заради сполетяло ги нещастие; и човек дори трябваше да се извинява — „простете, ваша милост, но не нося пари“, ако не искаше да стане жертва на най-отвратително преследване. Народите се различават дори по начина, по който просят: германците припяват в хор, французите искат подаяние сервилно, с молитви и благословии, португалците — с вопли и оплаквания, италианците с предълги истории за несретите и бедите си, а испанците с надменност и заплахи, отвръщайки грубо, безсрамни и нетърпеливи.

Платихме четири мараведи при първата врата, дванадесет при втората — за милостиня на болниците и двадесет — за да си подсигурим места на пейките. Разбира се, местата се оказаха заети, макар че бяхме броили добри пари за тях; но понеже не им се щеше да се замесват в разпри, когато аз бях с тях, капитанът, дон Франсиско и другите решиха, че ще останем отзад, при „мускетарите“. Аз наблюдавах всичко с широко отворени очи, както се и очакваше, запленил от множеството, продавачите на алоха и лакомства, омаян от гълчавата на разговорите, от пъстротата на роклите, полите и фустите в галерията на жените, от изисканата осанка на знатните особи, показващи се от прозорците на близките сгради. Говореше се, че сам кралят често идвал там, инкогнито, на представленията, които са по неговия вкус. А през онзи следобед присъствието на неколцина кралски гвардейци на стълбите, без униформа, но очевидно по служба, можеше да е знак за нещо подобно. Взирахме се в прозорците с надежда да зърнем там нашия млад монарх или кралицата; но не разпознавахме никого от тях в аристократичните лица, които сегиз-тогиз се мярваха зад жалузите. Видях обаче самия Лопе, когато публиката посрещна с бурни аплодисменти, когато се появи там горе. Видяхме също граф Де Гуадалмедина, придружен от приятели и дами, а Алваро де ла Марка отвърна с учтива усмивка на поздрава, който капитан Алатристе му отправи отдолу, докосвайки леко края на шапката си.

Някакви приятели предложиха на дон Фрасиско де Кеведо място до тях на пейката, той ни се извини и отиде да седне при тях. Хуан Вилхелм и бакалавърът Калсас стояха настрани и разговаряха за пиесата, която предстоеше да видим, и която Калсас много беше

харесал преди години, при първото ѝ представяне. От своя страна Диего Алатристе стоеше до мен, като ми правеше място до стълба на кланицата, за да мога да се задържа на първия ред сред „мускетарите“ и да гледам спокойно представлението. Беше купил сладки и вафли, които аз хрусках очарован, а едната му ръка лежеше на рамото ми, за да ме предпазва от блъсканицата в тълпата. Внезапно обаче усетих, че тази ръка се стяга, а после се оттегля бавно, за да се отпусне върху дръжката на шпагата.

Проследих посоката на погледа му, който беше станал твърд и сред хората успях да различа двамата мъже, които предния ден се навъртаха около нас при парадното стълбище на „Сан Фелипе“. Сега се бяха смесили с „мускетарите“ и ми се стори, че си разменят таен знак с други двама, които влязоха през една от вратите и се установиха наблизко. Начинът, по който бяха нахлупили шапките си и носеха плащовете си праметнати през рамо, за да предпазват ръката, поставена на дръжката на шпагата, заострените като игли бради и мустаци, наличието на някой и друг белег по лицето, както и маниерът им да застават с широко разтворени нозе и да се оглеждат подозрително, издаваха несъмнено платени дуелисти. Действително, театърът поначало си беше пълен с такива като тях, но тези четиримата като че проявяваха необикновен интерес към нас.

Прозвучаха ударите, оповестяващи началото на комедията, „мускетарите“ извикаха „шапки долу!“, всички ги свалиха, завесата се вдигна и вниманието ми естествено отлетя незабавно към сцената, където вече се бяха появили доня Лаура и Урбана, с наметала. Пред завесата в дъното малък декор от боядисан картон имитираше Златната кула^[1].

- Да, Аренал прочут е, няма спор.
- Аз мисля, винаги е имал тази слава.
- Но, ако позволите, не за всеки взор Известността му е такава.

И днес се вълнувам, припомняйки си тези стихове, първите, които чух в живота си на сцената на открит театър; и още повече, защото актрисата, играеща доня Лаура, прекрасната Мария де Кастро,

по-късно щеше да заема известно място в живота на капитан Алатристе и в моя. Но през онзи ден, в двора на „Принсипе“, Де Кастро беше за мен само красивата Лаура, пристигаща с леля си Урбана на пристанището на Севиля; където галерите се готвят да вдигнат котва и където се среща случайно с дон Лопе и Толедо, неговия слуга.

*Но нека да не губим време,
Че ето, тръгват си комай —
Каква победа несъмнена
Е бягство от капана женски, всеки знай.*

Около мен всичко изчезна, съществуваха само думите, които излизаха от устата на актьорите. Разбира се, след миг вече се намирах сред севилския „Аренал“, лудо влюбен в Лаура, и копнеех да имам мъжеството на капитаните Фахардо и Кастелянос и да се разправя с шпага в ръка с полицаите и агентите, преди да отплавам с кралската Армада с думите на дон Лопе:

*Да, шпагата извадих — редно беше
Срещу идалго благороден се сражавах;
Че справедливостта в душата ми шептеше
Да почета тоз, що ме оскърбява —
Такваз постъпка на честта прилича —
Че да охулиш този, що го няма,
Пък ако ще и луд да го наричат,
За мъж достоен е петно голямо.*

Точно в този момент един от зрителите, който стоеше до нас, се обърна към капитана и му изсъска да пази тишина, въпреки че той не беше казал и дума. Обърнах се изненадан и забелязах, че капитанът гледаше внимателно този, който му бе направил забележка — мъжът имаше вид на негодник, със сгънат на четири плащ на рамото и ръка на дръжката на шпагата. Представлението продължи, аз отново насочих

вниманието си към сцената и въпреки че Диего Алатристе остана смълчан и неподвижен, онзи с плаща сгънат на четири отново му изпътка, сетне го изгледа враждебно и тихо измърмори нещо за тези, които не уважават театъра, нито оставят хората да слушат. Тогава усетих как ръката, облегната на рамото ми, ме отмества полека настрани, а после отмахва малко плаща, за да поосвободи дръжката на камата, запасана отзад на левия хълбок. В същия момент свърши първото действие, избухнаха ръкопляскания. Алатристе и нашият съсед се изгледаха мълчаливо, но за момента нещата не отидоха подалеч. Застанали по двамина от двете ни страни, но малко по-надалеч, останалите четирима не сваляха очи от нас.

По време на танца през антракта капитанът потърси с поглед Видуния и Калсас и после ме повери на тях под предлог, че ще мога да изгледам по-добре второто действие от мястото, където бяха те. В този момент публиката избухна в бурни аплодисменти и всички се обърнахме към едно от най-горните помещения, където хората бяха разпознали нашия господар, краля, влязъл скришом в началото на първия акт. Тогава видях за първи път бледите му черти, русата му коса, подредена на букли около челото и слепоочията, и устата с издадена напред долна устна, толкова характерна за Австрийската династия. По онова време беше все още без вирнатите мустаци, които щеше да носи по-късно. Нашият владетел беше облечен в черно кадифе, с колосана висока яка и скромни сребърни копчета — верен на суровия закон срещу разточителството в двора, който самият той бе издал наскоро. В бледата си, слаба ръка със синкави вени държеше отпусната кадифена ръкавица, която понякога вдигаше към устните си, за да скрие усмивка или думи, разменени с придружителите си, сред които въодушевената публика бе открила, наред с испанските благородници, Уелския принц и Бъкингамския херцог. Негово величество беше благоволил, макар поддържайки официално инкогнито — всички бяха с шапки на глава, сякаш кралят не присъстваше, — да ги покани на спектакъла. Сериозната строгост на испанците контрастираше с перата, панделките, лентите и накитите, които носеха англичаните — тяхната младост и снажната им осанка бяха оценени по достойнство от публиката, изпълваща открития театър, и предизвикаха немалко ласкателни въздишки, потупвания с

ветрила по парапета и опустошителни погледи откъм галерията на дамите.

Започна втората част, която аз изгледах жадно подобно на първата, поглъщайки и последната дума и жест на актьорите; а по време на тази част, точно когато на сцената капитан Фахардо казваше:

*Да, вярно е, че „Прима“ я наричат —
А името дали ще ѝ отива?
За първа струна, мисля, не е първа
Защото като първа е фалшива.*

дуелистът със сгънатия на четири плащ отново изсъска на Диего Алатристе, но този път към него се присъединиха двамина от негодниците, които се бяха приближили към капитана в антракта. Самият капитан беше изпълнявал подобни роли, тъй че за него работата беше ясна като бял ден; още повече, защото бе забелязал, че и другите двама убийци си проправяха път към него през тълпата. Капитанът се огледа, за да види какъв жребий му се падаше. Трябва да спомена и друга важна подробност: наоколо нямаше и следа от представителя на двореца, нямаше ги никакви и полицейските агенти, които обикновено следяха за реда по време на представленията. Не можеше да разчита и на друга помощ — бакалавърът Калсас не беше човек на оръжието, а петдесетгодишният Хуан Викуня можеше да покаже много малко бойни умения с една ръка. А що се отнася до дон Франсиско де Кеведо, той пък седеше напред, през два реда пейки, погълнат от случващото се на сцената и чужд на кроющия се зад гърба му заговор. А най-лошото беше, че повлияни от шътканията на провокаторите, някои от публиката започваха да гледат лошо към самия Алатристе, сякаш той наистина пречеше на представлението. Това, което предстоеше да се случи беше толкова сигурно, колкото и че две и две прави четири. Макар че в нашия случай бяха три плюс две — равно на пет. А петима срещу един беше прекалено, дори за капитана.

Той направи опит да се измъкне към близката врата. Принуден да се бие, щеше да има повече пространство на улицата, отколкото вътре, възпрепятстван от тълпата — там, без много да се маят, щяха да го направят на решето. Наоколо имаше и няколко църкви, където можеше

да потърси убежище в съгласие с вековната традиция, ако накрая се намесеха представители на правосъдието. Ала другите вече му минаваха в гръб и работата добиваше много лош вид. Тогава свърши второто действие, гръмнаха аплодисментите, а с тях се засилиха и упреците на наемниците към капитана. Тълпата започваше да им приглася. Чуха се заядливи думи, тонът се повиши. И накрая, между две ругатни, някой произнесе думата „подлец“. Тогава Диего Алатристе въздъхна тежко на себе си. Работата беше опечена. Примирен, той постави ръка на дръжката на шпагата и извади острието от ножницата.

Поне, каза си той, докато освобождаваше бързо оръжието, неколцина от тези кучи синове щяха да го придружат по пътя към ада. Без изобщо да заема позиция, той замахна хоризонтално с шпагата надясно, за да отдалечи най-близо стоящите негодници, и като отметна назад лявата си ръка извади бискайския кама от канията, увиснала ниско на кръста му. Публиката заотстъпва, наоколо се освобождаваше пространство, жените от галерията надаваха писъци, седящите по прозорците на съседните сгради се навеждаха, за да виждат по-добре. Както вече казахме, за онова време не беше рядкост спектакълът от сцената да се пренесе в двора сред публиката; и всички се готвеха да се насладят на допълнителното безплатно забавление: за миг около противниците се беше оформил кръг. Капитанът, сигурен, че няма да удържи дълго време срещу петима въоръжени и вещи в занаята мъже, реши да не залага на изяществото във фехтовката, и вместо да играе на сигурно, се опита да обърка неприятелите си. Засегна леко този със сгънатия на четири плащ и без да спира да види резултата — който не беше нещо особено, — приклепна леко в опит да достигне другия с камата. От чисто аритметическа гледна точка, пет шпаги и пет ками правеха общо десет стоманени остриета, порещи въздуха; тъй че ударите валяха като градушка. Един се оказа толкова близо, че цепна ръкава на дрехата му, а друг щеше дори да го пониже, ако не се беше замотал в плаща му. Капитанът се развихри — ударите завляха наляво и надясно; накара двамата от съперниците си да отстъпят, кръстоса шпага с един и кама с друг, но тогава почувства как някой го ранява в главата: усети тънкото острие, хладното желязо, и кръвта, която

започна да се стича от веждата му. Добре те подредиха, Диего; рече си той с последен проблясък на бистър разум. Дотук я докара. Истината е, че се чувстваше изтощен. Ръцете му тежаха като оловни, кръвта го заслепяваше. Вдигна лявата си ръка, тази с камата, за да изтрие очите си с длан, и видя една шпага, насочваща се към гърлото му, но в същия момент дон Франсиско де Кеведо вече се провикваше гръмовно: „Алатристе! При мен! При мен!“, скачаше от пейките към стълба на кланицата, подлагаше своята гола шпага и парираше удара.

— Петима на двамина вече е по-добре! — извика поетът, размахвайки острието във въздуха, и поздрави с весело кимване капитана. — Не ни остава друго, освен да се бием!

Биеше се действително като същински дявол, въртеше толедската шпага в ръка, а накуцването очевидно ни най-малко не му пречеше. Дуелираше се, несъмнено обмисляйки децимата, която щеше да съчини, ако успееше да отърве кожата. Очилата бяха паднали на гърдите му, до червения кръст на Сантяго; нападаше яростен, потен, с цялото ожесточение, което обикновено пазеше за стиховете си, но в случаи като този умееше да насочи към острието на своята шпага. Неговата атака, сразяваща и неочаквана, възпря нападателите. Той дори успя да нанесе на едного добър удар, който качи ремъка на кожената му препаска до рамото. Сетне противниците се свързеха, настъпиха отново и схватката закипя като водовъртеж. Дори актьорите бяха излезли да гледат от сцената.

Онова, което се случи тогава, вече е история. Очевидците разказват, че в ложата, в която се намирали уж инкогнито кралят, Уелският принц, Бъкингам и свитата им, всички следели разпрата с голям интерес и противоположни чувства. На нашия монарх, естествено, това нагло потъпкване на обществения ред в неговото височайше присъствие му беше крайно неприятно, макар присъствието му да бе неофициално. Ала тъй като беше млад, смел и с рицарски дух, фактът, че неговите чуждоземни гости присъстваха на спонтанна изява на храброст от страна на поданиците му, с които в крайна сметка те често се срещаха на бойното поле, не го притесняваше особено — в друг, скрит смисъл. Истината е, че мъжът, който се сражаваше срещу петима, го правеше отчаяно и с нечуван кураж, и всеки от неговите

удари, които нанасяше с две ръце, предизвикваше симпатията на публиката и уплашените възгласи на жените, като го виждаха така притиснат отвсякъде. Разправят, че нашият господар, кралят, се подвоумил между протокола и увлечението; затова се забави да нареди на шефа на ескорта си от цивилно облечени гвардейци да се намесят, за да прекратят неразборията. И точно когато най-сетне понечи да отвори уста, за да издаде неотменимата кралска заповед, всички изпаднаха във възторг, когато добре известният в дворецовите среди дон Франсиско де Кеведо се намеси така решително в схватката.

Ала най-голямата изненада тепърва предстоеше. Защото поетът беше извикал името на Алатристе, докато влизаше в сражение; и нашият господар кралят, който все повече се слисваше, видя, че когато чува това име, Чарлз Английски и Бъкингамският херцог се спогледаха.

— Алатристе! — възкликна Уелският принц с онова негово толкова младежко, затворено и британско произношение. И след като се наведе за миг през парапета на прозореца и хвърли жаден поглед на ситуацията долу в двора, се обърна отново към Бъкингам, а сетне към краля. За малкото дни откакто беше в Мадрид, бе имал време да научи отделни думи и фрази на кастилски и сега използва оскъдните си познания, за да се обърне към монарха:

— Извиниете, Сеньор... Човек този и аз имам дълг... Живот си му дължа.

Веднага след това, спокойно и флегматично, сякаш се намираще в някой от салоните на двореца „Сейнт Джеймс“, свали шапката си, пристегна ръкавиците, поиска шпагата си и погледна Бъкингам със съвършено хладнокръвие.

— *Steenie!*^[2] — рече той.

После, с оръжие в ръка, без да се мае повече, слезе надолу по стъпалата, следван от Бъкингам, който също вадеше шпага. Дон Фелипе Четвърти, поразен, не знаеше дали да ги спре или да се покаже пак на прозореца; тъй че когато възвърна съдържания си вид, който бе на път да изгуби, двамата англичани бяха вече в двора на театъра и обсипваха с удари петимата мъже, които нападаха Франсиско де Кеведо и Диего Алатристе. Беше един от онези боеве, за които после дълго се говори; така че отвсякъде — от съседните сгради, стълбите, галерията, пейките и двора, зрителите, изумени да видят Чарлз и

Бъкингам с оръжие в ръка, избухнаха тозчас в оглушителни аплодисменти и въодушевени викове. Тогава нашият господар, кралят, най-сетне реагира, изправи се и се обърна към придворните си със заповед да се спре веднага това безумие. Междувременно едната му ръкавица падна на земята. А за човек, който сетне властва четиридесет и четири години, без да помръдне публично дори с вежда при някой внезапен обрат, това показваше до каква степен владетелят на два свята в онзи ден, в театъра на „Принсипе“, бе на път да изпусне юздите.

[1] Златната кула, построена между 1221 и 1222 г. Част от защитната стена, строена по времето, когато Севиля е във властта на мавританската династия на Алмохавидите. Понастоящем там се намира музеят на флота. — Б.р. ↑

[2] Красотата на Бъкингамския херцог му спечелва прякора Steenie — намек за свети Стефан (Steven), който според библейските текстове имал „ангелско лице“. — Б.р. ↑

XI. ПЕЧАТЪТ И ПИСМОТО

Виковете на испанските, бургундските и немските гвардейци при смяната на караула пред портите на Двореца достигаха до Диего Алатристе през отворения прозорец, който гледаше към един от големите вътрешни дворове в кралския дворец Алкасар. На голия дъсчен под имаше само един килим, а върху него бе поставено огромно, тъмно писалище, покрито с документи, свитъци и книги — на вид също толкова достолепно, колкото и мъжа, седнал зад него. Въпросният мъж четеше писма и телеграми — методично, едно по едно, и от време на време написваше нещо в полето с паче перо, което топеше в керамична мастилница от Талавера. Вършеше го без прекъсване, сякаш идеите се лееха от ръката му на хартията със същата лекота, както му вървеше четенето, или както се стичаше мастилото от перото. Правеше това от доста време, без да повдигне глава, дори когато полковникът на полицейските агенти Мартин Салданя, придружен от един сержант и двама гвардейци, доведе при него по тайните коридори Диего Алатристе и после се оттегли. Мъжът на писалището продължаваше да отмята писма, невъзмутим, сякаш бе сам; и капитанът има достатъчно време, за да го изучи добре. Беше едър, с голяма глава и червендалесто лице, с черна и здрава коса, която покриваше ушите му, тъмна, заострена брада и огромни мустаци, завити на бузите. Беше облечен в тъмносиня коприна, а на гърдите му проблясваше червеният кръст на ордена Калатрава, който заедно с бялата якичка и тънка златна огърлица, се открояваше като единствена украса върху толкова строгото му облекло.

Макар че Гаспар де Гусман, трети граф Оливарес, щеше да бъде обявен за херцог едва две години по-късно, той вече се радваше на изключително влияние. Беше един от грандовете на Испания и властта му, на неговите тридесет и пет години, бе почти безгранична. Младият крал, по-голям почитател на празненствата и лова, отколкото на държавните дела, беше сляп инструмент в неговите ръце; а тези, които

можеха да му мътят водите, бяха сломени или мъртви. Някогашните му покровители херцог Де Уседа и брат Луис де Алиага, фаворити на предишния крал, бяха в изгнание; херцог Де Осуна бе изпаднал в немилост и имуществото му бе конфискувано; херцог Де Лерма избягваше ешафода благодарение на червената кардиналска шапка — комуто дрехата помага и от въжето да избяга, казваше един известен тогава куплет, — а Родриго Калдерон, друг от силните мъже на стария режим, беше екзекутиран публично на площада. Вече никой не пречеше на този умен, образован, патриотично настроен и амбициозен човек в намерението му да контролира основните ресори на империята, която продължаваше да е най-могъща в света.

Лесно е да си представим чувствата, които вълнуваха Диего Алатристе, докато стоеше пред този всемогъщ фаворит в онова просторно помещение, където, освен килима и писалището, единствена украса бе портретът на покойния крал дон Фелипе Втори, дядо на настоящия монарх, окачен над голямата угаснала камина. Особено силно стана вълнението му, след като разпозна в човека пред себе си, и то без сянка на съмнение и без особено усилие, по-високия и по-снажен от двамата маскирани мъже, с които бе разговарял през онази нощ при вратата на „Санта Барбара“. Същият, към когото онзи с кръглата глава се бе обърнал с „превъзходителство“ и който, преди да си тръгне, настоя при сблъсъка с англичаните да не се пролива прекалено много кръв.

Дано, помисли си капитанът, екзекуцията, която са ми подготвили, да не е с гарота^[1]. Да танцуваш, окачен на въжето, също не беше кой знае какво удоволствие; но поне не затаяха около врата ти онази позорна примка, докато ти, с онова вцепенение, присъщо на осъдените на смърт, слушаш обичайните думи на палача: простете ми, ваша милост, аз съм само изпълнител и прочее. Бог да ги порази и изпълнителя, и проклетниците, поръчващи му подобно изпълнение, които, така погледнато, винаги бяха едни и същи. А не биваше да пропускаме и задължителната предварителна процедура, която предшества примката — изтезанията, нагорещените маши, съдията, докладчика в съда, писаря и палача — всичко необходимо, за да се постигне едно порядъчно признание, преди човекът, добре натрошен, да бъде изпратен по дяволите. Лошото е там, че под акомпанимент на струнни инструменти Диего Алатристе пееше ужасно; тъй че

съдопроизводството щеше да е дълго и мъчително. Ако трябваше да избира, би предпочел да се сложи край на дните му бързо и с хладно оръжие, в разгара на битката. Такъв в крайна сметка бе достойният начин, по който един войник трябваше да напусне сцената: с името на Испания на уста да се възнесе сред ангели на небето или изобщо да отиде там, където му се полага да отиде. Ала времената не бяха сгодни за капризи. Това му бе казал тихо угриженият Мартин Салдания, когато дойде да го събуди в затвора, за да го отведе рано сутринта в двореца:

— Честна дума, тоя път положението ми се струва много тежко, Диего.

— Друг път е било и по-лошо.

— Не. По-лошо за теб никога не е било. От човека, който иска да те види, никой не се е спасил с помощта на шпага.

Така или иначе, Алатристе не би могъл да се отбранява. Бяха му взели дори късия касапски нож от ботуша, когато го затворих след схватката в открития театър, когато единствено намесата на англичаните попречи да бъде убит още там.

— В мир сме вече — беше казал Чарлз Английски, когато дойде гвардията да разтърве спорещите или да защити него, което си беше едно и също. И след като прибра оръжието си в ножницата, обърна гръб на полесражението, и се оттегли заедно с Бъкингам, сред ръкоплясканията на разпалената от спектакъла публика. Дон Франсиско де Кеведо бе пуснат да си върви по лична заповед на краля, комуто очевидно последният сонет се бе понравил. Що се отнася до петимата наемни фехтувачи, двама избягаха в настъпилата суматоха, един отведоха тежко ранен и двама бяха задържани заедно с Алатристе и затворени в килия близо до неговата. На сутринта, когато излезе със Салдания, капитанът бе минал точно покрай тази килия. Беше празна.

Граф Де Оливарес беше все така зает с кореспонденцията си и капитанът погледна към прозореца с унила надежда. Това навярно щеше да му спести палача и да съкрати процедурата, въпреки че падането от тридесет стъпки на двора не беше кой знае какво; рискуваше да остане жив и да го натоварят на муле, за да го увисят на бесилото с изпотрошени крака, което нямаше да е особено прекрасно представление. А съществуваше и още един проблем: ако в крайна сметка там, отвъд, все пак имаше Някой, то Той не би приел това със

скачането през прозореца, грях, който щеше да се плаща до края на вечността, чиято хипотетичност не я правеше по-малко обезпокояваща. Тъй че, ако трябваше да се свири отбой, по-добре щеше да бъде да си отиде миропомазан и от чужда ръка — за всеки случай. В крайна сметка, утеша се той, колкото и да боли, колкото и да се бави смъртта, накрая винаги умираш. А който умре, си почива.

Такива весели мисли го занимаваха, когато забеляза, че фаворитът бе изоставил кореспонденцията си и го наблюдаваше. Тъмните му очи, черни и живи, го изучаваха настойчиво. Алатристе, чиито дрехи носеха следите от нощта, прекарана в килията, съжали, че видът му не е по-добър. Ако се бе обръснал, сигурно щеше да изглежда по-прилично. Нямаше да му дойде в повече и една чиста превръзка на раната на челото, както и малко вода, с която да измие засъхналата кръв, покриваща лицето му.

— Виждали ли сте ме преди?

Въпросът на Оливарес хвана капитана неподготвен. Някакво шесто чувство, подобно на шума, който издава стоманено острие, хлъзнато върху камък за точене, му подсказа да бъде крайно предпазлив.

— Не. Никога.

— Никога?

— Това казах на ваше превъзходителство.

— Нито дори на улицата, на някой празник?

— Е, добре — капитанът прокара два пръста по мустаците си, сякаш се мъчеше да си спомни. — Може би на улицата... Имам предвид Пласа Майор, „Херонимос“ и други такива места — той поклати утвърдително глава, с предполагаема и непринудена прямота. — Там е възможно да съм ви виждал.

Оливарес не откъсваше безизразния си поглед от него.

— Никъде другаде?

— Никъде другаде.

За миг капитанът си помисли, че съглежда усмивка да проблясва сред свирепата брада на кралския любимец. Ала така и не можа да се почувства сигурен в това. Оливарес бе взел един от свитъците на масата и прехвърляше разсеяно листата.

— Служил си във Фландрия и Неапол, както виждам. И срещу турците в Леванта и Берберия... Дълъг войнишки живот.

— Служа от тринайсетгодишна възраст, ваше превъзходителство.

— Титлата *капитан* е просто прякор, предполагам.

— Нещо такова. Никога не стигнах до чин, по-висок от сержант и дори от него ме лишиха след една свада.

— Да, тук го пише — министърът продължаваше да разлиства свитъка. — Спречкали сте се с един кадет и сте го намушкали с шпага... Учудвам се, че не са ви обесили за това.

— Щяха да го сторят, ваше превъзходителство. Но същия ден нашите войски в Маастрихт се вдигнаха на бунт: пет месеца не им бяха плащали. Аз не се разбунтувах и имах щастието да успея да защитя от войниците дон Мигел де Ордуња, нашия военачалник.

— Не харесвате ли бунтовете?

— Не ми харесва да се убиват офицери.

Фаворитът вдигна неодобрително едната си вежда.

— Нито дори тези, които искаха да ви обесят?

— Едното няма нищо общо с другото.

— За да защитите вашия военачалник, сте повалили с шпага в ръка двама или трима, така пише тук някъде.

— Бяха немци, ваше превъзходителство. И освен това, господин военачалникът ми каза: „По дяволите, Алатристе, ако трябва да ме убият метежници, поне да са испанци“. Сметнах, че е прав, заех се с нападателите и това спомогна за моето опрощение.

Оливарес слушаше внимателно. От време на време хвърляше отново поглед към документите, но не преставаше да наблюдава Диего Алатристе замислено и с интерес.

— Вече разбирам — рече той. — Тук има и едно препоръчително писмо от стария граф Де Гуадалмедина и едно друго писмо, също в твоя полза, от дон Амбросио де Спинола, подписано собственоръчно от него, с което моли за възнаграждение от осем ескудо за вас заради добрата ви служба срещу неприятеля... Успяхте ли да ги получите?

— Не, ваше превъзходителство. Едни са намеренията на генералите, други — на секретарите, администраторите и писарите... Когато си ги потърсих, ги намалиха на четири ескудо, но дори и тях не съм получил до ден-днешен.

Министърът кимна бавно, сякаш и на него му се бе случвало да му задържат възнагражденията. А може би просто одобряваше нежеланието, с което секретари, администратори и писари

изпълняваха задълженията си, когато бяха свързани с отпускане на обществени пари. Алатристе отбеляза, че той продължи да прехвърля документи с чиновническо усърдие.

— Освободен от служба след Фльор поради тежка рана, получена в честен бой... — продължи Оливарес. Сега гледаше превръзката на челото на капитана. — Доколкото забелязвам, имате известно предразположение към получаването на рани.

— И към нанасянето им също, ваше превъзходителство.

Диего Алатристе се беше поизправил и засукваше мустака си. Очевидно не му се нравеше някой, нито дори този, в чиято власт бе да го екзекутира на мига, да се отнася с насмешка към раните му. Оливарес изгледа с любопитство дръзкия блясък, появил се в очите му, и сетне отново се зае със свитъка.

— Така изглежда — заключи той. — Въпреки че според сведенията тук вашите рискови операции, които не са провеждани под бойните знамена, не са толкова примерни, колкото житието ви на войник... Виждам тук една разпра в Неапол, завършила със смърт... А, ето и още едно неподчинение, по време на пропъждането на мавританските войници във Валенсия — кралският любимец свъси вежди. — Нима не ви се стори достатъчен декретът за изгонването им, подписан от Негово Величество?

Капитанът не отговори веднага.

— Аз бях войник — рече накрая. — Не касапин.

— Мислех, че служите по-добре на вашия крал.

— Така е. Нему съм служил дори по-добре, отколкото на Бога, защото съм престъпвал Божиите заповеди, но нито една от заповедите на моя крал.

Фаворитът повдигна вежди.

— Винаги съм смятал, че битката във Валенсия е била славна...

— Значи лошо са ви информирали, ваше превъзходителство. Няма нищо славно в това да разграбваш домове, да насилваш жени и да колиш беззащитни селяни.

Оливарес го слушаше с непроницаемо изражение.

— Всички те бяха противници на истинската вяра — отбеляза той. — И не пожелаха да се отрекат от Мохамед.

Капитанът сви простодушно рамене.

— Може би — отвърна. — Но това не беше моя война.

— Виж ти — министърът отново повдигна вежди с престорено удивление. — А да се убива срещу заплащане може, така ли?

— Аз не убивам деца и старци, ваше превъзходителство.

— Започвам да разбирам. Затова ли напуснахте вашия легион и се записахте да плавате в неаполитанските галери?

— Да. След като бях принуден да избивам неверници, предпочетох да се сражавам с турците, здрави и прави воители, в състояние да се отбраняват.

Фаворитът го гледа известно време, без да казва нищо. После се върна към документите на масата. Като че ли размишляваше над последните думи на Алатристе.

— Все пак, видно е, че за вас поръчителстват знатни хора — рече той накрая. — Например младият Гуадалмедина. Или дон Франсиско де Кеведо, който се сражава така доблестно вчера; макар че Кеведо колкото облагодетелства, толкова и вреди на приятелите си, според възходите и паденията, и според сполуките и бедите си — кралският любимец направи дълга и многозначителна пауза... — Блестящият Бъкингамски херцог, както изглежда, също смята, че ви дължи нещо — той направи нова пауза, по-дълга от предишната... — И Уелският принц.

— Не зная — Алатристе отново вдигна рамене с равнодушно изражение. — Но тези господа сториха предостатъчно, за да изплатят каквото и да е дълг, бил той действителен или въображаем.

Оливарес поклати бавно с глава в знак на отрицание.

— Не си мислете така — възрази той с въздишка на раздражение. — Същата сутрин Чарлз Английски беше благоволил да се интересува пак от вас и съдбата ви. Дори нашият господар, кралят, който е все така слиян от случилото се, желае да е в течение... — Той остави свитъка настрана с отривисто движение. — Всичко това поражда една досадна ситуация. Много деликатна.

Сега фаворитът измерваше с поглед Диего Алатристе от горе до долу, сякаш се питаше какво да прави с него.

— Жалко — продължи той, — че тези пет пионки вчера не свършиха по-добре работата си... В известна степен това би разрешило всичко.

— Извинявам се, че не споделям съжалението ви, ваше превъзходителство.

— Мога да си представя... — погледът на министъра се беше променил: сега бе станал по-твърд и непроницаем. — Вярно ли е това, което разправят, че преди няколко дни сте спасили живота на някакъв английски пътник, когото вашият другар щял да убие?

Тревога. Бегом към оръжието под съпровода на барабани и тропети, помисли си Алатристе. Тази фраза криеше повече опасности, отколкото нощно нападение на холандците, докато нашите войници спят като къпани в укрепленията. Разговори като този поставяха главата на човека право в примката. А в този миг той не би дал и пукната пара за своята.

— Ваше превъзходителство намеква нещо, ала аз не си спомням подобен случай.

— Ще ви бъде от полза да си припомните.

Много пъти вече бе получавал заплахи за живота си; освен това беше сигурен, че няма да се отърве лесно от тази. Беше му все едно, затова остана невъзмутим. Кое то не му пречеше да подбира внимателно думите си:

— Не зная дали съм спасил нечий живот — рече той след кратък размисъл. — Но си спомням, че когато ме натовариха с едно поръчение, главният сред хората, които ме наеха, настояваше при въпросното нападение да не се стига до убийство.

— Виж ти. Така ли каза?

— Точно така.

Пронизващите зеници на кралския любимец се прицелиха в капитана подобно дуло на аркебуз.

— И кой беше този, главният? — попита той с опасна кротост.

Алатристе дори не мигна.

— Не зная, ваше превъзходителство. Носеше маска.

Сега Оливарес го наблюдаваше с подновено любопитство.

— Ако заповедите са били такива, как така вашият другар е дръзнал да стигне по-далеч?

— Не зная за какъв другар говори ваше превъзходителство. Във всеки случай, други едни господа, които придружаваха главния, дадоха по-късно различни нареждания.

— Други?... — Министърът изглеждаше много заинтригуван от това множествено число. — Кълна се в раните Христови, че бих желал да узная техните имена. Или поне как изглеждат.

— Опасявам се, че е невъзможно. Вече сигурно сте забелязали, ваше превъзходителство, че имам слаба памет. Пък и маските...

Видя, че Оливарес барабанеше по масата, преструвайки се на нетърпелив. Ала погледът, отправен към Алатристе, беше по-скоро одобрителен, отколкото заплашителен. Сякаш претегляше нещо вътре в себе си.

— Започва да ми идва до гуша от вашата лоша памет. И ви предупреждавам, че има палачи, способни да ви отправят предупреждение по по-красноречив начин.

— Моля ваше превъзходителство да ме погледне в лицето.

Оливарес, който не беше спирал да гледа капитана, свъси рязко вежди, отчасти разгневен, отчасти изненадан. Изражението му стана по-сериозно, и Алатристе си помисли, че вече ще повика гвардейците, за да го отведат и да го обесят незабавно. Но фаворитът остана неподвижен и мълчалив, гледайки капитана в лицето, както той го беше помолил. Накрая, сигурно нещо в твърдата линия на брадичката или в студените светлозелени очи, които не трепваха нито за миг, докато траеше изпитателният оглед, изглежда го убеди.

— Може би имате право — съгласи се любимецът. — Склонен съм да се закълна, че сте от тези, които лесно забравят. Или от немите.

Остана за кратко замислен, вперил поглед в документите на масата.

— Трябва да свърша нещо — каза той след малко. — Надявам се да нямате нищо против да изчакате тук още малко.

Надигна се, отиде към шнура на звънеца, висящ от тавана покрай стената, и го дръпна само веднъж. После седна пак, без да обръща внимание на капитана.

Усещането, че познава човека, който влезе в стаята, се засили още повече, щом Алатристе чу гласа му. Да му се не види. Това, реши той, започваше да наподобява на среща на стари познати, липсваха единствено отец Емилио Боканегра и италианският фехтувач, за да е пълна компанията. Новодошлият имаше кръгла глава, по която се вееха няколко самотни сиво-кестеняви косъма. Изобщо окосмяването на лицето му беше жалко и рядко: бакенбардите стигаха до средата на лицето, брадата беше много тясна и подстригана от долната устна до брадичката, и мустаците не бяха твърде гъсти, но въпреки това завити над дебелиите бузи, набраздени от червени венички, също както и

тлъстият нос. Беше облечен в черно, а кръстът на Калатрава не бе достатъчен, за да смекчи вулгарността, която излъчваше целият му външен вид — не особено чистата, зле колосана якичка, ръцете, изпоцапани с петна от мастило, които го караха да прилича на западнал писарушка, дебелия златна халка на кутрето на лявата ръка. Но очите бяха изненадващо умни и много живи; лявата вежда, извита по-горе от дясната с разсъдлив и критичен вид, придаваше лукавство и опасна злонамереност на изражението му — първоначално изненадано, а сетне пренебрежително и студено, — преминало през лицето му, когато видя Диего Алатристе.

Беше Луис де Алкесар, частният секретар на крал Фелипе Четвърти. И този път идваше без маска.

— Да обобщим накратко това, което научихме дотук — каза Оливарес. — Натъкнахме се на две конспирации. Едната целяща да даде някой и друг урок на някакви си английски пътешественици и да им отнеме някакви неизвестни документи. И другата, чиято цел е била просто да ги убие. Относно първата имах някакви донесения, доколкото си спомням... Но втората почти е новост за мен. Може би вие, дон Луис, като секретар на Негово Величество и човек изкусен в канцеларските работи, сте чули нещо.

Фаворитът беше говорил много бавно, с дълги паузи между отделните фрази; без да сваля очи от новопристигналия. Той продължаваше да стои прав и да слуша, и от време на време хвърляше бегли погледи към Диего Алатристе. Капитанът стоеше до него и се питаше, как по дяволите, щеше да свърши всичко това. Вълкът сит, агнето изядено. Нещата отиваха натам.

Оливарес беше свършил да говори и чакаше. Луис де Алкесар се прокашля.

— Опасявам се, че няма да мога да бъда от полза на ваше превъзходителство — каза той и в крайно предпазливия му тон прозираше смущението му от присъствието на Алатристе. — И аз бях чул нещо за първия заговор... Колкото до втория... — погледна капитана и лявата му вежда се повдигна зловещо подобно вдигната турска кама. — Нямам представа какво е могъл да разкаже този... ммм... субект.

Фаворитът побарабани нетърпеливо с пръсти по масата.

— Този субект не е разказал нищо. Държа го тук и той чака, за да изпълни едно друго поръчение.

Луис де Алкесар се взря продължително в министъра, претегляйки току-що чуто. След като го преработи, погледна първо Алатристе и после пак Оливарес.

— Но... — започна той.

— Няма никакво „но“.

Алкесар отново се прокашля.

— Щом ваше превъзходителство повдига една толкова деликатна тема пред трети лица, помислих си, че...

— Значи зле сте си помислили.

— Извинете ме — секретарят гледаше документите на писалището с угрижено изражение, сякаш очакваше да открие нещо тревожно в тях. Беше пребледнял. — Но не зная дали пред един чужд човек трябва...

Кралският любимец вдигна властно ръка. Алатристе, който ги наблюдаваше, би се заклел, че Оливарес се забавлява с всичко това.

— Трябва.

Вече четвърти път Алкесар се прокашля, едва преглъщайки от притеснение. Този път го направи шумно.

— Винаги съм на заповедите на ваше превъзходителство — цветът на лицето му преминаваше от крайна бледност към внезапно поруменяване, сякаш му ставаше ту много студено, ту много горещо. — Това, което мога да предположа относно втория заговор...

— Опитайте се да си го представите с всички подробности, моля ви.

— Разбира се, ваше превъзходителство — очите на Алкесар шареха напразно из документите на министъра; без съмнение инстинктът му на чиновник го подтикваше да търси в тях обяснението на случващото се в момента. — Както вече казах, доколкото мога да си представя или предположа, става дума за някакъв сблъсък на интереси. Църквата, например...

— Църквата е много разтегливо понятие. Имате ли предвид някого конкретно?

— Е, добре. Има лица, които притежават и земна, и духовна власт. И те гледат с лошо око на това един еретик...

— Вече ми е ясно — прекъсна го министърът. — Имате предвид светите особи като брат Емилио Боканегра например.

Алатристе видя как кралският секретар потисна трепването си.

— Аз не съм цитирал Негово преподобие — рече Алкесар, възвърнал хладнокръвието си. — Но след като ваше превъзходителство благоволява да го спомене, ще се съглася. Искам да кажа, че е много вероятно наистина брат Емилио да е от хората, на които не им се нрави един съюз с Англия.

— Изненадан съм, че не сте дошли да го обсъдите с мен, ако сте хранили подобни съмнения.

Секретарят въздъхна, позволявайки си една лека усмивка на облекчение. С развитието на разговора, успял вече да налучка верния тон, той изглеждаше все по-лукав и уверен в себе си.

— Ваше превъзходителство е добре запознат с двора. Да оцелееш тук се оказва много трудно — между чука и наковалнята. Съществуват различни влияния. Оказва се натиск... Освен това, добре известно е, че ваше превъзходителство не е привърженик на съюза с Англия... В крайна сметка такова нещо би било и във ваш интерес.

— Кълна се в Бога, Алкесар, че за подобна служба съм заповядал да обесят не едного — погледът на Оливарес прониза кралския секретар подобно на мускетен изстрел. — Макар да подозирам, че златото на Ришелю, Савоя и Венеция също не са чужди на това дело.

Заговорническата и сервилна усмивка, която вече бе започнала да се оформя под мустаците на кралския секретар, се изпари като по чудо.

— Не зная какво имате предвид, ваше превъзходителство.

— Не знаете ли? Колко любопитно. Моите агенти потвърждават предаването на една значителна сума на лице от кралския двор, без да идентифицират получателя... Всичко това прояснява донякъде предположенията ми.

Алкесар положи ръка точно върху кръста на Калатрава, който носеше избродиран на гърдите си.

— Надявам се, ваше превъзходителство не би си помислил, че аз...

— Вие ли? Не зная какво общо бихте имали с тази работа — Оливарес махна неприязнено с ръка, сякаш за да отблъсне лоша мисъл, което накара Алкесар да се усмихне леко, облекчен... — В края на краищата всички знаят, че аз ви назначих за частен секретар на Негово

Величество. Радвате се на доверието ми. И въпреки че в последно време се сдобихте с известна власт, съмнявам се, че сте станали толкова дързък, че да заговорничите по свое усмотрение. Нали?

Усмивката на облекчение вече не бе така уверена на устните на секретаря.

— Разбира се, ваше превъзходителство — рече той тихо.

— И още по-малко — продължи Оливарес — по въпроси, в които са замесени чужди сили. На брат Емилио Боканегра може да му се размине, защото е духовно лице със здрави връзки в двора. Но другиму такова нещо може да струва главата.

Докато изричаше това, той насочи към Алкесар многозначителен и страшен поглед.

— Ваше превъзходителство знае — почти заекна кралският секретар, отново сменил цвета на лицето си, — че съм ви абсолютно верен.

Фаворитът го изгледа с безкрайна ирония.

— Абсолютно?

— Точно така казах на ваше превъзходителство. Верен и полезен.

— Вижте какво, дон Луис, напомням ви, че съм напълнил гробищата с абсолютно верни и полезни сътрудници.

Когато произнесе тези думи, прозвучали в устата му зловещо и заплашително, граф Де Оливарес взе перото с разсеян вид, подхванал го с два пръста, сякаш се канеше да подпише присъда. Алатристе забеляза, че Алкесар следеше движението на перото с тревожни очи.

— И след като заговорихме за гробища — рече внезапно министърът, — представям ви Диего Алатристе, по-известен като капитан Алатристе... Познавахте ли го?

— Не. Искам да кажа, че... ммм... че не го познавам.

— Това е хубавото да се движиш сред предварително предупредени хора: никой никого не познава.

Отново изглеждаше, че Оливарес бе на път да се усмихне, ала не го стори. След миг посочи с перото капитана.

— Дон Диего Алатристе — каза той — е човек на думата, превъзходен, кален във войната майстор на шпагата; макар едно скорошно раняване и лош късмет да са го поставили в деликатна ситуация. Изглежда смел и заслужаващ доверие... Надежден, би било точното определение. Не се срещат мнозина като него; и съм сигурен,

че с малко повече сполука ще познае по-добри времена. Би било жалко да се лишим завинаги от неговите услуги — той погледна пронизващо секретаря на краля. — Не сте ли съгласен с мен, Алкесар?

— Съвсем правилно — побърза да се съгласи другият. — Но с живота, който предполагам, че води, този господин Алатристе се излага на риска от всякакъв вид лоши срещи... Нещастен случай или нещо подобно. Никой не би могъл да поеме отговорност.

Щом каза това, Алкесар отпрати към капитана поглед, изпълнен с ненавист.

— Аз я поемам — рече фаворитът, който сякаш се чувстваше много доволен от хода на разговора. — Би било разумно от наша страна да не правим нищо, което да доведе до подобна неблагоприятна развръзка. Не сте ли на моето мнение, господин кралски секретар?

— Безусловно, ваше превъзходителство — гласът на Алкесар трепереше от яд.

— Бих приел подобно нещо много болезнено.

— Разбирам.

— Ужасно болезнено. Почти като лично оскърбление.

Извън себе си, Алкесар приличаше на човек, който е погълнал пълна чаша с жлъчка. Вероятно се надяваше ужасяващата гримаса, гърчеща устните му, да мине за усмивка.

— Разбира се — измънка той под носа си.

Като вдигна високо пръст, сякаш току-що си бе припомнил нещо, министърът разрови хартиите по писалището, взе един от документите и го подаде на кралския секретар.

— Може би ще допринесете за нашето спокойствие, ако сам му изплатите тази награда, която между другото е наредена с личен подпис на дон Амбросио де Спинола — да се отпуснат четири ескудо на дон Диего Алатристе за службата му във Фландрия. Това ще му спести за известно време необходимостта да си търси прехраната между един и друг удар с острие... Ясно ли е?

Алкесар държеше хартията с крайчеца на пръстите си, сякаш тя бе напоена с отрова. Гледаше капитана с недоумяващи очи, като че ли всеки миг щеше да получи удар, и скърцаше със зъби от ярост.

— Ясно като бял ден, ваше превъзходителство.

— Тогава можете да се върнете към задълженията си.

И без да откъсва очи от документите, най-могъщият мъж в Европа отпрати кралския секретар, отпъждайки го с махване на ръка.

Когато останаха сами, Оливарес вдигна глава, за да изгледа внимателно капитан Алатристе.

— Нито ще ви давам обяснения, нито съм длъжен да го правя — рече накрая той, мрачен.

— Не съм молил за обяснения, ваше превъзходителство.

— Ако го бяхте сторил, щяхте да сте мъртъв. Или на път към смъртта.

Настъпи мълчание. Фаворитът се беше изправил и бе отишъл до прозореца, над който се носеха облаци, предвещаващи дъжд. Следеше маневрите на гвардията в двора със скръстени на гърба ръце. Срещу светлината силуетът му изглеждаше още по-масивен и тъмен.

— Във всеки случай — каза той, без да се обръща, — можете да благодарите на Бога, че сте още жив.

— Действително, това ме изненадва — отвърна Алатристе. — Най-вече след всичко, което току-що чух.

— Ако предположим, че наистина сте чули нещо.

— Ако предположим.

Все още, без да се обръща, Оливарес сви яките си рамене.

— Жив сте, защото не заслужавате да умрете, това е всичко. Поне що се отнася до този случай. А също и защото има някой, който се интересува от вас.

— Благодаря ви, ваше превъзходителство.

— Не го правете — като се дръпна от прозореца, фаворитът направи няколко крачки навътре в помещението, и стъпките му отекнаха по дървения под. — Съществува и една трета причина: има хора, за които фактът, че ви запазвам жив, представлява най-голямата обида, която бих могъл да им нанеса в момента — направи още няколко крачки, като поклащаше доволно глава. — Хора, които са ми полезни от продажност и амбиция; но същите тези качества — продажността и амбицията — ги карат понякога да стават жертва на изкушението да действат за своя сметка, или за сметка на други... Какво искате! С честни хора навярно могат да се спечелят битки, но не и да се управляват кралства. Поне не и това кралство.

Той остана загледан замислено в портрета на великия Фелипе Втори, който беше над камината; после, след много дълго мълчание

въздъхна дълбоко и искрено. Тогава като че ли си спомни за капитана и отново се обърна към него.

— Колкото за услугата, която може да съм ви направил — продължи Оливарес, — не бързайте да се радвате. Преди малко оттук излезе един човек, който никога няма да ви прости. Алкесар е арагонец, странен човек, хитър и непредсказуем, от школата на предшественика си Антонио Перес^[2]. Единствената му известна слабост е племенницата, която има, още дете, придворна дама в двореца. Пазете се от него като от чума. И помнете, че ако за известно време моите заповеди могат да го държат настрана, то не съм в състояние да упражня никаква власт над брат Емилио Боканегра. На мястото на капитан Алатристе бързо бих изцерил раната си и бих се върнал във Фландрия възможно най-скоро. Вашият някогашен военачалник, дон Амбросио де Спинола, е готов да печели още битки за нас: ако направите така, че да ви убият там, а не тук, постъпката ви ще бъде високо оценена.

Внезапно кралският любимец придоби уморен вид. Погледна писалището, покрито с документи, сякаш на него лежеше присъда за дълъг и изнурителен труд. Приблужи го бавно, но преди да седне отново и да отпрати капитана, отвори едно тайно чекмедже и извади оттам абаносова кутийка.

— Има още нещо, последно — рече той. — Има един английски пътешественик, гостуващ в Мадрид, който по непонятни причини смята, че ви е задължен... Разбира се, неговият житейски път и вашият трудно биха се пресекли отново. Затова ме натовари да ви предам това. Вътре има пръстен с неговия печат и писмо, което, мисля, ви е повече от ясно, че съм прочел: нещо като заповед, която задължава всеки поданик на Негово британско Величество да оказва помощ на капитан Алатристе, ако той се нуждае от такава. Подпис: Чарлз, принц на Уелс.

Алатристе отвори черната дървена кутия, с инкрустации от слонова кост по капака. Пръстенът беше златен и на него бяха гравирани трите пера^[3] от герба на английския престолонаследник. Писмото представляваше малък къс хартия, сгънат на четири, със същия печат от пръстена. Беше написано на английски. Когато вдигна очи, Алатристе видя, че фаворитът го гледаше и между свирепата брада и мустаците се бе изписала меланхолична усмивка.

— Какво ли не бих дал — каза Оливарес, — да разполагам с писмо като вашето.

[1] Гарота — средновековен инструмент за изтезаване и удушаване във вид на обръч с винт. — Б.р. ↑

[2] Антонио Перес (1534/39-1611 г.) — Испански политик. Амбициозен и безскрупулен, в качеството си на секретар на крал Филип II той заедно с принцеса Де Еболи се превръща в естествен център на дворцовите интриги. Поръчва убийството на Хуан де Ескобедо, секретар на тогавашния губернатор на Фландрия, тъй като Ескобедо заплашвал да разкрие пред краля интригите му. Успява да избяга в Сарагоса, където обвинява самия крал в убийството на Ескобедо и съумява да вдигне бунт срещу него; след потушаването на бунта търси убежище във Франция и Англия. — Б.р. ↑

[3] От времето на Черния Принц, сина на Едуард III, гербът на уелските принцове традиционно включва корона с три щраусови пера. — Б.пр. ↑

ЕПИЛОГ

Небето заплашваше всеки миг да излее порой над Алкасар. Островърхият покрив на Златната кула сякаш пронизваше тежките облаци, идващи от изток. Седнал на каменния постамент на една от колоните на площада пред двореца, аз загърнах раменете си със старото сетре на капитана, което понякога ми служеше за плащ, и продължих да чакам, без да изпускам от очи портите на двореца, откъдето часовете ме бяха прогонили вече три пъти. Отдавна стоях там: откакто сутринта, още сънен, пред затвора на Негово величество, където бяхме прекарали нощта — капитанът вътре, аз отвън, — проследих каретата, с която полицейските агенти на полковник Салдания го доведоха в Алкасар и го вкараха вътре през един от страничните входи. Не бях хапвал нищо от предишната вечер, когато дон Франсиско де Кеведо, преди да отиде да си легне — беше лекувал една незначителна рана, получена по време на битката, — мина покрай затвора, за да провери какво става с капитана; и като ме видя на входа, ми купи от една долнопробна кръчма парче хляб и пушено месо.

Истината е, че такава ми беше орисията: голяма част от живота ми с капитан Алатристе преминаваше в това да го чакам някъде, докато се разиграваше някое тежко премеждие. И това все на празен стомах и с тревога на сърцето.

Бръснеци, студени капки започнаха да мокрят плочите, с които бе настлан площадът пред двореца, и скоро се превърнаха в ситен дъждец, който покриваше със сива пелена фасадите на близките сгради и постепенно правеше по-ясно отражението им във влажния плочник пред мен. За да убия времето, се забавлявах, гледайки как се очертават тези контури между обувките ми. С това се занимавах, когато чух едно подсвиркване, което ми се стори познато — мелодийка, която звучеше горе-долу така: „тирури-та-та“ и сред онези отражения в сиво и охра се очерта едно тъмно, неподвижно петно. Вдигнах очи и видях пред мен, с плащ и шапка, черния силует на Гуалтерио Малатеста, който не можеше да бъде сбъркан с другиго.

Първата реакция пред стария ми познайник от Портата на Духовете беше да си плюя на петите; ала не го направих. От изненада така онемях и се вцепених, че успях само да остана на мястото си, докато тъмните, блестящи очи на италианеца се взираха в мен. После, когато бях в състояние да реагирам, ми дойдоха на ум две различни и почти противоположни мисли. Първата беше да избягам. Другата — да посегна към камата, която носех скрита отзад на кръста, под сетрето, и да се опитам да я забия в корема на нашия неприятел. Но нещо в поведението на Малатеста ме разубеди да направя едното или другото. Макар зловец и заплашителен както винаги, с черния си плащ и черна шапка, със слабото си лице с хлътнали бузи, целите покрити с белези от шарка и от зараснали рани, държанието му не предвещаваше неминуеми злини. И в този миг, сякаш някой ненадейно беше мацнал с четка бяла боя по лицето му, на него се появи усмивка.

— Чакаш ли някого?

Продължих да го гледам, седнал на каменния постамент, без да отговарям. Дъждовните капки се стичаха по лицето ми, а при него се насъбираха в широката периферия на филцовата шапка и по гънките на плаща му.

— Смятам, че скоро ще излезе — каза след малко с обичайния си глух и дрезгав глас, без да престава да ме гледа както в началото, застанал прав пред мен. И този път не отговорих; а той след още миг погледна зад гърба ми, после се озърна наоколо и накрая се втренчи във фасадата на Двореца.

— Аз също го чакам — додаде умислено, без да престава да гледа портите на Алкасар. — По причини, различни от твоите, разбира се.

Изглеждаше умислен и като че ли от някаква гледна точка ситуацията му се струваше дори забавна.

— Различни — повтори той.

Премина карета, чийто кочияш бе здраво увит в плаща си. Хвърлих един поглед, за да видя дали мога да различа пътника. Не беше капитанът. До мен италианецът се беше обърнал, за да ме наблюдава. Все още се усмихваше мрачно.

— Не се притеснявай. Казаха ми, че ще излезе на собствените си крака. Свободен.

— И откъде знае това ваша милост?

Докато задавах въпроса, посегнах тайно към пояса под сетрето — движение, което не остана незабелязано от италианеца. Усмивката му стана по-подчертана.

— Е, добре — каза той провлачено. — Аз също го чаках, като теб. За да му предам едно съобщение. Само че току-що ме уведомиха, че не е необходимо да го предавам — засега... Отлагат го sine die^[1].

Погледнах с толкова очевидно недоверие, че италианецът прихна да се смее. Смях, наподобяващ проскърцване на счупено дърво: хриплив и сух.

— Ще си тръгвам, хлапе. Имам работа. Но искам да ми направиш една услуга. Да предадеш нещо на капитан Алатристе... Имаш ли нещо против?

Аз продължавах да го гледам с боязън и не отроних дума. Той пак погледна зад гърба ми, сетне на едната и на другата страна и ми се стори, че го чувам как въздъхна леко, някак на себе си. Тогава, застанал под усиливащия се дъжд, черен и неподвижен, той също изглеждаше уморен. Навярно лошите се уморяват също колкото и честните сърца, мина ми за миг през ума. В крайна сметка никой не избира съдбата си.

— Кажи на капитана — каза италианецът, — че Гуалтерио Малатеста не забравя неуредените сметки. И че преди да свърши, понякога животът може да бъде доста дълъг... Кажи му още, че пак ще се срещнем и че тогава се надявам да съм по-ловък, отколкото преди, и да го убия. Казвам го изцяло без злоба: ще го сторя на спокойствие, когато разполагаме с достатъчно време. Въпросът е личен, но донякъде и професионален. И тъй като той също е професионалист, съм сигурен, че ще ме разбере отлично... Ще му го предадеш ли? — бялото сияние премина отново през лицето му, опасно, като светкавица. — Кълна се в Бога, ти си добро момче.

Остана унесен в собствените си мисли, отново взрян в една неопределена точка на площада, обгърнат от сива, прозирна пелена. После понечи да си тръгне, но спря отново.

— Между другото — добави той, без да ме поглежда. — Онази нощ, при Портата на Духовете, ти се прояви много добре. Онези изстрели от упор... Да му се не види. Алатристе сигурно е разбрал, че ти дължи живота си.

Изтръска водните капки от гънките на плаща си и се загърна с него. Очите му, гарвановочерни и сурови като камък, се спряха отново на мен.

— Предполагам, че пак ще се видим — каза той и тръгна. Внезапно спря и се извърна леко. — Макар че, знаеш ли? Би трябвало да приключа с теб сега, докато си още малък... Преди да станеш мъж и да убиеш мен.

После обърна гръб и си тръгна, превърнал се отново в черна сянка, каквато винаги е бил. Чух в далечината смеха му, преди силуетът му да се изгуби в дъжда.

Мадрид, септември 1996 г.

[1] Sine die (лат.) — букв. „без (определен) ден“. — В обичайното право се употребява в случаите, когато е взето окончателно решение по дадено дело. В смисъл, че съдът няма да заседава повече, няма насрочен ден за следващо заседание — Б.р. ↑

ОТКЪСИ ОТ „ЦВЕТА НА ПОЕЗИЯТА“

ДЕЛО НА НЯКОИ ПРИДВОРНИ ДАРОВАНИЯ

ОТПЕЧАТАНИ ПРЕЗ XVII ВЕК БЕЗ ОБЩО ЗАГЛАВИЕ.

СЪХРАНЕНИ В ОТДЕЛ „ГРАФСТВО ГУАДАЛМЕДИНА“ ПРИ АРХИВА И БИБЛИОТЕКАТА НА ХЕРЦОЗИТЕ
ДЕЛ НУЕВО ЕСТРЕМО (СЕВИЛЯ)

*ВЪЗХВАЛА НА ВОЕННАТА ДОБЛЕСТ НА КАПИТАН ДОН ДИЕГО
АЛАТРИСТЕ*

ПРИПИСВАНО НА ДОН ФРАНСИСКО ДЕ КЕВЕДО

СОНЕТ

*Ти с благородството на острието чисто
Достойно наследяваш кръвта на Алатристе —
И колкото живот на теб е Бог дарил
На битка с враговете си го посветил.*

*На легионите ни доблестни мундира стар
По Божията воля носиш честно,
Че ако някой не понеса тоз товар
На теб ще се прехвърли бремето нелесно.*

*Смел капитан във боя, пред смъртта
Или когато мир цари навред
Не ще угасне твойта смелост, дъх докато имаш*

Пред лишните хвалби цениш честта

*Засегнат ли я, врагове косиш наред
Да помнят те Диего Алатристе — твойто име.*

НА СЪЩАТА ТЕМА, НО КОМИЧНО

ДЕЦИМА

*Във Фландрия заби ти твойта пика
Не на шега, защото на петите плюха
Французите — ще кажеш, вятър ги издуха.
Да плакнат рани със отвара от арника,
Тъй им се пада и им е прилика.
Пострадаш ли, ще роним сълзи бистри
И враг дано те нивга не прекърши
Но пък защо ли смелостта да свърши —
Защо ли да треперим като листи,
Когато най-отпред е Алатристе.*

НАПИСАНО ОТ ГРАФ ДЕ ГУАДАЛМЕДИНА

ПО ПОВОД ПРИСТИГАНЕТО НА ЧАРЛЗ, УЕЛСКИ ПРИНЦ, В МАДРИД

СОНЕТ

*За сватба със инфантата от острова пристигна
С надежда за жена и брачно ложе,
Но леопардът уелски няма мечтата да постигне
Щом да търпи и чака до безкрай не може.*

*Във смелостта над всички се издигна
Към пляката си връхлетя като орел.*

*Не знаеше, че той, макар и смел
Допуска да го мамят със привидност.*

*Помнете: политиката това е
Във блатото на дворцовите нрави
Не впечатлява никого духа ви*

*За страх едва ли някой ще се кае
И тоз, що се стреми да се понрави
Ще вземе лаврите от смелостта ви.*

ОТ СЪЩИЯ

НА ГОСПОДАРЯ НА ТОРЕ ДЕ ХУАН АБАД

ПОДОБИЕ НА ЖИТИЯ

ОКТАВА

*Как грях със мъка се изкупва Свети Рок показва,
Свети Игнасио учудва с доблест и със смелост
Свети Доминго протестантите наказва,
А Златоуст на словото придаде рядка прелест.
В учението Йероним прочу се пред мнозина,
А свети Павел — с мъдра предпазливост,
Но пък Кеведо и неверника Тома надмина,
Че чопли всяка рана люта и горчива.*

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.